

Holy Bible

Aionian Edition®

Õkhs' I Ts n Ik S n Ni Matthew Ot S n Ai Pi

Blackfoot Matthew

Holy Bible Aionian Edition ®

Õkhs' I Tsñ̄n Ik Sñ̄n Ni Matthew Ot Sñ̄n Ai Pi
Blackfoot Matthew

Creative Commons Attribution 4.0 International, 2018-2025

Source text: eBible.org

Source version: 4/18/2025

Source copyright: Public Domain
British and Foreign Bible Society, 1890

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/2/2025

100% Free to Copy and Print

TOR Anonymously

<https://AionianBible.org>

Published by Nainoia Inc, <https://Nainoia-Inc.signedon.net>

All profits are given to <https://CoolCup.org>

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at <https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources>

Report content and format concerns to Nainoia Inc

Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Siksiká at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aīdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aīdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is *eternal*! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to *eternal* life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of *eternal punishment*. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Siksiká at AionianBible.org/History

- 06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
- 04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
- 12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
- 06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
- 01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
- 06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
- 12/07/16 - Nainoa Inc established as non-profit corporation.
- 01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
- 01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
- 07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
- 07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
- 02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
- 03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
- 09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
- 10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
- 11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
- 03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
- 10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
- 10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
- 02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
- 05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
- 08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
- 12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
- 03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
- 11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
- 12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
- 01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
- 01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
- 01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
- 02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
- 02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
- 12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
- 02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
- 05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
- 08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
- 08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
- 10/20/24 - Gospel Primer handout format.
- 11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
- 01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
- 03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
- 05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
- 05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

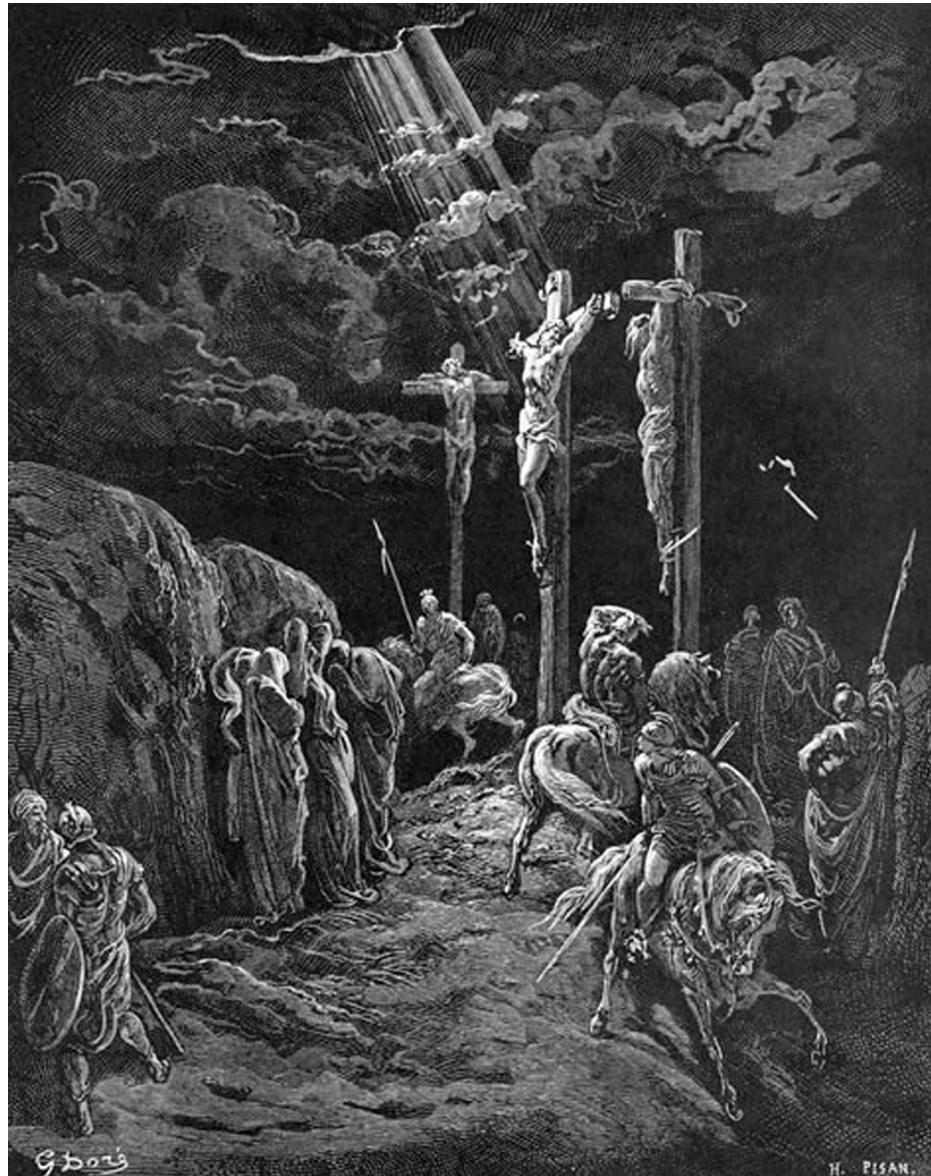
NEW TESTAMENT

Matthew	1
---------------	---

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

NEW TESTAMENT

The Crucifixion

*"Jesus said, 'Father, forgive them, for they don't know what they are doing.'
Dividing his garments among them, they cast lots."*

Luke 23:34

Matthew

1 SIN AK'SIN Jesus Christ David okkuu' Abraham okkuu' un'ix o sínaks' oaiěxests. **2** Abraham ikuyiu' Isaac; ki Isaac ikuyiu' Jacob; ki Jacob ikuyiu' Judas ki omu' pappiipix; **3** Ki Judas ikuyiu' Phares ki Zara, Thamar ipau'kaiimmiuax; ki Phares ikuyiu' Esrom; ki Esrom ikuyiu' Aram; **4** Ki Aram ikuyiu' Aminadab; ki Aminadab ikuyiu' Naasson; ki Naasson ikuyiu' Salmon; **5** Ki Salmon ikuyiu' Booz, Rachab ipau'kaiimmiuiae; ki Booz ikuyiu' Obed, Ruth ipau'kaiimmiuiae; ki Obed ikuyiu' Jesse; **6** Ki Jesse ikuyiu' David omúx'nin'a; ki David omúx'ina ikuyiu' Solomon, annök' ake'uök itom'itomiuök Urias man'itotsipokaiimmiuiae; **7** Ki Solomon ikuyiu' Roboam; ki Roboam ikuyiu' Abia; ki Abia ikuyiu' Asa; **8** Ki Asa ikuyiu' Josaphat; ki Josaphat ikuyiu' Joram; ki Joram ikuyiu' Ozias; **9** Ki Ozias ikuyiu' Joatham; ki Joatham ikuyiu' Achaz; ki Achaz ikuyiu' Ezekias; **10** Ki Ezekias ikuyiu' Manasses; ki Manasses ikuyiu' Amon; ki Amon ikuyiu' Josias; **11** Ki Josias ikuyiu' Jechonias ki o mu' pap piipix, annik' ito'toëpikau Babylon; **12** Ki ot'sitotos au Babylon, Jechonias ikuyiu' Salathiel; ki Salathiel ikuyiu' Zorobabel; **13** Ki Zorobabel ikuyiu' Abiud; ki Abiud ikuyiu' Eliakim; ki Eliakim ikuyiu' Azor; **14** Ki Azor ikuyiu' Sadoc; ki Sadoc ikuyiu' Achim; ki Achim ikuyiu' Eliud; **15** Ki Eliud ikuyi u' Eleazar; ki Eleazar ikuyiu' Matthan; ki Matthan ikuyiu' Jacob; **16** Ki Jacob ikuyiu' Joseph, Mary om'i, annok ipau'kaiimmiuök Jesus, anistau Christ. **17** David otsis'tsits'unoauai Abraham itsipuk' súpokosnínimotseiau ke'pitappiau níssekoputtsi; ki ot'sitotosau Babylon omats'ístsits'unoauai David mats'itsipusúpokosímmotseiau, matsisse'koputtsi; omats'ístsits'unoauai Babylons'itsipusúpokosímmotseiau matsisse'koputtsi. **18** Jesus Christ, otsipokai'isinni ün'niniitsiu: Annik' Mary, Jesus oksis'tsi, Joseph otak'okemattosaie itop itappi'inai, otse'kosatsok Atsim'istaaw. **19** Joseph om'i moköm'motsitappi, ki matsitsitau'ats osime'tsitan moksism'ianistüpskoðsaie. **20** Ki otai'ksimstatosaie, Ap'istotokuäoto'tokatatsis otsipopök'toakiae ki otan'ikaie, Joseph, David okku'i, pinstünnos Mary kök'okemattosi, Atsim'iStaab. **21** Ki ai'aksipokaiimmiuiae okku'y, ki kitak'anistsinniköttau Jesus: tükka, otsitappim'ix otsauum'itsitappi'isauaests aiakitakömotse'piuax. **22** Itün'nitsiuiae mök'itsenüpänistösi Ap'istotokuä otse'poawsısts, otsipropheti itotse'poawsınests, ki an'ımai, **23** Satsik, mokök'iae ai'akopitappi, ki ai'aksipokaiimmiuiae okku'y, ki ak'anistsinniköttsiauaie Emmanuel, ito'kisasattap Ap'istotokuä ipokai'tappiimmau. **24** Joseph otsipuawk'si otso'kani, ün'niitsitappi Ap'istotokuä oto'tokatatsis otan'iipiaie, ki ito'tuyiuiae otokem'an: **25** Ki ototom'okkuyi otsaomai'pokaiisaie matpoksokamiu'atsaie: kinitis'niköttsiuiae JESUS.

2 JESUS otai'pokaiisi Bethlehem, auðsın'ím Judæa, annists'ısk ksıtsiku'ıstsk, Herod otsıtsınaipi, Satsik, mokök'ietappix umut'autstsipi apinök'kuyi itsipuk'sipuiau Jerusalem, **2** An'ıau, ünan'ök manipok'auök Jews otsın'aimoaiauaie? Tükka, annim' apinök'kuyi stai'tappiosi nitsino'ünan okökatosim, ki nimut'otopınan nök'itausatısmımmösinan. **3** Herod omúx'ina otokh'tsisaie, otap'itsitanaie, ki Jerusalem ıstokönai'tappix ikönonokap'aitsitamuax. **4** Ikönaumoi'piüsax omük'atoiapiekua ki ai'sınakix, súppoëttesattsıuax Christ mök'itsipokaiipiaie. **5** Ki an'ıstsiauaie, Bethlehem, Judæa ikuyiu' Jacob, ıstauðsın'im, ün'nimaie; ün'anistappi prophet Mary om'i, annok ipau'kaiimmiuök Jesus, ośn'aksin; **6** Ki ksęsto'a Bethlehem, Judæa anistau Christ. **7** Herod, sımı'nikötüssax mokök'ietappix, sokap'súppoëttesattsıuax otsokap'ınökuyaie kökatosi. **8** Ki itüpüt'oköttsiuax Bethlehem; kian'iu, kükko' sokap'apsümmok pokau'ök; ki ikonoainoeniki, itüm'ütskıtsıñikokök matsisse'koputtsi. **18** Jesus Christ, nök'itsitotosi nök'it a tsim mím mosi. **9** otsipokai'isinni ün'niniitsiu: Annik' Mary, Otokh'tsıau omúxina otan'iipiaie, itsis'tapuia; Jesus oksis'tsi, Joseph otak'okemattosaie ki satisk, anni'isk kök'atosis'isk otsitsinoauaïsk itots'iketsipuuyaie. **10** Otsinno'össauaie osime'tsitan moksism'ianistüpskoðsaie. kök'atosi, eks'kamük otse'tametüksuui. **11** Satsit, Ki otaitsipis'sau nap'ioyis, Mary oksis'tsi

ip̄nnu'yiauaie pokai'isk, ki īnnissi'iau, ki Nitsităppiuă ks̄istapitausoňim sokse'puyiu, itatsim'miňmnia: ki otaipasuk'īnissauěsts Sūppoatsištotokh'sattoat Nin'a oksokui, otakomütskotuksauěsts, ūssak'okotsiauaie gold oksoku'ists moköm'otstsisests. 4 Ki John, ki frankincense ki myrrh. 12 Ap'istotokiua Camel oku'yısts, itsis'totosiu, ki ītsiköp'okui papaukökianištcsax mökstaiskito'tosau, itsep'siu; ki otso'ōssiněsts tsikatsix ki noke'tsi moksokui itüp'akaiia. 13 namap'iniu. 5 Jerusalem istoköna'i'tappix Ki otau'mattosau, satsik, Ap'istotokiua otokönitota'akax, ki Judaea īstoköna'i'tappix, sto'tokatatscs papauta'atsiuiae Joseph, ki Jordan īstauđossin'im īstoköna'i'tappix an'īsituiae, Nipuat', ki mattos'au pokau' mat'okönitautaakax. 6 Ki nie'tüktaí ki oksis'tsi ki iküm'itappoat Egypt, ki Jordan (an'istop), otsit'üstapinopiax, ki stau'pit ki kítak'otümanisto; tük'ka, Herod otsauum'itsitappiisüests aiinüp'anistomiauěsts. ai'akapsümmiuiae inük'sipokau mōks'enitosaie. 7 Ki otsinno'ōssax otas'taaïssax 14 Otaip'uawksi, sepiai'akotuyiuax inük'sipokau akai'tappiiax Pharisees ki Saducees, ki oksis'tsi ki Egypt itüp'itappoiau: 15 Ki otsittüp'auaňokössax otsit'usta'pınükipi, itau'puaie otai'īnsiae Herod, mōksenüp'anistosi an'ītsiuax, Pítseksinu'kosix, tükka' Ap'istotokiua otse'poawsin, otsiprophet i kítan'ikoau kōkanistüp'istüpiksatossuai totsi'uaie, Egypt, ün'nimaie nitsit' ütümmau annik' īstse'tüksinik astai'tsiik? 8 noko'a. 16 Herod, otai'noösax mokök'ietappix Ai'süsksattok matsuin'ists mök'itanistosi otap'apıstotoyısax, eks'kai'ıstsetükkiu, ki kítsauai'tsitani: 9 Pini'tsitsiikasik kítsitsi' itüp'otoköttsiuax (otsen'nakemix) Bethlehem tanauěsts kok'kítünissuai Křn'un Abrahami; ki sa'akapotsim, ai'stokistuyimix sōk'umappix kitan'istopuau Ap'istotokiua, am'oxim okotokix ikön'ainiňtsiuax; küttaistoki'stuyimix ikotsistauatomoiau Abraham pokax. 10 sōk'umappix mat'oknainiňtsiuax, Kiannok' kōts'eksists kaxa'kin itsipo'toau: umut'otsksinippi otsokap'süppoötsesattüsax kōnai'ıstsı̄s saňnası̄ssi ak'aikakiaiau ki mokök'ietappix. 17 Itüm'enüpaništomaie ak'aututsaiau. 11 Okke' kimut'sitüstapinopuau Jeremy prophet otse'poawsin otan'ipi, kókkıtsisauai'tsitasuai: apatots'ik 18 Epo'awsinni itsik'kitokhtsip Rama, annök' ai'aksakootoök aīs'skunitapsiu, asain'sinni ki aīm'motseisinni ki nimatsik'kokokotopa'tomoauats matsikısts': omükoyesinni, Rachel o'kosix itau'asňiu ki Ostoi' kimutak'ıstapinokou Atsim'istaaw matokuikiawpıketükkiu'ats, tükka, itsen'iau. ki īs'tsi: 12 Ose'kotükkiatsı̄s ai'īnimaie, 19 Herod otse'īnsi, sat'sik, Ap'istotokiua kiaupük'ıxtoxixi otsit'aisuisuitsipik'iakipi oto'tokatatsı̄s Joseph otsipapau'takaie, aiaksokapse'maie, osos'tsipiakiapoyı̄s Egypt otsitai'tappiisae. 20 An'ītsiuiae, aiakitsiptsipotoměsts otapaien'īnsimmanists; Nipuat'ki mattos'au inük'sipokau ki ki īstotox'ksı̄sts ītsi'i matakatsiu'ats oksis'tsi, ki itüp'itappoat Israel istau'đsnim; ai'aketsiňsiměsts. 13 Jesus Galilee tük'ka ini'au anniks'isk ap'üssummiiskaie itüm'aumatto, Jordani nie'tüktaí ito'to, John otsipai'tappiisinni. 21 Ki itsipau ki mōkitsistapinisaie. 14 Ki John paiau'tsimiuiae, aiako'tuyiuax pokau'a ki o ksis'tsi, ki Israel ki otan'ikaie, ksěsto'a īs ta' pın o kít, īstauđsnim' ito'to. 22 Ki otokh'tsissi Archelaus kitaketak'sipuksipat to kókokotsı̄sapinnoksi, otau'atsuiaiisitapai'naiisi un'ni otsin'naiisinni, ki kumaupsipuksipaakiks? 15 Jesus an'ītsiuiae īsstün'īmaie mōk'ıtappoae; ki Ap'istotokiua pokitse'tsít annok': nōks'ıstutisı̄nan otsipapauanıstosae, Galilee itanis'tüpítappo: moköm'motsitappiisinni. Itümipaio'kits 23 Ki akapiyos, Nazareth anistau, ito'to etomoyiuiae. 16 Ki Jesus aīs'tapinnössi, kiiitoko'yi; mōkenüpanıstosae prophetix itopitsissoa'tomaie okke': ki, sat'sik, spots'im otan'iipiax, akanıstai'nikötttau Nazaren'aikuün. kau'opiu, ki nan'nuyiuiae Ap'istotokiua 3 ANNISTS'ISK ks̄istsiku'ıstsk John Baptist ito'to Judaea istoksı̄sapiksökkui, itüs'-ksñinimatstokiu, 2 Ki an'iu sauai'tsitsak, spots'im ītsin'naiisinni aststsiu'. 3 Am'auk annök' matap'piuök Isaiah prophet an'iu

3 ANNISTS'ISK ks̄istsiku'ıstsk John Baptist ito'to Judaea istoksı̄sapiksökkui, itüs'-ksñinimatstokiu, 2 Ki an'iu sauai'tsitsak, spots'im ītsin'naiisinni aststsiu'. 3 Am'auk annök' matap'piuök Isaiah prophet an'iu

otatsim'istaaw itutui'süp'ınümäie s̄ı̄stsı̄i itsinäuüni'ınai, ki itokhitopi'ınai: 17 Ki, satsik, epo'awsinni spots'im itunni'u amok'auk nitük'omímokoa, nitsekök'h'sı̄mai.

4 ATSIM'ISTAAW ksis'tapiksökkui **19** Ki itün̄s'tsiuax, noksüppa'akik, ki itümítüppi'iuiae Jesus, sauum'itsitappiuia kitakitaumik'ottaiau matap'pix. **20** Ki mök saksksinnoösaie. **2** Ki nüsö'puyi atomik'atsuai itskím'miau ki itopokiuo'iauaie. koku'ists, ki nüsö'puyi ksistsikuüts **21** O müt'tükkiösi matsütsinnyueiuax otsit'saioyipists, itsakoo'notsiu. **3** Ki mat'toskünümmitseiix, James, Zebedee o Issaks'ksinömaiitappii itoto'yinae arl'iinai, ku'yi, ki John oskün', ipit'süpönnuyiuax Iküm'ümeniki Ap'istotokiua okku'i, ak'iosatsiš, Zebedee, iin'oauaie, aip'sümiax am'oxim ok'otokixím sirtsip'satsisau otomik'atsuaux: ki itsin'nikööttsiuax. mökkitapaienasa. **4** Ki itün̄s'tsiuiae, Sñaip **22** Ki ipit'skittsiauaie un'oauaie ki Matap'pi matokot'otsipaitappi'uats napaien, ak'iosatsiš, ki itopokiuo'iauaie. **23** Ki Jesus Ap'istotokiua maoi'i umutokönai'poawsists Galilee ichtokönau'össinni itap'auauökau, aiakotsepatappi. **5** Sauum'itsitappiuä otatoiapioko'auësts itai'pistsksinimatstokiu ki otsitsitappi. Atsüm'akapioyä, aisokse'puyi spots' im istsetam'itsiniksinni; ki itokhit'sipotoyeik Nato'iapioyä, ki matap'pix opüs'tsümmesuai ki **6** Ki an'istsiuiae, Iküm'ümeniki otok'tokossinuauësts ikön'an'küttutuyiuax. Ap'istotokiua okku'i, nüs'suiuauünit: sín'aip, **24** Ki otap'istutüksinni ikönauanetünstopaie akanistsiuax oto'tokatatsix ksësto'a: Syria ichtau'össinni; ki ikönai'oktokosix, ki otsu'auësts kitakitotsiketsi'enokiau, amianistsipüs'tsümisix, ki anniks'isk matap'pixk koköt'sists kökstai'tükökhsau ok'otoki. sauumitsitappiuä itsips'tokoyiau, ki mat'tsapsix, **7** Jesus itün̄s'tsiuiae, mat'sñaip, ki an'auxenix, ikönitäutsippotaiax; kimataksaksksimoau'ats Nin'a, kitap'istotoka. ki ikönau'küttutuyiuax **25** Ki Galilee **8** Sauum'itsitappiuä spaistükkii ichtokönai'tappix ikönawk'pokiuiauaie, otsittümmi'piokiae itaistummü'tsikaie ki Decapolis, ki Jeiusalem, ki Judæa, könauau'ösinists ki istsap'inatsiikiests; **9** ki Jordan ap'ümmotsim ichtökönai'tappix Ki anistsiuiae, am'ostsim könauau'össintä matsækönawkpokiuo'iauaie. kitak'okoto, apis'tuksisanopieniki, atsüm'miimmokeniki. **10** Jesus itüman'istsiuiae, Mís'taput, Satan: sín'aip, Nina Ap'istotokiua kitak'atsümmiimmä, ki kitak'aitanüstaitoau. **11** Ki Sauum'itsitappiuä otai'skikaie ki, sat'sik, oto'tokatatsix ito'toyikiax ki otspum 'okax. **12** Jesus otokh'tsümsi John éen'ösiae itsitap'po Galilee: **13** Ki otünistüpa'atosiae Nazareth, Capernaum ito'to ki itoko'yu, ichtsoots'i omük'sikimi ai'aketsksökkui Zebulon ki Nephtalim: **14** Isaiah otse'poawsin möksenüpanistosi otanipi, **15** Zebulon ichtau'össinni ki Nephtalim ichtau'össinni o mök'sikimi ichtapotsim, Jordan ap'ümmotsim, Galilee ichtok'auax; **16** Anniks'isk matap'pixk, ski'natsi itau'pix omük'anatsi nan'ümminiau: ki anniks'isk matap'pixk auössin'i eñsñn'i itstsi'ipi ki eñiñt'ütxissinni itstsi'ipi, itau'pixk, ksistsikui'natsiu otsüs'köpsiu. **17** Annik' Jesus aumüütsopkse'puyi, ki an'iu, Sauai'tsitak; Spots' imistokök'itsimani äststsiu'. **18** Ki Jesus, auau'ökassi, Galilee ichtomük'sikimi, itsinnu'yuax aïs'künnömotseiyix, Simon, an'ichtau Peter; ki oskün' an'ichtau Andrew, ichtsümmatük'kiomikatsiš omük'sikimi itai'suiapiximiauaie, tük'ka itemik'aitappiisau. **5** Kí otsinno'ossax akai'tappix ni tum'mo ita'miissö: ki otau'pissi otsitappim'ix ototaakax: **2** Ki itsipa'kuiakiu ki itüsksinöm'atsiuax, ki itüniu, **3** Anniks'isk matap'pixk oskëttsipöppuaüexk ikikin'etükkiiš, etam'etükkiau: spots'im ichtsín'naiisinni osto'auai otsinan'oaiu. **4** Au'yesix etam'etükkiau: aiaksiawiapiksistotaoiau. **5** Ikkinap'itappiix etam'etükkiau: ksök'kum otaksinan'oaiu. **6** Ino'tättomix moköm'motsipaitappiisinni ki inäk'attomix moköm'motsipaitappiisinni etam'etükkiau: ai'akokuyian. **7** Kímapi'itappix etam'etükkiau: otak'sikimokiau **8** Ksikus'skëttsipöppix etam'etükkiau: ai'aksinnyuaiaie Ap'istotokiua. **9** Inüs'tsetappix etam'etükkiau: akanistainik'öttaiau Ap'istotokiua o'kosix. **10** Anniks'isk matap'pixk itskím'motsistotaoiau otökommo'itsitappiuösoauësts etam'etükkiau; otsinan'oaiu spots' im ichtsín'naiisinni. **11** Oksis'totokoeniiki ki maka'pi sirtsip'sükkeniki, ki aisiimmäm'motsenikiau, tükka kitük'omümmokoau kitse'tametüksuai. **12** So poke'tametükkik, spopai'piik;

kitakitakai'sakinnosūko spots'im: kikakhtum'o, kītsakiokhpokau'pimōssi: apatots'ik neto'yik ünninetoksistotoyiuax kōkstaīstapipiok au'kōkitsīmai, ki Ap'īstotokiua otsiprophetix. 13 Kēsto'akauk au'kōkitsīmai ök'stakotsei eēnake'nai, ksök'kum ūstsitsixipoku: atstosai'e ki kītakitsips'tapixik itai'īnūkiopi, 26 umut'aiawxipi itsix'ipokuyi, tsanīstapiu Kitau' mūnīsto kitsauomai'ponitatossi ksök'kum umutaiaksitsixipokuistutisp? kitak'sakookotossi, kīmataksuxpa. 27 Matūtokoapi'uats, ki aksis'tapixip, ki Kikai'okhtsipau otanipauaests ūkkaiiap'ix, akitsitautūtsamiai'osi. 14 Kēsto'akauk Kimatakauōkotapua: 28 Ki nestoa ksök'kum ūstūn'hatsii. Akap'ioy'is aitokittokhi kitan'īstopau, annök' ūs'sūmmiuök ake'uök netum'moyi matokotsiksattop'ats. 15 mōk'sta tossae, ūkaukhtauauōkautāttseuaie Matap'pix matotstsñm'axauaie anak'imatsis u'skēttsipöppi. 29 Kinet'oopsi itsuyisseneeniki, mōkitsitaistakhtotosauaie assuyñ'i, sauau'tos ki mīs'tüpapiksistsis: ökh'siu itai'sūppatomiau itai'súpanakimatsopi, tūks'kūma mōk'saiinakuaissi koöpspi, ki matap'pix itsips'taupix napioy'is ökstaīs'tüpapiksís kostüm Gehenna. (Geenna itokonnauan'akīmaiau. 16 Neto'yik g1067) 30 Kinet'otsis itsuyisse'eniki kawksñnnit', kitan'akimatsis ūtot'ūnnasayit matap'pix ki mīs'tüpapixit: ökh'siu tuks'kaii kotsis'i mōk'itsñnnisau kitawx'īstutispists mōk'saiinakuaissi, ökstaīs'tüpapiksís kostüm mōk'ītstsaküttosauaie kin'a spots'im. 17 Gehenna. (Geenna g1067) 31 Ūk'auanīstop Pinstak nimut'otopi nōkitünnistupipotsisau annök' aiaksksiuatsiuök otokem'ani okök'itsimani, ki prophet ix otūn' issuai: ūnnianīst'okotsis iksiuo'isñaksñ: 32 Ki nimatütoto'pa nōkitünnistupipotsisau, kitan'īstopau annök' aiaksksiuatsiuök nimut'oto mōkitsüpanis'tsistutisau. 18 otokem'ani, otsauomaua'ökotasi, nokets'īnai Kitau'mūnīstopau spots'im ki ksök'kum otauōkotäts'okae; ki annök' aiakokkem'iuök otsauomai'tsñnikasi, ki okök'itsimani otai'ksiuatai'isk itau'ökatau. 33 Stsik'i, otsitsauomsüpanīstsiopi tūks'kai sikük'sñaksñ kikai'okhtsipau otan'ipauaests ūk'kaiiap'ix, okök'itsimani itsts'iipi mat'akitsñnikauatsaie. kimataksiksistapatauñni'pa, ki, kitakitauanīstau 19 Annök tukskai am'ostsim inüxe'poawsists Ap'īstotokiua kitatauñn'īssñnni: 34 Ki kūttai'aksistutisimokaie, ki ai'aksksñnimatsokax kitan'īstopau, Pinuit'auník; spots'im matap'pix mōk'staīstutisaxaie, pinitüpütauñník; tūk'ka Ap'īstotokiua ak'anīstainikötttau inüks'tsim spots' im; annök' otpiso'pötsisaie: 35 Ksök'kum pini'tüpütauñník; ai'aksistutisimests ki ai'aksksñnimatsokax itsissuikau'piu: Jerusalem pini'tüpütauñník; matap'pix mōks'īstutisimests, ak'anīstainikötttau tükka Omük'ina ot'akapioyimaie. omük'sim spots'im. 20 Kit an'īstopau 36 Kimat'akitüpütauunipa kotokön', kitokömotsipaitappiisinni saïis'tüpükuiökhñssi kimatkotsiksixistutispats nitu'kuyekai Scribes ki Pharisees ot'okömotsipaitappiisuests ki kimatokotsixistutispats. 37 Ki anik' kimatakitsipiuauaats spots'im ūtsin'naiisinni. A, A; Sa, Sa; mato'ketauanieniki, 21 Kikai'okhtsipau ūkkaiiap'ix otan'ikoiau, mat'ökhsiu. 38 Kikai'okhtsipau, Pinuye'níkik: ki annök'ai'akoyenikiuök ūk'auanīstop sauau'toainiki moëps'pi, ai'akesetsimaike okök'itsimani: 22 Ki kitak'okötanīstotoko: ki sauau'tsiminiki kitan'īstopau annök' ksistapistsim'iuök mohpe'kinni, kitak'okötanīstotoko. 39 ox'okoä ai'akesetsimaike okök'itsimani; ki annök' Ki kitan'īstopau pinstsimmñm'motsemis ak'anīstsiuök ox'okoä Raca, aiakesetsimaike sauau'itsitappiuä: ki annök' kitakauaiak'iokök okok'itsimani: ki annök' ak'anīstsiuök, kītssets'stoksís matoko'tsís ki mat'stoksís'. kītüt'tsapsi, ai'akesetsimaike Gihenni 40 Ki matap'pi makitotsisssip'puyissaie ots'tsimimiae. (Geenna g1067) 23 Puksipip'potomñni au'kōkitsīmai, ki stakhts'isokösim mōk'otsisaie, kitak'iksistomütskotüksñnni natoi'apioy'is, ki mat ün'nīstotsis kisau'tütsisokösim. 41 ūksññm'ñni kixokoa kītsis'tsimmok, 24 Ün'nim Ki annök' kītsitsapp'atsokök tuks'ka altar ītsskit' kitakiksistomütskotüksñnni, ki ūskskak'sñnni, pokom'is na'toki iskskaksñnni. matskot'; matom'ots matsin'nütsseik ksësto'a ki 42 Annök' kitau'kōmönikök, ko'tsís, ki kixokoa, ki tūm'ütsipuksiput ki sakumüts'kotaat annök' kitai'akükkumatükök, pino'tükaatsis. kitsiksist'omütskotüksñnni. 25 Kipñnnüs'tseimis 43 Kikai'okhtsipau ūk'auanīstop

kitak'ūkomīmmau kitopokau 'pimokā ki kitsīn'ikōsim: 10 Ūnanīsto'tos Kitotūmap'sīnni: kitak'aukīmaukikakhtum'o. 44 Ki kitan'īstopau spots'im Kitsitsi'tan kanīs'tutsipi, annom' ūkomīm'mīsau kikakhtum'ix, Atsīm'mīmīsau ksūk'kum nokūt'anīstutusit: 11 Annok' anniks'īsk matap'pix kitai'pakosñikokoauaxk ksīstsiku'ik nokkok'inan aau'ōssīn: 12 Ki ökhs'īstutosau anniks'īsk matap'pix ünniksksīnīt'au nitsauum'itsitappiisīmanēsts, kitau'kīmokoauaxk, ki aua'tsīmoikatomoau manīstūksīnoawpi anniks'īsk matap'pix anniks'īsk matap'pix kitse'ksīstotokoauaxk, nitsauum'itsitotokinānxk: 13 Ki ki kitai'kīmatsīstotokoauaxk; 45 pinītskīm'ūkīnan, ki nokitsikōmotse'piōkīnan Kokaukosñmī'issuai Kīn'oau spots'im: Sauum'itsitappiū; kitūsk'sainaniau tūk'ka ikkūnats'iuae natos'i sauum'itsitappix nīn'naiisīnni, ki otūnmap'sīnni, ki ökh'sitappix, ki soio'tūmstuyiuax ki ītsapīna'sīnni. Amen. 14 mokōm'otsitappix ki sau'okōmotsitappix. Ünniksksīnō'ainoeniki matap'pix 46 Ukomīm'mainoainikiau anniks'īsk otsauum'itsitappiisauēsts, Kin'oau matap'pix kitūk'omīmmokoauixk, spots' im kitak'oksksīnōkoau. 15 tsaak'anīstappiats kīsa'kinosuai? Ki sauokksksīnō'ainoemki matap'pix Kūttomūnīstauūkomīmmotsein'axau otsauum'itsitappiisauēsts, Kīn'oau Spots'im publicanix? 47 Ki namiksematsīm'ainoainikiau kīmatakoksksīnōkoau'ats. 16 Kūttaiyoenoeniki kīxokoax, tsanīstapiu'ats kumutaumotsapiu pinomūs'sūppik manīst'omūssūppipiau stsīk'ix? Kūttomūnīstaikeematsīmmotsei'axau ksīstapokōmotsitappikasix: tūkka publicanix? 48 Ki sūp-puiap'sīk iksīstuts'imiāu ostokso'auēsts, manīst'sūppuiapspī kīn'oau spots'im.

6 ISKSKATS'ĪK kōkstau'kōmmotsitappiisau matap'pix kōkainu'yīssī; ikūmīts'tsiki kīn'oau spots'im kīmatakakinostūkoauats. 2 Mak'aumūtskotūkkieniki pinik'it manītsik'ipi aiksīstapokōmotsitappikasix itai'puyīssax natoi'apioyists ki moksoku'īsts, matappix mōksīnū'yīssax. Kitau'mūnīstopau sakino'sattaiau. 3 Ki aumūts'kotūkkieniki pinsksīnī' i'aksīssautsī kinet'otsīsi otai'īstutusipi; 4 Mōksīnīmī'si kītaumūts'kotūksīnni; ki Kīn'a, aīsīmmīūs'sūppiūōk, kitaksīnnoam'sakinostūk. 5 Ki atsīmoi'ikainoeniki pinet'omanīstsīk aiksīstap'okōmotsitappikasix: otūk'ometsīmanoiau mōkauatsīmoikasau otsitai'puyīssau natoi'apioyists ki moksoku'īsts itsi'kokeīsts, matap'pix mōksīnū'yīssau. Kitau'mūnīstopau sakino'sattaiau. 6 Ki Ksēsto'a, a'tsīmoiikainiki, īstsipi koko'ai, okīm'īniki, a'tsīmoiikamīs kīn'a ai'sīmmīapsīuā; ki kīn'a, aīsīmmīūs'sūppiūōk, kitaksīnnoam'sakinostūk. 7 Ki atsīmoi'ikainoeniki piniksīstape'puawtsīs, manīstaiksīstapepoatoppiaue saie'tūkkix: tūk'ka ū'staiau ak'aikhtokiau otakai'puyīssau. 8 Pinet'omanīstsīk, tūkka Kīn'oau iksīnīm'ests kitsipu'īnakitsipists kitsauomauan'īstopi. 9 Ūn'anīstūttsīmoikak: Nīn'an spots' im kitsitau'pipi, ūnanīstsīm'metsīs

Kītāu'mūnīstopauūk'otsimiau saiaikinosattopiau. 17 Ki ksēsto'a, kūttaiiau'yeniki pu'ikīniit, ki ūsīs'kiosit; 18 Matap'pix kōkstai'fsksīnōkiau kīkūtauysi, kōksksīnū'yīssī Kīn'a aīsīmmīūs'sūppiūā: ki Kīn'a aīsīmmīūs'sūppiūā kitaksīnnoam'sakinostūk. 19 Pīnaumoi'potosik akau'tsapsīnni annom' ksōk kum, apūn'ix ki apīssu'yei otsīts'oyipi, ki kōm os'iepītsix otsipī'sax ki otsikōmos'sax: 20 Ki aumōi'potosik akau'tsapsīnni spots'im, apūn'ix ki apīssu'yei otsitsau'oyipiāu, ki kōmosiepītsix otsitsauaisisūppokatūn'akiipiāu ki otsitsauai'kōmospiāu: 21 Itsts'i pīau kītsinan'īsts, ūn'nīmauk ku'skēttsipōppi. 22 Mostūm'i ūsta'hatsii moōps'piina; nituks'kūssi koopspī, kostūm' ak'otuutsiu anat'sii: 23 Ki koōps'pi minīx'issi, kostūm'i ak'otuutsiu skī'natsii. Anat'sii annik' i tsīspsts'tsīk kostūm'i skī'natsīssi maum'aumūkō skī'natsīnni! 24 Tukskūm matap'pi matokotsapotomoyiuatsax na'tokūmix nīn'ax: aksikūmokkīmu tukskūm ki aks'ikūmūkomīmmi stīk'i; akikūme'eniu tuks'kum ki aksikūm'īstsīmmīmmi stīk'i. Kīmatokotapotomoauaxau Ap'īstotokiāu ki sauum'itsitappiūā. 25 Ünnikaiae kitān'īstopau pinap'itsitatoat kitsipai'tappiisīnni kitaks'oatoppī ki kitak'sīmattoppi: ki pinap'itsitatoat kostūm'i kitai'aksūpskawsattoppī. Tse'ka ūsskīts'tau opai'tappiisīnni ki

aau'ōssin, mostūm'i ki istotos'ists? 26 otak'sikauaipixikaie. 9 Tūkka' mīn'naua, Sūm'mokau paui'tax: mat'omaiins'mmauaxau aukōm'ōnīstūssi okku'i napaiēn, aiakokotsiuiae ki matomaipokiakuaxau, ki okotoki? 10 Ki aukōm'ōnīstūssi mammi', matomaumoipotukkii'axau īnsim'apioyists; ki aiakikotsiuiae pītse'ksīna? 11 Ksēsto'au, Kīn'oau spots'im aī'issoyiuax. Tūkka' īsskīts'tau, kitsauum'itsitappiipua, īskīnīm'enoainiki ksēsto'a ki osto'auai? 27 Ūs'tainoeniki kōk'okotosuai ko'kosouax ökh'sīsts, Kīn'oau kōk'spitappiisuai, tsiksīm a' ak'aatspitappiipu? 28 spots'im kūttomaiakokotsiu'atsax ökh'sīsts Kumauk'apaitsitatoppuaisksistsaii ȍstotos'ists? anniks'isk matap'pix otau'kōmōnikix? Sat'sīkau anat'suiopokists itai'sūskīiau; 12 Kanīst'sitsitatopnai matap'pix matapotukkiu'astsau, matapīs tutukkiu kōkūnītsitsitaissuaia, kitak'ünītsitsittataiau: 'āsts'au ȍstotos'ists. 29 Ki kitan'istopuaūnnianīstap'piu okōk'itsīmani ki prophetix Solomon otstsap'istotossi mat skīt stom'atsēsts otse'puawsuai. 13 Apūt'okītsīmi pi'ik; annists'isk suio'pokistsk. 30 Is'totosatstopiēsts sokokīt'sīmi apūk'oksokui itūp'itsīiau saiūs'kīsts manīstīs'totosatstopiēsts akotap'sīnni, ki akai'tappi itsipim'ix: 14 Annik' annīsts'isk annok' ksītsikuik na'paitappiisiik kītsīm'ik, ki annik' moksoku'ik itūp'itsīiau ki apinōk'wīs apittūp'apīxipiau ītsi'i: opai'tappiisīnni, aput'tsīiau; ki unna'tsitappi kikūttomaiakstāttūpistotosatskokoauats, ikon'imix. 15 Stīm'nokau ksīs'tapatoiapiekuaux kitsenūk'aumaitūkkipua. 31 Ūn'nikaie kit'sitotaakīx emūk'ikīnāistotosīx, ki pinapai'itsitatoak kōk'anīssuai Tse'a o'pīstokīni itapis'onotsīau. 16 Kit-nōks'auattoprīnan? Ki, Tse'a nōk'sīmattoprīnan; aks'ksīnoaiau otsīn'asoauēsts. Matap'pix ki; Tse'a nōks'istotosattoprīnan? 32 (Tūk'ka kūttomautuyiu'atsauax ksīssi'ix mīn'īsts, ki annists'isk, Gentiles ap'ūssatsīmēsts:) Kīn'oau ksīs'tapsūskiīsts kūttomautsīm'axau figs? spots'im īskīnīm'aie kītsīm'mūkitatosēsts. 17 Neto'i kōnai'ōkhsīstsix ai'ōkhsīnasiau: 33 Ki Matom'apsatsīk Ap'īstotokiuā ki makap'īstsīx makap'inasiau. 18 o'a 2 Kariñstau'kōkitsīmapuai otsīn'naiisīnni ki otokōmotsitappiisīnni ki ūkhsīstsīs matokotokapinasīu'ats, ki annists'isk kitak'ūtokōnokokēsts. 34 Ūn'nikaie makap'īstsīs matokot'ōkhsīnasiuats. 19 pin ap'itsitatom apinok'wīs; api'nok'wīs Kōnai'īstsīx kūttaōkhsīnasiix kakiock'au, ak'apitsitasiu. Tuks'kai ksītsikui, maka'pi ki ītsi'i itsī'ītūpapiksīstaiau. 20 sup'anistsiu.

7 PINOKŌK'ITSIMAK ki kimatakokökitsīmūk
o'a 2 Kariñstau'kōkitsīmapuai
kitakanīstaukōkitsīmūkosuai; ki
kanīstau'kotawpi kitakanīstau'kuyīssi. 3 Ki
kumauk'satsiks kēskūn' osūppa'kōmosīnni,
ki kimatstatopats kitomūksūppa'kōmosīnni?
4 Ki kikūttaukot'ānistau kēskūn'
nōk'sauautsīssi kitsūppa'kōmosīnni; ki
sat'sit, omūk'o kitauūtsūppa'kōmosīnni?
5 Kitsiksīstapo'komotsitappiansi, Matom'-
sauautsit kitomūk'sūppakōmosīnni, ki
kitakotūmsokapsatsip kōksauautsīssi
kēskūn' o sūppa'kōmosīnni. 6 Annists'isk
natoap'īstsīk piniko'tokau imitax, ki
pearls pīnitūp'ītūpapixikau ak'sīnix,
ōksīkkūmitauaū'ōkaiau ki akotūmotūkau auyiau
ki kitak'otūmsixipok. 7 Anik: ki kitak'okoko;
apsatsik, ki kitak'okonip; ītōk'iakik, ki
kitaksikauai'pixīk. 8 Anniks'isk matap'pix
au'kōmōnikx au'kuyīiau; ki annōk'
ap'satsīmōk, au'konīmaie: annōk ītōk'iakiuōk,

21 Kōnai'tappiix nītan'ikīx, Nin'a,
Nin'a, matakokōnītaipim'axau spots'im
īsts'īn'naiisīnni: annōk' ap'īstutīmōk
Nin'a spots' im otsītsi'taniaie,
ai'akitsipim. 22 Annik' ksītsikui'ik
akai'tappi nitak'anikiau, Nin'a, Nin'a,
nikūttomaisītsipspinānats kītsīn'ikōsīm? Ki
nikūttomaisūskounanīauaxau sauum'itsistaawx
kitsīn'ikōsīm? Nikūttommutaipīssatskaspīnana
kitsīn'ikōsīm? 23 Ki nitakotūmanīstaiau,
kimats'ksīnopu aua; Mīstīpa'akik,
ksēsto'au kitsauum'itsīstutīspuāi. 24
Annōk' aiokh'tsīmiūk annīsts'isk
nītsē'poawsīstsīk aks'īstutīsu mokōkīiñ'ai annōk
itokhīt'okoiskauūk ok'otoki: 25 Ki ai'sotau,
ki ai'sauksikīmskau, ki ai'sopu, ki annik'
napiōyīs itot'sūppu; ki matsīstokhopiu'ats;
tūk'ka, itokh'itokoiskau ok'otoki. 26 Ki annōk'
aiokh'tsīmiūk annīsts'isk nitse'poawsīstsīk, ki
matsīstutīsim'atsēsts aks'īstutīsu mattsapsīn'ai,
annōk' itokhīt'okoiskauūk spōts' ikuī: 27 Ki
ai'sotau, ki ai'sauksikīmskau, ki ai'sopu, ki

annik' nap'iyois itot'süppu; ki ıştokhopi'u; ki Autükkus'si ito'tsipotuyiauaie akai'tappiiau omük'o otsi'stokhopiisinni. **28** Ki ünk'nitsiu, Jesus sauum'itsistaawx pakh'toknattsiikiauax: otaiksiste'poattoşests annists'isk epo'awsıstsk, ki otse'poawsınni itsa'tüpiksıstsiuax matap'pix skaie'tükkiua otsksıñimats'tüsünni; staaawx, ki ikut'tutuyiuax ikönai'okhtokosix: **29** Ototümap'sinni itüs'ksıñimatsiuax, **17** Moks'enüpanıstosi otan'ipiae Esias ki sınak'ix manıstüs'ksıñimatsawpiax, matüsksıñimatsiu'atsax.

8 OTSİN'NİSAATOSSI nitum'mo akai'tappiia itopokiu'o iuaiae **2** Ki, satsık, nınuau leper otsittotaakaie ki otsı'tatsımmımmokaie, Id otsı't'anikaie, Nin'a, atsi'tatomımiki kitokotsiksıxtotok. **3** Ki Jesus itsau'ksıkinıtsiakiu, ki itsıxen'iuaiae, ki an'iü, nitak'anıstutisp; ksıksıt'. Ki soksiksık'siuiae. **4** Ki Jesus anıstsiuaie, Sat'sıt, pinaiitsinikos matap'pi; mıs'taput, annı'stsınnosattsıs natoi'apiekıuň, ki aniiik' otan'ipik Moses ıssa'kumütskotoat moks'ksıñiisau. **5** Ki Jesus otsito'taipiıssi Capernaum, eën'aken'ai otsıtto'taakaie, ki otau'kömöniakaie, **6** Ki otan'ikaie Nin'a, anrök' nitapotomokök noko'ai itsı'stokhaitsiu, ai'papuyiu, eks'kaaipuňüm. **7** Ki Jesus anıstsiuaie, nitak'ittappo nitak'okuttutoau. **8** Eénaken'ai anıstsiuaie, Nin'a, nimat'sipumapspa kökitsipıssi noko'ai: kakse'puyit, ki annök' nitapotomokök ak'okuttutoau. **9** Něsto'a nitap'otomoki, ki eën'akex nitap'otomokiau; ki nitan'ıstau am'ok mıs'taput, ki ai'ıstapu; ki nitan'ıstau stsık'i, puk'siput ki ai'paksipu; ki annök' nitap'otomokök nitan'ıstau, am'oi ünnianı'stutsit, ki au'anıstutsiamaie. **10** Jesus otokh'tsımsaie, skai'etükkiu, ki anıstsiuaax anniks'isk matap'pix ipokiu'o'ixk, Kitau'münıstopuaau manıst'omükopi otaumai'tüsünni nimatünıstokonip'ats Israel ıstauösin'im. **11** Ki kitan'ıstopuaau akai'tappiı umutautstsipi apinök'kuyi ki otsı'tistükköpıpi ak'ütotoiau, ki akopokau'pimiuax Abraham ki Isaac ki Jacob spots' im ıstsı'n'haisınni. **12** Ki nıñ'naiisınni ıstokos'ix ak'satüpiksıstsiuaax ski'natsiı; animim asain'sınni ki satse'kınan ak'itsisiian. **13** Jesus anıstsiuaie eénaken'ai mıs'taput, kanıst'aumaitükkipi kitakünıstutoko ki annök' otap'otomokök itsok'okuttutoau. **14** Ki Jesus otsıtsipıssiae Peter oko'aiae, nannuyiuiae otokem'ani o'ksıstsiiae itsı'stokhaitsıuaie, ai'okhtokım püs'tsımesınni. **15** Ki kaien'ımaie otsıssi, ki püs'tsımesınni itskımaie: ki itsipuau', ki ito'yiuax, **16** Autükkus'si ito'tsipotuyiauaie akai'tappiiau itsa'tüpiksıstsiuax: otaiksiste'poattoşests annists'isk epo'awsıstsk, ki otse'poawsınni itsa'tüpiksıstsiuax matap'pix skaie'tükkiua otsksıñimats'tüsünni; staaawx, ki ikut'tutuyiuax ikönai'okhtokosix: **17** Moks'enüpanıstosi otan'ipiae Esias prophet, ki an'iü, Osto'i mat'sımests kıtsauıt' tsikotsapsınuńısts, ki ipa'tomests kitokh'tokosınuńısts. **18** Jesus otsınnı'oßsax akai'tappiıx oto'tükspiyimokax, ikök'ıtsımau mök'opümmosau. **19** Ki tukskümlı aisinaki'ına itoto'yınaie ki anıstsiuaie, Nin'a kitak'ittappo nitak'opokiuo. **20** Jesus anıstsiuaie, ota'tuyix au'ıttsimaniau, ki pıau'tax au'yıiiu; ki Nıñ'nau okku'yi matsıstokhotom'atsaie otokön'. **21** Ki stsık'i otüsksıñimats'aie anıstsiuaie Nin'a, nök'otomitappo nök'akitsösi nıñ'a. **22** Ki Jesus anıstsiuaie, süppa'kit; ki enix ünanıstak'ıtsısaax enix. **23** Ki otsıppopı'si akh'iosatsıs, otüs'ksıñimatsax ipokitsıppo'piıax. **24** Ki satsit iek'opaikımskau, ki ai'sikopaikımskau akh'iosatsıs; ki ai'okau. **25** Ki otüs'ksıñimatsax otsı'totaakikax ki otsitsiksekenokikax, ki anıstsiikiauiae, Nin'a kómotse'piokınan: nitaks'ınetspınan. **26** Ki anıstsiuaax kumauk'sikopupuuaisks kitsenükumaitükkipuan? Itümıt'sipuau, ki ai'sitsıpsattomests sopu'ısts ki pıai'kımskaiısts; ki ikönau' maitsıests. **27** Ki nıñ'ax skai'etükkiu, ki an'ıau, Tsökhtanıstap'ınanökhtauts, sopu'ısts ki omük' sikımi manıstse'tokests? **28** Ki otopümmo'si Gergesenes ıstauösin'im ito'tatsemiauaie natsitappiı sauumitsistaawx pakh'toknattsiikiax, aken'imanısts itsıx'ıax, eks'kainixiokiax, matap'pi matokottotsısko'pats. **29** Ki satsit, aisoke'puyıau, ki an'ıau, Tsakanıstappıkitsımatıtopınan, ksęsto'ä ki něstünan, Jesus, Apı'ıstotokiuă okku'yi? Kiküt'tautotopa kökkitıskımatıstotoksınan otsauomo'tosi itaiksıstıskumiopi kök'kıtısıkımatıstotoksınan? **30** Ki Pıstsıksi'pio akaiem'ak'sıniı itau'yıau. **31** Ki sauum'itsistaawx au'kömönıstsiuaiae ki anıstsiuaiae, saiai'pixıkınaniki, nök'itsıpışınanıaı ak'sıniı. **32** Ki anıstsiuaax kükku'. Ki otsıksax, ak'sıniı itsipim'ıax: ki, satsit, könak'sıniı itsıñ'a ukskasıau inno'tsıstıppakui, ki omük'sikımi suioks'kasattomiau, ki inets'ıau. **33** Ki anniks'ısk matap'pixıı usks'kümiıskax itsı'stupaukskasıau, ki akap'iyois itsipim'ıau ki ai'itsıniköttsıuaax,

ki anniks'isk matap'pixk pakhtokkīnattsixk Ki Jesus an̄stsiauax küttaukotau'yesiuaxau sauum'itsistaawx mats'itsinnikötttsiauax. 34 man'okkemiuök oko'ai īstokos'ix, Ki, sat'sit, Kōnai'tappix ikōnai'sūxkītsīmīau itsa'kiitawpīssi man'okkemiuök? Ki annists'isk akap'ioyīs mōkittotatsemōsau Jesus: ks̄stsiku'īsts ak'otoiau man'okkemiuök otai' ki otsinno'ōssauaie, au'kōmōn̄stsiauiae akitotoawpīstskaie, ki akotūmsauau'yiau. mōks'istapusaie otau'ōssuai.

9 Ki itsūppo'piu akh'iosatsīs, ki ito'pūmmo ki otauītakap'ioyim ito'to. 2 Ki, sat'sit, itotsip'iauaie nīn'nau, ai'pakhpuyiū, īstokhai'tsiu ūksīn': Ki Jesus otsīn'saie otaumai'tūksuiax an̄stsiauiae ai'pakhpuyiū, Noko'a, ökh'sitükkit; kitsauum'itsitappiisists ūksīnip'iau. 3 Ki, sat'sit, st̄sīk'ix ai'sīnakix īstai'au am'o (nin'nau) makapie'puyiu. 4 Ki Jesus ūksīnīm'ēsts otūs'tapauauests ki an'iū, kumauk'itsitatopuauaiks maka'pi ku'skētsip'oppuauests? 5 Tsīm'a ks̄stspa'pi, kōk'ansi, kit sauum' itsitappiisists ūksīnip'iau; ki kōk'an̄si, Nipuat' ki auōkat? 6 Ki kōks'ks̄niisuisu Nin'a okku'yi ikōts'ks̄nīmīests sauum'itsitappiisists anno'm' ks̄okkum (itūm'an̄stsiauiae aipakhpuyii) Nipuat', matsit' kitük'sin, koko'ai is'taput. 7 Ki itsipau' ki oko'ai itsitap'po. 8 Ki akai'tappiiau otsīn'sax, skai'etükkiu, ki a'tsīmmīmmauaie Ap'l̄stotokiua anno'k' ikotsiu'ōk matap'pix otūmap'sīnni. 9 Ki Jesus otaumatto'si, nannuyuaie nīn'nau, an̄stsau Matthew, itaupii'īnai itai'ponitatopiaie, ki an̄stsiauiae ūppa'kīt. Ki itsipau' ki pokio'attsiuaie. 10 Ki ūn'niitsiu Jesus otsitsip'staupīssi nap'ioyīs, otau'yīssi, sat'sit akai'tappiiau publicanix ki sauum'itsitappix, itsito'taipimiau ki ipokau'pimiauax (Jesus) ki otūs'ks̄nīmatsax. 11 Ki Pharisees otsinno'ōssax, itūn'is'tsiauax otūksīnīmats'axaie. Kitsīn'aimoau maukopoks'oyimiax publicanix ki sauum'itsitappix? 12 Jesus otokh'tsīsiae, an̄stsiauax, anniks'isk matap'pixk ikut'totoaxk matsīmmūki tappi'uaxau assokinakki, anniks'isk matap'pixk ai'okhtokosixk kīmūk'īttappiiau. 13 Is'tapuk, ū'ks̄nīk maniştap'ipi, nitōkh'sitsip kīm'apiisīnni, ki nimatōkhsitsipats ikit'stūksīnni: tūk'ka nimat'ūtotopa nōk'aikinkottosau mokōm'otsitappix mōks'isauaitsasau, sauum'itsitappix nimut'oto. 14 John otūs'ks̄nīmatsax otsitūm'ittotaakax, ki an'iāu, Tsan̄stapiu'ats nimutsauau'yipīnan nestūn'an ki Pharisees, ki kītūksīnīmatsax küttaisauauiyu'axau? 15

16 Kimatanipsoospau makap'isokōsists; annik' psak'sīnik aksokspipinakau ki saku'apñikan aksistūpaipinakau. 17 Matap'pix matomaisūppasuyīnīmests mani'īsts mīn'iokkeists ūkautokeissuyīnīsts, öks'kakūmipinakau ūk'autokeissuyīnīsts, ki mīn'iokke ak'saikīmsskau, ki aks'iksitsuyinasiau: Manñ'ikkeists itsūppa'suyīnīmiau man'otokeissuyīnīsts ki ai'akētōkhsiau. 18 Otsakiaisits'p sattosax annists'isk epo'awsīsts, tukskūm'īni eenakin'ai itoto'īnai ki a'tsīmmīmmauaie, ki an'iū, Nitūn'na ūk'ainiu; puk'siput ki kotsīs'i ts̄xen'īs, ki aks'ipui tappiu. 19 Ki Jesus itsipau', ki itopokom'iuiae, ki otūksīnīmatsax mat'opokomiauaie. 20 Ki sat'sit ake'uā, au'atūnikau ūksaumawksaikīmsskau otok'tokossīnni na'tsikoputtuyi stuyi'īsts, itsūp'paatsiauiae, ki itsīx'enīmaie opekkakūn'īmaniaie: 21 Tūk'ka, ū'tau, ksen'īmīniki opekkakūn'īmani, nītak'okuttotoko. 22 Ki Jesus ito'tūkkau; ki otsīnō'ōssae, itūn'ū, Nitūn'na, ökh'sitükkit, kitaumai'tūksīnni kumut'okuttotoko. Ki ake'uā annik' itokut'totoau. 23 Ki Jesus otsītto'taipiisi eenakin'ai oko'ai, ki otsīnō'ōssax au'yesīx ki matap'pix eī's'tsekīniau, 24 An̄stsiauax, an̄s'tapaauk, ake'kuūn matseniu'ats, ai'okau. Ki itai'īmiauaie. 25 Ki otsīs'tūpskoōsax matap'pix, itsipim, ki ito'tsīmaie, otsīs'aie, ki ake'kuūn itsipau. 26 Ki otap'īstutipi, annik' auōsīn'ik, motūs'ks̄nīpaie. 27 Ki Jesus otsītūpaumatta'atossi, na'tokūmi naps' tsix nīn'ax ipokiu'o'ax, ki aiso'puyiāx ki an'iāu, David okkui', Kīm'okīnan. 28 Ki otsitsip'si nap'ioyīs, naps'tsix itoto'yiauaie: ki Jesus an̄stsiauax kīkūtau'maitispuan nōk'okotūnīstutīs? An̄stsiauiae A, Nin'a. 29 Itūm'itsīxeniuax oōps'puauax, ki itūn'ū, kanīsto'maitispua, ünnianīstsīs'. 30 Ki itsikau'opii oōps'puauax: ki Jesus saiemiuax mōkstanīs'tosax matap'pix. 31 Ki osto'auai, otsīs'tapaua ikōnai'tsīnnikoyiauax matap'pix annik'auōsīn'ik. 32 Ki otsūksax, sat'sit ito'tsīpauaie küttaiai'puyiāu sauum'itsistaaw pakto'kīnattsiuaie. 33 Ki sannm'itsistaaw

otsai'piksistõssaie, küttaiai'puyinä itse'puyiu: anim' stau'pik kitsauomai'sükskitsissuai. 12 ki kõnaitappix skai'etükkiau, ki an'iau, Ki pim'ïnnoiniki nap'ioyිs, ksematsim'attok. matsikainip'ats Israel ïstauösñ'im. 34 13 Ki ökhs'issi nap'ioyිs ünnianïstssito'tos Ki Pharisees an'iau sauum'itsistaawx kitsñ'nüstseisuauësts; ki sauökhs'issi otsñ'aimoauai itai'saipiksistsiuax ünnianïstsska'atok kitsñ'nüstseisuauësts. sauum'itsistaawx. 35 Ki Jesus itap'auauökau 14 Ki annök' kiküt'tautokök, ki kõnau'akapioyësts, ki inük'akapioyësts, ki küt'tauotsimikök kitse'poawsësts, itüs'ksinymatstokiu ota'toiajapiyimoauësts, sükskitsim'ïnnoiniki annik' akap'ioyësk ki ai'semokiu nin'naiisinni sostsik'asattok. 15 Kitau'münñstopuau ïstökh'sitsimikinni, ki ök'kuttutsimësts akök'itsimaiksistsikuik Sodom ki Gomorra matap'pix otoköna'i'oktokosuauësts ki ak'skitstom annik' akap'ioyësk. 16 otoköna'u'atünikauësts. 36 Ki otsinno'össae Sat'sik emük'ikinax mís'tüpskoawkiapis'ix otappiisñ'na, kaiim'iuiae, tükka üs'tsimisiu, neto'yik kanïstsi'tüpskopua: mokök'ik aneto' manistau'anetopiax emük'ikinax manistsokökipi pitse'ksñax, ki ikkñaps'ik saiits'tsissi üsks'kümokiua. 37 Itüman'ïtsiuax manistik'knapspi kükku'ix, 17 Ki otüksinymatsax, akauo'yi insin'manists, ki üsks'kümokau matap'pix; kitakaumüts'kaukoau ap'otükkix unna'tosimiau; 38 Atsim'oiiküttok akök'itsimani, ki otatoi'apioyimoauësts insim'manists ïtsin'nau mök'itüpskoösax kitakitaipstüsitsipis'okoau; 18 Kinin'ax ki omüx'inx kitakittüp'ip'iokoai, nësto'a kumut'aiakaitüpipiokoi, kökkite'nüpanïstosau ki Gentiles. 19 Ki aumüts'kaukuïnnoinaki pinistik'kökünistse'puyisui; annik' kitak'okokoau kitai'akanipuai. 20 Kimats'epuyipua, Kïn'oau osta'aw ksësto'au itsipstai'puyiu. 21 Ki umu'pappiipi akumüts'kaiuaie umu'pappiipi moks'eïnsi, ki nin' a akumüts'kaiuaie okku'i; ki pokax aksenupanïstaiau un'oauax ki oksis'touauax moks'enitësauax. 22 Ki kõnai' tappix kumut'akaukïmokoiau nësto'i; ki annök' eikak'imaüök umuts'ipaitappiuaspi akitsikömotse'piauaie. 23 Kïm'atsistototsenoainiki tuks'kai akap'ioyës, mís'tüpokskasik stsik'i: kitau'münñstopuau kimatakokönitotopuau Israel ïstoköna'akapioyists otsauomai'akotosi Nïn'au okku'i. 24 Üsksinymats'au matskitšimi'ats otüksinymats'tokuia, ki apotük'käu matskitšimi'ats otsin'aim. 25 Ökh'siu üsksinymats'au möketüm'anistsau otüksinymats'tokuia, ki apotük'käu möketüm'anistsau otsin'aim. Anistsñ'niköttüsauaie nap'ioyës otsin'aim Beelzebub, ak'staiyanistsinniköttaiau itsipstaupixk oko'ai? 26 Pin stün'nokau; matsekipats akstaisaiipasokïnnis; matsitsiks'ipats ak'staisaïüsksin'. 27 Kitse'itsinikopuui ski'natsii matai'itsinikok ksitsikui'natssi: ki kitai'okhtspuui kotokhi'suai, sem'ik spots' im nap'ioyësts. 28 Ki pinstün'nokau anniks'isk akenitomixk

10 OTSIPUK'SÜPINNIKÖTÜSAX

na'tsikoputtsiau otüksinymatsax, ikotsiu'ax otüma'sinni mök'saipiksistsiuax sauum'itsistaax, ki mok'ökuttutsisax amian'ïstokhtokosists ki amian'ïstatünikests. 2 Na'tsikoputtsixk itoköt'tsiuax otsin'ikosoauësts am'ostsiaukiests; Matom'itappiu, Simon, ki mat'anistau Peter, ki Andrew oskün: James, Zebedee okku'i ki John oskün'; 3 Philip, ki Bartholemew; Thomas, ki Matthew, annök' publicanök; James, Alphæus okku'i. Ki Lebbæus, mat'anistau Thaddæus; 4 Simon, Canaanite; Ki Judas Iscariot annök' aien'üpanistsiuökaie. 5 Anniks'isk natsikoputtsixk Jesus itoköt'tsiuax ki saiem'iuax ki an'ïtsiuax, Gentiles oksoku'auësts pinitap'pok, ki Samaritans otakap'ioyimoauests pinütsipik: 6 Ki Israel oko'au otomük'ikñaumix ats'ax ïtapuk. 7 Ki auau'ökainoniki sem'okik, ki anik', spots'im ïtsin'naiisinni aststsiu'. 8 Ai'oktokosix kut'tutokau, leperix issin'nomokau, enix' nipua'atsokau, sauum'itsistaawx sai'aipiksistokau; Kitsiksist'okoko, ksistoko'tükki. 9 Gold ki silver ki brass pinitsüp'pitükkik kitsitai'süpopumatsopuauests, 10 Assuia'itsiman pinots'ik aumatto'ainoiniki, pinots'ikau na'tokaists spiks'isokösists, ki a'tsikists, ki otoats'ists; ap'otükkiau ak'otsimaiate ots'oësn. 11 Annik' akap'ioyësk kïtai'akitsipipika sëppo'ottsesatsik' annok' oks'apsiuok; ki

mostūm', ki sta'aw matokotsen̄tsiau'ats: an'̄stsiauax, mīs'tapuk, matan'̄stsinnomok stūn'nok annōk' i kots'en̄ts iuōkax mostūm' John annists'̄sk kītokh'̄tsipauaētsk ki staaw stakhts'im. (Geenna g1067) 29 ki kitūs'satsipauaētsk: 5 Naps' tsix Natokūmix s̄stsix kūttomūtaiponitau'atsax ūs'sūpiau, ūs'tsekaīx ikōm'otauauōkaiau, nitsipūn'asaini? Ki tuks'kūm matakittotsiu'ats leperix ūssin'aiau, kūttaiai'okhts̄mix ksōk'kum sauūs'ksinōūssi Kin'oau. 30 ai'okhts̄mixiau, enix' aipaua'iau ki kīm'atapsix Kitoku'yik̄nsiſts ikōnūks'topiau. 31 Piniko'puk; ats̄imsem'aiau ōkhs'itsiñiks̄nni. 6 Ki kitots'̄tskūkaīxkīm̄ipau akaiēm'ix s̄stsix'. ats̄im'siu annōk' kūttai'itstskīmskūkiuōk 32 Annōk'aie'nūpaniſtsiuōk matap'ii nēsto'i, nēsto'i. 7 Ki ots̄s'tapusax, Jesus osto'i nitaks'en̄paniſtau nīn'a spots'im. 33 otaumūtūpāiitsiñnikoōsauaie akai'tappix Annōk' nīt'saietokōk matap'piuōk, osto'i John, Tsan̄stappiuā kumutsitappopuai nītak'saietou nīn'a spots' im. 34 Pinstak ks̄s'tapsksōkkum kōk'satsipuai? Kūttaitstsip'a nimut'oto īnnūt'sīnni nōkits̄t'apix̄si apai' sopu'yi itau'ūtopāpokaiiu? 8 ksōk'kum: nimat'otopa nōkits̄t'apix̄si Ki tsan̄stappiuā kumut'sitappopuai īnnūt'sīnni, innu'stoan nimut'oto kōk'satsipuai? Kūttaitstsip'a nīn'naii (nōkits̄t'apiks̄stos ksōk'kum). 35 Nimut'oto īkik̄n'īstotosiu? Anniks'isk īkik̄n'īstotosixk nīn'au ki un'ni mōk'itsipotsiñsmotsešsau, itot'okoyiau Omūx'īnax oko'auēsts. 9 ki otūn'ni ki oks̄s'tsi, ki äum'si ki Ki tsan̄stappiuā kumut'sitappopuai maawks'i mōkitsipotsiñsmotsešsau. 36 Ki kōk'satsipuai? Kūttaitstsip'a prophet? nīn'au aks'ikatum̄mmiuax otopokau'pimix A, kitān̄'īstopaua sk̄t̄s̄m'iuaie anniks'isk matap'pixk oko'ai its̄psts' prophet. 10 Annōk s̄ināu', sat'sit, taupixk. 37 Annōk' aīs'tūpūkom̄mmiuōk nitse'tomotokūttau nito'tokatatsiſau un'ni nēsto'i nimatokotsinanūk'ats: ki kostoks̄s', ki ake'tomsokapap̄stutsimaie annōk' aīstūpūkom̄mmiuōk oku'yi ki koksoku'i. 11 Kitau'mūn̄stopaua anniks'isk otūn'ni nēsto'i nimatokotsinanūk'ats. 38 Ki itsipokai'īmmokixk akex, mats'itstsipa annōk' sauots'īssi otauīnan'i sauopokiuo'osi ōk'sk̄t̄s̄miae John Baptist: ki annōk' nēsto'ā, nimatokotsinanūk'ats. 39 Annōk' inūks'tsīmōk spots' im īstsīn'naiisīnni ikon'īmōk opai'tappiisīnni, ak'atstomaie; ai'sk̄t̄s̄miae. 12 John Baptist ītsiñs'̄tskuūts, annōk' at'stomaie opai'tappiisīnni, nēsto'i puk'sūpiks̄sttsikuūts spots'im īstsīn'naiisīnni itat'stomaie, ai'akokonimiae. 40 Annōk' itūsk'o tuitstipio, ki ūskotui'̄tsipimix kītōtokōk nito'tok; ki annōk' nito'tokōk itūsk'ooutusipimiau. 13 Konai'prophetix ito'toyeuiae annōk' nitse'tokūkōk. 41 ki okōk'its̄mani aie'nūpanistomiauēsts Annōk' ito'toyeuōk prophet otsiprophetisaie otsauomo'tosi John. 14 Ki mak'ots̄menoainiki, otak'okuyissi prophet osa'kinosīnniae; am'auk Elias annōk' ai'akotoōk. 15 Annōk ki annōk' ito'toyeuōk mokōm'otsitappiuā itokh'iuōk mōk'okhts̄mī ūnan̄ststokh'̄tsīs. oto'kōmotsitappiisae, otak'okuyissi 16 Tsa nitai'akanipa annōk' o'tappiis̄nōk mokōm'otsitappiuā osa'kinosīnniae. 42 Ki man̄stsīn'naiipuaiau? Netoinitsi'aū pokax annōk' ai'akutūkkuyiuōk sto'kīmi tuks'kūmi annim' itawk'pumauawpim itau'pix ki anniks'isk inūks'tsīmōk otūs'ksinīmatšōssae, ai'st̄s̄pattsiau otūk'auauax, 17 Ki an'̄stsiauax, kitau'mūn̄stopaua matakatstom'ats kitsik'ūttomop̄nan ki kimat'spiipau; osa'kinosīnniae.

11 KI un'niniitsiu otai'ks̄stan̄stōssax na'tsikoputsix otūks̄nīmats'ax its̄stūpa'atomaie mōkūks̄nīmatstoksi ki mōkats̄m'semōksi ot'akapiyimoauēsts. 2 Annok' John itsipsts'taupiissi itai'okiakiopi otokh'̄tsīsēts Christ oiāp̄stutsip̄sts'aie, itokōt'̄tsiuax na'tokūmix otūks̄nīmats'ax, 3 Ki an'̄stsiauiae, kikūtami'pa annōk' aikakotoōk, ki nōk'apsūmmōśnan noke'tsīmi? 4 Jesus

16 Tsa nitai'akanipa annōk' o'tappiis̄nōk mokōm'otsitappiuā osa'kinosīnniae. 42 Ki man̄stsīn'naiipuaiau? Netoinitsi'aū pokax annōk' ai'akutūkkuyiuōk sto'kīmi tuks'kūmi annim' itawk'pumauawpim itau'pix ki anniks'isk inūks'tsīmōk otūs'ksinīmatšōssae, ai'st̄s̄pattsiau otūk'auauax, 17 Ki an'̄stsiauax, kitau'mūn̄stopaua matakatstom'ats kitsik'ūttomop̄nan ki kimat'spiipau; osa'kinosīnniae.

18 John oto'tosi matauyiu'ats ki matais̄mīu'ats, ki an'io pakh'tokn̄atsiu sauum'itsistaaw. 19 Nīn'au okku'i oto'tosi, au'yiū ki ai's̄mīu, ki an'io, sūm'mīs, aistoks'oyiu ki aistok's̄mīu, publicanix ki sauum'itsitappix otūk'auauax. Ki mokōk'sīnni o'kosix oto'kōmots̄stutokaie. 20 Itau'mūtūps̄tsīpsattomēsts akap'ioyīsts annim' ots̄t'ap̄stutsip̄sts ot'ap̄stutūks̄sts otsauomai'sauaitsitūsax.

21 Kitak'oks̄nip maka'pi, Chorazin! ūssik'opiiks̄stsikui otsitsips'taupsau
Kitak'oks̄nip maka'pi Bethsaida! Nits̄t' om̄uk'atoiapoȳs kimatsikui'ats. 6 Ki
tsipstsap̄stutstip̄sts kitakap'ioyimoauēsts kitan'istopau annom' itstsiu' tuks'kūm
nits̄tsipstsap̄stutükkitopiau Tyre ki Sidon ki sk̄t'stom om̄uk'atoiapoȳs. 7 Ki
istak'apioȳsts is'taisūmmisauaitauopiau kitsks̄ni'topi man̄stap'ipi nitak'ōkh-
isks̄im'matükkiap̄stsists ki makh'skitsists, sitsip̄ k̄m'apiišnni, ki nimatakōkhsitsipats
22 Ki kitan'istopau Okök'its̄mani ikit'stūks̄nni, k̄s'taisauotui'mauopiau küt-
̄stsiks̄s'tsikui man̄staksiksists'papsipi tautuitiaix. 8 Nin'a okku'i its̄n'auattom̄naai
ks̄esto'a, aks̄ysiks̄stspapiu Tyre ki Sidon. ūssik'opiiks̄stsikii. 9 Ota'ats̄stapusi,
23 Ki ks̄esto'a Capernaum, kitsp̄n'noko otatoi'apioyimoai itsipim; 10 Ki sat'sit, n̄n'au
spots'im, hades kitaks'innissimok; its̄ps'taupiñai, ki ots̄i' ipo'köttsiuiae.
om̄uk'apotüks̄sts kitakap'ioyim itap̄istutstipiau Ki aisüpp'ōt̄sesattsiuaie, Kütai'ōkhsiuats
ittsipstsap̄stutükkitopiau Sodom, ūssik'opiiks̄stsikui'sts ök'okuttotoösi?
ŷs'taisakaitaitsiopi. (Hadēs g86) 24 Ki Mōks'enüp̄an̄iststussauaie. 11 Ki an'istsiuax,
kitan'istopau, Okök'its̄mani ūstsiks̄s'tsikui Ün'nats n̄n'au kitopokittappi'ymmoau
man̄staksiks̄sts'papsipi ks̄esto'au, maksinan'si tuks'kumi emük'ik̄na,
aks̄ysiks̄stspapiu Sodom. 25 Annik' Jesus an'i'u, istüþ'popiñsaie atüñ'iaks̄in ūssik'opiiks̄stsikui,
nitökh'sitükki n̄n'a, spots'im ki ks̄ök'kum Kütтомai'akstaisautuyiuatsaie? 12
ŷsts̄n'aimi, kitai'ks̄sattokiauests annists'isk N̄n'au kütтомai'sk̄tsimiuats emük'ik̄na?
mokok'ietappix ki kitaipaso'k̄nomoaiau Ün'nikaie itökh'siu mök'ōkhsap̄stutüks̄
inük'sipokax. 26 Ünnianists'it Nin'a; ūssik'opiiks̄stsikui'sts. 13 Itüman'istsiuaie n̄n'au,
man̄stökh'sipi kitsitsi'tan. 27 Nin'a Sauksik̄ns'tsiak. Ki itsauksik̄ns'tsiak; ki
otoköñai'nan̄sts nitokok: ki matsitstsipa ikut'tutsipaie netoi'nitsiuiae otat'ots̄si. 14
ŷks̄nnu'yuaie okku'iae Nin'a I tümit'sük̄siau Pharisees, ki iköñau'k̄ök-
nits'ks̄nnuyiuiae; matsitstsipa ūks̄nnu'yuaie its̄mattsiauaie man̄staks'enitawpiuaie. 15 Ki
Un'n'i, okku'i nits'ks̄nnuyiuiae, ki annök Jesus otsks̄niñssaie, its̄stapu': ki akai'tappix
ŷks̄niñmats'stoköttsiuax Un'ni. 28 Puksipa'akik ipokiuo'lauaie, ki iköñau'kuttutuyiuax; 16 Ki
könai'ikapötükki x ki iköñu'soks̄stsix, sokap'an̄istsiuax mōkstaitsiñnikooðsax'aie:
ki kitak'okotopau ūssik'siñsikos̄nni. 17 Mōks'enüp̄an̄iststos Esias otan'ipi, ki
29 Nokhk̄n'ni k̄n'attok, ki ūks̄niñ'kik; an'i'u, 18 Süm'mok, nitap'otomok, annök'
nitsik'k̄napxi nimat'om̄ükimusp; ki nitse'niniwattauök; nitük'om̄immau,
kitak'okonipau ku'sk̄ettsip̄oppauēsts nu'sk̄ettsip̄oppi nimut'ōkhsimmau:
ŷsts̄k'siñsikos̄nni. 30 Nokhk̄n'ni ks̄sts'papiu, nitakitsipotoai'inaí nitsista'awi ki
ki nitopa'tüks̄n s̄ök'otsiu.

12 AN NIK' Jesus ūssik'opiiks̄stsikui itsisüp-
poka'atomësts napaiëñinsimmanists;
ki otüks̄niñmats'ax au'notsiax, ki aiin'as̄sts
aumütüþ'ots̄miax ki itaumütüþ'ioattomiax.
2 Ki Pharisees otsñno'ðssauax, an̄istsiuiae,
süm'm̄sau kitüsks̄niñmatsax mat'ōkhsiu
otap̄istutstipauaests annok' ūssik'opiiks̄stsikui.
3 Ki an̄is'tsiuax kiküttanistopau'ats David
otap̄istutstip̄ otau'notssi ki otopokom'ix;
4 Man̄st'sipipi Ap̄istotokiua oko'ai, ki
man̄stau'attopiau otsitau'pipi ūtske'tani
annik' küt'taókhsii mōks'auattosai, ki kak'ōkhsiu
natoi'apiekua x mōksauattosauaie? 5
Ki kiküttanistopau'ats okök'its̄mani
natoi'apiekua x man̄stap'otükkipiau

19 Mataketskau'ats mataksoksip̄üppisü'm'ats;
mat'akitsstsipa matap'ipi mōk'okhts̄sia
otse'poawsists moksoku'ŷsts. 20 Apai'
otük'its̄ssi mataks̄niñkui'ats: flax sets̄s'i
matakütsim'atsaie otsauomai'tüp̄skisaie
okök'itsimani mōk'itssktsstani. 21 Ki
otsñ'ikösim Gentiles ak'aumaits̄miau. 22
Tüks'kūm ito'tsipotoau pakhts'istümmattseu
Sauum'itsiStaaw, naps'tsiu, ki mataipuyiu'ats:
ki ikut'tutuyiuiae, ki naps'tsiu it'süppiu
23 Ki könai'tappix it'skaietükkiau ki aniau
kütamiu'ats David okkui? 24 Pharisees
otok'h'tsimsau, an'iau, Am'o n̄n'au,
matomaisaipiks̄stsisi'atsax Sauum'itsiStaawx,
Beelzebul Sauum'itsistaawx otsñ'aimoai,
umutai'saipiks̄stopiax 25 Ki Jesus ūks̄nnu'yuaie

otūs'tapiax ki an'istsiuax, Nīn'naiisinni ki otau'ōkotaitappiisinnna itok'apsatsīmiau; ai'aketotoki ak'eitsīnikau; ki akap'ioyis ki ki mat'akitsipsa ak'okotawpiau. Tuks'kai nap'ioyis aiketotokiau matakipsiuats: ak'okotapiau Jonas prophet. 40

26 Sauum'itsitappiuā satūp'iksīstussi Manīsts'itaupīsaie Jonas mammi' o'koanniaie Sauum'itsitappiuā, aiketsīstotosiu; ki nioks'kai ksītsikuists ki nioks'kai koko'īsts; otsīn'naiisinni kūttomaksipuistsiu'atsiae? ūnniak'anīstsitaupiuiae Nīnau Okku'i ksōk'kum

27 Satūp'iksīstainikiau Sauum'itsiStaawx, u'skēttsipōppi nioks'kai ksītsikuists ki Beelzebub nimut'satūpiksīstaiau, nioks'kai koko'īsts. 41 Nineveh istsīn'ax, Tūkka'ko'kosix itsatūpiksīstsii'atsax? akopokcipapomiuax o'tappiisīnna istots'tsīssi

Ūn'nikiae osto'auai kitak'okōktsīmūkoau. Okōk'itsīmani ki akitsautūtsepuyiopiau; 28 Ki Satūp'iksīstainikiau Sauum'itsistaawx aisauai'itsitaiau otatsīm'semōssax Jonas; ki Ap'istotokuiau

otsista'awmi sat'sīt, annōk' skītsīm'iūök Jonas annom'

nimut'satūpiksīstaiau Ap'istotokuiau ītau'piu. 42 Amskap'iksōkkui istsīn'nauake otsīn'aiisinni kito'taakoai'īni. 29 Mīskōpin'ai akopokcipapomiuiae o'tappiisīnna istots'tsīssi

oko'ai Tsa'akanīstokotsitsipim'atsiae, okōk'itsīmani, ki akitsauotūtsepoyiopiau: mōk'itaufsīstutsīsiae ope'kanīstsiae, umuk'itsipi ksōk'kui ito'to mōkitokhtsīssi

sauotūm'īksipīstūsiae mīskōpin'ai? Solomon otokōk'sīniaie; ki annōk' skītsīm'iūök

Ki ak'otūmoksīstutsīmaie oko'ai. 30 Solomon annom' itau'piu. 43 Sauum'itsistaaw

Annōk' nikūt'taispiimmokōk, nikōttum'a: otsai'piksīstūssi nīn'au, ikitksōk'kuyim annōk' nikūtaupokomoawk'ikimauök itap'auauökau ūssīk'opīssīnni itap'satsīm

auanit'apiksīstūkkiu. 31 Ūn'nikiae ki matokonīm'atsiae. 44 Itūmau'aniu

kitan'īstopau, amian'ītsauummitsitappiisinni nitak'ātsko noko'ai numut'sūx; ki oto'si ikon'īm ki amian'īstitūpsauokōmotse'poawsists nam'ītaitsiiu, namokh'ipae, ki a'natsīstutsipiae.

Ap'istotokuiau akitsksīnoiau matap'pi; 45 Ki itūm'itappo ki mat'tuyiuax ikīt'sīkūmīax ki annōk' akitūpsauo'kōmotsepuyiöök sta'awx, itsīs'tūpokapsiax, ki itsipim'inx

Atsīm'istaaw matakitsksīnoau'ats. 32 ki itoko'attomiax: ki otsako'itappiisīnni

Annōk' itūp'sauokōmotsepuyiöök eikīs'tūpokapiuaie ototom'itappiisīnni. Nīn'au Okku'i ak'itsksīnoau, ki annōk' Neto'i ak'anīstsuaie ot'okapitappiisīnni. 46

itūpsauokōmotsepuyiöök Atsīm'istaaw Otsa'kīaisitsīpsattosax matap'pix, Sat'sīt, mat'akitsksīnoau'ats annom' ksōk'kum Oksītsi, ki omu'pappiipix sauauts'im

ki aie'nīssi otsīs'tūpīpuitappiisīnni, itai'puyiax, ai'puññumiau mōk'sītsīpsattōsauaie. mat'akitsksīnoauats. (aiōn g165) 33 47 Tuks'kūm an'istsiuiae, Sat'sīt, Kiksīs'ta ki

Ökhs'apīstutos mīstsīs', mōk'ōkhsinasi: kumu'pappiipix sauauts'im itai'puyiau, ki ki makap'īstutos mīstsīs mōk'okapinasi: ai'puññumiau kōksīsīpsaiisau. 48 Ki anni'īsk mīstsīs' ūksīno'au otsin'assīnni. 34 otan'ikšk, an'istsiuiae, Tūkka' nīksīs'ta?

Pitse'ksīnaipokax! Sauum'itsitappiinoainiki Tūkka' numu'pappiipix? 49 Ki itas'kotuyiuax Tsa'a kitakokotūnīstse'poattpau'astsaii otsīs' otūs'ksīnīmatsax ki an'iu Sūm'mokau

ōkh'sīsts? Manīsta'kauoopi u'skēttsipōppi, nīksīs'tsi ki numu'pappiipix! 50 Annōk' maoi' itai'puyiu. 35 Ökhsin'auā manīsta'kauoopi ai'aksīstutīmōknīni Spots' im otsits'i'tani aie,

ōkh'si u'skēttsipōppi sau'otsīmēsts osto'i numu'pappiipa, nēskūn', nit'akem, ki ökh'sīsts: Sauummitsīn'nauā manīsta'kauoopi nīksīs'ta.

maka'pi u'skēttsipōppi sau'otsīmēsts 36 Ki Kitan'īstopau Tīkīs'kūm'itappiisīnni

Kōnai'ksīstapitse'poawsīsts otakse'puyisau matap'pix aksenūp'anīstomiauēsts

Okōk'itsīmani istsiksīs'tsikui: 37 Kitse'poawsīsts kitakokōmotsitappiets'okoiau

ki kitse'poawsīsts kitak'saietokoiau. 38 Stsik ix Sīnak'ix ki Pharisees nokūt'anīstsuaiae ki an'iu, Nin'a nōk'okapīnan itots'tsipi ksēsto'a.

39 Ki nokūt'anīstsuaax osauum'itsitappiisīnnna

13 ETO'IK ksītsiku'ik Jesus it sūks' ki tsīm nap'ioyīs, ki omūk'sīkīm ūssoots'i itakau' piu. 2 Isto'tuitappiix oto'taakax, ki akh'iosasīs itsītsūppo'piu, ki itakau'piu; ki isto'tuitap-piix ikōn'itūssuipuyiau ūssoots'i.

3 Ki an'istsiuax akauo'iau parables ki an'iu, Sat'sit, aissūppipum'auā itui'sūppipummau: 4

Ki otai'sūppipummōssi, moksoku'yī tsīk'īsts itsīn'nīssiēsts, ki pāiu'tax itotoiax'ēsts ki

itau'attomiaxests. 5 Stsik'ists okotokssui atsim'epoawsin; ki annok' pai'tappiisinni itsn'nissiests otsits'inuksokkuaspi; ki istap'aitsitani, ki spuk'sists its'atstomiauiae otsai'spixksokkuaspi itsik'kumsuskii: 6 atsim'epoawsinni, ki matsinasu'ats. (aiōn Oto'tumškopsi natos'i, itse'tsniitsiau; ki g165) 23 Annok' mat'simok' istsupipum'ani otsau'oktseksau itopo'kottsiu. 7 Stsik'ists okhs'ksokkui, ai'okhtsimiu Atsim'epoawsinni, itsn'nissiau ksissi'ix: ki ksissi'ix itsukkiau ki mokom'otokhtsimia; ki itsin'asiu, stsikix, ki its'atsiuaax: 8 Stsik'ists okhs'ksokkui kepip'puyi, stsik'ix nai'ippuyi, stsik'ix niip'puyi. itsn'nissiau, kiitsn'asiu, stsik'ists kepip'puyi, 24 Stsik'i parable an'istsiuax, ki an'iu, stsik'ists nai'ippuyi stsik'ists niip'puyi. 9 Spots'im'istsinnaissinni netum'anistsiu Nñn'au, Annok' ito'kiuok, unanistokh'tsims. 10 Ki; annok' ai'supipumauok' okh'sisupipum'ani usksinimats'ax ito'toyiaue, ki an'istsiuaie, otsin'simman; 25 otai'okasax otap'automokix, Kumauk'sitsipsattaiisksixau parables? 11 okatum'i ito'toyiaue, ki okh'sisupipumani Nokuit'anistsiuax, kitokokoau kók'itsksiniisui ipa'soksüp'pipumau makap'supipumani, ki spots'im istsn'naiisinni itse'kipli, ki osto'auai itsi'tapu. 26 Ki otsüs'kissi mattuyis, ki matokotau'axau. 12 Annok' nan'naniuok, otsin'assi, itumrin'akuo makap'supipumani. ak'oktouaie, ki akakai'naniu: annok' 27 Ki Nin'au otapautomokix otsito'taakax kuttainan'iuiok, otsinanatopi ak'otsipaie. ki an'istsiuaie, Nin'a, Kikuit'taiinsimattop'a 13 Ün'nikaie numut'ünistsitsipsattaiau okhsisupipumani kítsinsimman? Tsema parables, issuppis'au möksta'apsau; ito'to makap'supipumani? 28 An'istsiuax, okh'tsimsau mökstau'okhtsim, Katum'a otap'istntüksinaie. Ap'automokix mökstai'isksinnisau. 14 Aien'üpanistom'ests otan'ikax kikuit'okhsitükkipa nok'ittotosinan Esaias, otan'ipi, okh'tsimeniki kitak'okhtsim, nok'sauotsisimaniau? 29 Ki an'iu, Sa; ki kimat'akoksiniipa; ki suppi'niki sauau'tsiminoainikiau, makap'supipumani, kitaküts'api, ki kimat'aksiniipa: 15 Am'o kókksakum'sanotsipnaii okh'sisupipumani. 30 o'tappiisinnna uskëttsipöppists mi'ests, ki Unnianist'suskisan mök'itotosi pokiai'sinni: oktok'oauests matomaipumokhtsimiu'axau, Ki pokiai'sinni oto'si, nitak'otumanistaiau ki oöps'puauax naps'tsiax; möksta'apsax ai'pokiakix, matom'omoipotokan moöps'pix, möksta'okhtsimests mokhtok'ists, makap'supipumani, ki is'ksiikan mökstau'okhtsimests mu' skëttsipöppists, kók'ksietssinsussuaiau; ki istüp'omoipotokan mökstaisauai'stisasau, nok'staukuttutuawsau. napaien'insimman nitapaien'iokoi. 31 16 Atsim'siau koöps'puauax, aiapiau; Stsik'i parable an'istsiuax, ki an'iu, ki kokhtok'ists, ai'okhtsimiau. 17 Kit Spots' im istsn'naiisinni netum'anistsiu au'münistopuau, akaiem'ix prophetix mustard istsn'simman, annik' mat'simok' ki mokom'otsitappix ai'puinumiau nñnau, ki ai'supipumau otsin'simman; 32 mök'satsisauests annists'isk kitai'nipuauistsk Itsis'tüpskaiiñkotsiuiae kónai'insimmanists; ki ki matsiñm'axauests; ki mök'okhtsisauests süs'kiissi, itsis'tüpomükkuiau insim'mansts, annists'isk kitai'okhtsipuauistsk, ki ki itsis'tsasiu, ki päu'tax itotoiau ki matokhtsim'axauests. 18 Okhtok itoko'attomiax isto'kuniksists. 33 Stsik'i ai'supipummaä parable. 19 Ma tap' parable an'istsiuax; Spots' im istsn'naiisinni pi okhtsisi nñn'naiisinni istse'poawsin, nitum'anistsin itai'kopütstaapi, annik' ki sauo'kõmotokhtsissi, itum'ipuksipu mat'simok' ake'u, ki kaias'attom niuks' Sauum'itsitappiuä ki its'kasattomaie annik' kumi omuk'okosix, napaien'itui'tsiau, ki itsup'ipumattopik u'skëttsipöppi. Annok'auk ikónai'kopütstopiau. 34 Am'ostsk Jesus mat'simaie istsupipum'ani moksoku'i. 20 ikónai'sitsipsatstuäts matap'pix parables Annok' mat'simok' istsupipum'ani ok'otokskui, itai'sitsipsatstu; ki sauomai'sitsipsissi ai'okhtsimiu epo'awsinu, ki otse'tametük'sinni parable matomaisitsipsatsiuatsax: 35 mat'simaie; 21 Mat'auütsitsitsipa kók'seksi, Mõksenüp'anistossi Prophet otanipi, ki matakisumsu'ats; ikikin'etüksinni ki ki an'iu, nimutaksipa'kuiaki parables; ükksistutük'sinni otos'au, atsim'epoawsinni nitakse'poattopiau annists'isk kai'sattop'istsk ün'nikaie ito'toiau, its'kimskuki. 22 Annok' ksõl'kumä sauomap'astotoawsi. 36 Ki Jesus mat'simok' istsupipum'ani ksissi'ix, ai'okhtsimiu aiis'tüpskuyiuax matap'pix, ki itsit'sipim

nap'ioysis: ki otūksnīmats ax otsitota'akax, nīn'au, iko'yiuōk, sauauts'īmēsts treasure ki an'iau noksksnīm'atsokīnan parable manists' ki ūk'aisīsts. 53 Ki itūnīsts'tsiu, makap'itaissūppipumaupi īnsīm'man. 37 Jesus otaiksiu'attosēsts annīsts'isk Nokūt'anīstsuiuax, Annōk' itai'sūppipumauōk parables, itsīstūpa'atomaie. 54 Ki ūkh'si īnsīmmanni Nīn'au okku'yi am'īni; otsito'tosi otau'ūtauōšīni otat'oiapioyimoai 38 īnsīm'man konai'tappiuia; ūkh'si itsipst'ūksnīmatsuiuax, ki ek'skaietūkkiau, īnsīmmanni, nīn'naiisīnni īsto'kos'ix; ki ki, an'iau, Tse'ma itotsīm'atsēsts am'ok makap'īnsīmmanni, Sauum'itsitappiuā o'kosix; mokōk'sník, ki am'ostsk ot'omūkap'īstutūksists? 39 Katum'a annōk' ai'sūppipumattomēsts, 55 Küttomai'sauamiu'ats ai'satsakuā okku'i? Sauum'itsitappiuā itamu; pokial'sínni ksökkum aiksuo'si; ki aipo'kiakix, atsīm'otokatatsisau, (aiōn g165) 40 Manīsts'aumoipitūkkipiau makap'īnsīmmanni'sts ki manīstse'tsīnītspiau; ak'lūnīststsiu aiksiuo'si annom' ksōk'kum. (aiōn g165) 41 Nīn'au okku'i aks'īstūpskuyiuax otatsīm'otokatatsix, ki ak'omoipotsīmiauēsts ikōnau'kapiīsts ki anniks'isk matap'pix, otau'ōšīni ki otauūt'okoai. 58 Otsauomai'tuksuai sauum'itsitappiuā ak'omoipotoiyiuax; 42 ūn'nikaie itsauomap'īstutūkkii annim' Ki akitsīpst'apiksīstsiauax omūx'tsi; annim' akatio'yiests ūkkūk'umapotūksists. ak'itstsiau a sain'sīnni, ki satse'kīnani. 43 Mokōm'otsitappix akotūmīk'kūnasuyeiau, manistsīk'kūnasuyipi nato' si, un'oauai otsīn'naiisīnni, akotsīk'kūnasuyiauaie. Annōk' itokh'iuōk ūnanistokh'tsīms. 44 Stsīki, Spots'im istsīn'naiisīnni nitūm'anīstsui treasure kaias'attomaie insīm'man; kon'issi nīn'au, mat'aiksasattomaie, kī otsetam'etūksīnni itsī'tapu ki ipum'attopiēsts otokōnai'nanists, ki ipum'attomaie annik' īnsīm'manik. 45 Stsīki', Spotsim istsīn'naiisīnni nitūm'anīstsui awkh'pumapiukuūn otap'sūmmōssi ūkh'six pearls: 46 Kon'issi tuks'kumi pearl akai'īxkīmasi, itsīs'tapu, ki ipum'attopiēsts otokōnai'nanists ki ipum'attau. 47 Stsīki', spots' im istsīn'naiisīnni nitūm'aniststsiu itau'mikaupi, annōk itsuia'pīxīmōkaie omūk'sikīmi, ki itomian'īstomoipitūkkii: 48 Itu'itsīssaie, itopīts'ūsskōpattomiauaie issoots'i, ki ito'piau, ki ūkh'six itaisūppits'i'au ūskix; ki makaps'ix istsīs'tapiksīstsiiu. 49 Ak'otūmanīstsui aiksiuos'i ksōk'kum: atsīm'otokatatsix ak'sipuksūpsūxiu, ki akai'aketaipiksīstsiiu Sauum'itsitappix ki mokōm'otsitappix; (aiōn g165) 50 Ki akitsīpst'apiksīstsiiu (sauum'itsitappix) omūx'tsii; annim' ak'itstsiau a sain'sīnni ki satse'kīnani. 51 Jesus an'īstsuiuax kikai'okhtsīmipuauastau annists'isk? An'īstsuiuax, A, nīn'an. 52 Itūm'anīstsuiuax Annōk' ai'sinakiuōk ūksnīmats'au spots'im istsīn'naiisīnni, nitūm'aniststsiu

14 ANNIK' Herod tetrarch okhtsīm'attomēsts Jesus otap'īstutsipists, 2 Ki an'īstsuiuax otap'otomokix am'omauk John Baptist; enio'sīnni mat'sipuau; ūn'nikaie ūkkūk'umapotūksists itap'ītutsimēsts. 3 Herod ūkai'eēnuaie John, ki aīs'ksipīstsuiuie, ki itsok'iuiae osto'iae Herodias, us Philip otokeman'īnaai. 4 Tūk'ka John an'īstsuiuie matōkhsiu'ats kōk'otoōssi. 5 Ki ota'iaksenitossaie, stun'nuysiuaie matap' pix, tūk'ka ūksīnnu'yuaxauiae prophet. 6 Ki ota'i'totstīssi Herod otsit'sipokaiipi, Herodias otūn'ni itūt'sikipi, ki itsūp'īstutuyiuiae Herod. 7 Itsiksīs'toatsuiuiae atoūn'īssīnni mōk'ittokotossaie otan'īstopiae. 8 Ki oksīts'i otsīs'tok, ki an'iu, John Baptist otokōn'īstsūp'potoat omūk'okos ki annom' īstoko'kit. 9 Ki omūx'inā itsīk'oketūkkii: ki otūtoanīs'i ki otopokau'yemix, ūn'nikaie itani'u mōk'okotōsaie. 10 Ki itūp'skōkiu, ki itsi'kawkokītsuiuaie John itsīpst's'okiawpiae. 11 Ki otokōn'itsipuk'sipīppotopae, omūk'okos itsūp'potopae, ki ikotauai'e ake'kuūn: ki ito'tsīppotuyiuiae oksīts'i. 12 Ki otūs'ksnīmatsax itoto'iau ki mat'sīmiau mostūm' i, ki ai'akotomiau, ki i'tappoiau ki itūnīs'tsiiuau Jesus. 13 Jesus otokh'tsīmsi, itsīs'tūpaatomaie akli'iosatsīs itsuīakhiosiu, ki ksīs'tapsksōkkum itūpan'īstappo aie: ki matap'pix otokh'tsīsau itsiksiuopokiuo'iauaie, otakap'ioyimoauēsts

sūx'iau. 14 Ki Jesus itopītsissa'atomaie, Ap'istotok'iuă okku'i. 34 Ki otau'pūmmossau, ki nan'nujiuax akai'tappix, ki kaiim'iuax, itoto'iau Gennesaret ūstau'ōssini. 35 Ki ki ikut'tutuyiuax otai'oktokosimoauax. annim' istsñ'ax, ots'ksñuođssau, itüp'skükiau 15 Ki otai'ıştukköpsi, otüs'ksñimatsax körnüs'ksökku sa'akapotsi, ki itotsip'iuaiae otsitota'akax, ki an'ıştsiauaie, annom' ikönai'oktokosix: 36 Ki au'körmönıştsiauaie ksñ'tapsksökkumasiu, ki au'mütüputükku; (Jesus) mōkskaks'ixenisax oso'kösim o'tappiisınna ünnıştüp'skos, mōk'ittapposi itssaiin'ikaists: ki manısts'eipi kaien'ımix akap'iyysts, mōk'opumattosi aau'ösñ. 16 Ki ün'nineetsim'i sokap'okuttotoax.

Jesus an'ıştsiuax, matokuiıştalu'iauats; kotok' mōks'auattrobiau. 17 Ki an'ıştsiauaie, annom' nitsinan'anısts nıſittu'yı ke'tanısts ki na'tokumi mammix'. 18 An'i, puk'sipıppotokikau. 19 Ki an'ıştsiuax körnai'tappix mōk'opasax mattu'yikui; ki mat'siměsts nıſittu'yısts ke'tanısts ki na'tokumi mam mix', ki, otspisüp'si itatsim'etsiměsts, ki itau'minotsiměsts; ki ikotsiu'ax otüs'ksñimatsax ke'tanısts, ki otüs'ksñimatsax ikotsiu'asts o'tappiisınna. 20 Ki ikönau'yiau, ki itoku'yiau: ki mat'siměsts iau pi'nikěsts itstsi'ısts na'tsikoputtuyi ısksiňmmatük'ıssokaiısts. 21 Ki aiiniks'ısk au'yixk nıſitsi' omük'sikepıppix nıñ'ax, ki akex, ki pokax'. 22 Ki Jesus eikak'imatsiuax otüs'ksñinatsax mōk'ıstüpoppısa ax'hiosatsı, mōkotom'apümmosax, ıtsakiai's tüpkoosaie tappiisın'na. 23 Ki otsı's tüpkoosaax otappiisın'nă, itsitamıssı' nitum'mo mōkatsimoiıkasi; ki otau'tükkussi itsıttau'piu. 24 Ki akli'iosatsıs ai'itütsikoo, ki ipawkh'paikimskawp: tük'ka, umut'totsüppopı. 25 Ki nıssoo'yı ıskısa'tüksınnı koku'yı Jesus itsitappo'ax, omük'sikımi itokh'itauauókau. 26 Ki otüs'ksñimatsax otsınno'ossauaie umuttokhitauau'okani omük'sikımi, ap'aitsitaiau, ki an'i, Sta'awina; ki oko'pusuai itokum'iau. 27 Ki Jesus kaiip'sıtsıpsatsiuax, ki an'i, Ökh'sitükkit; nitam'i; Piniko'puk. 28 Ki Peter nokut'anıstsiaue, Nin'a küm'ämieniki ani'kit ksęsto'a nök'itotosi nök'itsitüpauaókasi omük'sikımi. 29 Ki an'i, Puk'siput. Ki Peter otfınnısa'atossi akh'iosatsis, itokh'itauauókau omük'sikımi mōk'ittapposi Jesus. 30 Ki otsıñ'si eik'sopuyi, itsiko'pum: ki otaumutüp'süppopıisi omük'sikımi ita'sainiepuyi, ki au'anıu Nin'a, Körmotse'piokit. 31 Ki Jesus itüp'sauksıkıns'tsakiuaie ki itsen'iuiae, ki an'ıştsiaue, ksęsto'a enükaumai'tükkiua, kumauk'saietükkiks? 32 Otsito'tosau akh'iosatsis, itsiksıst'sopu. 33 Anniks'ısk itsüp'popıx akh'iosatsıs itoto'iuiae ki atsımmım'miauaie ki an'i, E'mümi kitam'i

15 Al'SINAKIX ki Pharisees, Jerusalem ıstsitappimix ıtsit'totaakax Jesus, ki an'i, 2 Tsanıstapiuats umut'ünıstüpapıpixipiau ıuktaitappix otün'ıssuaieuests? Oyı'sax ke'tan, matüstsımi'ax. 3 Nokut'anıstsiauax ku'maukanıstüpapıpixipuaıııks Ap'ıstotokiua otse'poawsınnı kök'satsısaai kiksıs'tapünıssuai?

4 Ap'ıstotokiua an'i, atsımmım'mısaı kın'a ki kiksıs'ta; ki, annök' ai'pakosınikuyiuók un'ni ki oksıs'tsi, unnianıstse'ınsa. 5 Ki kitan'ipuau annök' an'ıstsiuók un'ni ki oksıs'tsi, kotuk'sınaie, kitak'ototokuinanipi nısto'a, 6 Ki küt'atsımmımmıuax un'ni ki oksıs'tsi, paio'toau. Kitse'poawsuauests kumut'saiepumapıstutsipae

Ap'ıstotokiua otse'poawsan. 7

Kitsıksıstapokommotsitappiansu! Esayas prophet kit'sokapenüpánikou, ki an'i, 8 Am'ox matap'pix nimut'astokokiau maaı'ests, ki nimut'atsımmımmokiau oto'ünıuaueısts: ki u'skëtsipöppuanıests nıtsıp'piokokiıests. 9 Nıtsıksıstapatsımmımmokiau, ök'aumaitsipısts at'suaııksıniımat'sıauax nıñ'ax otan'ipuauıests.

10 Ki nan'niköttsiuax o'tappiisınna ki an'ıstsiuax, Okh'tok, ki sokap'okhtok; 11 Annık' itsüp'popıik maoi'i matokapıstotok'atsaie nıñ'ıii; annık' sük'siik maoi'i itokapıstutuyi'iu'aie nıñıii. 12 Ki otııksıniımat'sax otsıtota'akax ki otan'ikax kiküt'ııksıniipa Pharisees otsı's'kükıau otokh'tıısau annık' epo'awsınik? 13 Ki nokut'ünıu, körnai'süpipumanıısts Nin'a spots'im okut'taisüpıpumattopııstsı ak'süsökpatıopııests.

14 Amaı'patokau; naps'tsiotüpıppınnıkiau naps'tsix. Ki naps'tsiuă atüpınn'ıüssi napstı'i, atün'ııksıniı akai'akitsüpıppıiau. 15 Peter itümän'ıstsiuaie, noksksıniı'atsokınan am'om parable. 16 Ki Jesus an'i, kiküttaısakıaısaıauokhtıımpıuaua? 17 Kiküttaısakıaıoklitsımpıuaua, annık' itsüp'opıik maoi'i, itüp'süppopı mo'koanni ki ipsai'piosop?

18 Ki annısts'ısk itsüks'ısk maoi'i u'skëtsipöppı itsüks'ıax; ki itokapıstutuyiuaie nıñ'ıii. 19

U'skëttsipöppi itsüks'ësts sauum'itsitsitanësts, ikotsiuax otüsksinëmats'ax, ki üksinëmats'ax inik'sësts, auõk'otanësts kömos'ists, ikotsiu'ax o'tappiisënnna. **37** Ki iköna'yiau, ki ëstüp'saiepëtsënnni, atauñ'ëssësts; **20** Am'ostsk ikuyi'au; ki mat'simiau pinikësts ëtskim'iauësts itokap'istutuyaue nñ'n'ai'; ki maks'oyissi ikit'sikaii üksimmatük'isokaiësts itui' tsësts. **38** otsauomüs'tsëmëssi matokapistutuyiuats Anniks'isk au'yixk nissoyim'i omük'sikepippix nñ'n'aii. **21** Jesus itümistüpa'atomaie, ki nñ'n'ax, ki akex, ki pokai. **39** Ki itsi'süppopiu akh'iosatsës, ki **22** Ki sat' sit, Canaan ista'ke itsux'iu ito'to Magdala ëtssootsësts'i.

annists'isk issoots'istsk, ki itasaine'poattsiuaie, ki an'iu, Kñm'okit Nin'a, David okku'i! Nitün'na eiko'ksistutoau maka'pistaaw. **23** Ki matsitsitsipsattsituatsaie. Ki otüsksinëmatsax otsitota'akax ki otau'kõmönikax ki an'iax Ünnistüp'skös; nitüksausaaine'poükñnan. **24** Ki noküt'anistsiuax, nikak'itüpskoko Israeli ëstat'stanix emük'ikïnaix. **25** Otsitümitota'akaie ki otatsim'mimmokaie, ki an'iu, Nin'a Spum'mokit! **26** Ki noküt'anistsiuiae, matökhxiu'ats mök'otsissi pokax otsau'ðšñoaii mökitüp'apřxësësts imitax'. **27** Ki (ake'uä) an'iu, E'müniu, Nin'a; ki imitax' au'attomiau pinikësts ïnnëssi'ësts otsin'aimoauai otsitau'yipiaie.

28 Jesus itümok'anistsiuiae, Ake', omük'o kïtaumai'tüksënni: Ünnianësts'ëts kitsitsi'tatopi. Ki otün'ni ikuttotoai'ñnai annik' itai'ksistsikumiopik. **29** Ki Jesus itsi'süpaatomaie annim', ki itast'toto Galilee istomük'sikimi; ki ita'missö nitum'mo ki itau'piu annim'. **30** Ki akai'tappix otsito'taakax, ki ipokom'iauax üs'tsekaiix, naps'tsix, küttaiai'puyix, iko'müksix, ki akaiëm'ix stsił'ix ki Jesus okt'sësts itsiñ'apiksistsiuax; ki ikut'tutuyiuax: **31** Ki kõnai'tappix ek'skaietükkiau, otsinno'ðssauax küttaiai'puyix otse'puyissax, ki iko'müksix otokut'totoðsax, ki üs'tsekaiix otauau'õkäax, ki naps'tsix otsaps'ax; ki üs'tsaköttsiau Israel ëstap'ëstotokii. **32** Jesus itümön'niköttsiuax otüsksinëmats'ax, ki an'iu, nitai'kïmaiau o'tappiisënnna nioks'kai ksistsiku'ësts nitopokau'pimokiau, ki matokoyiu'axau; ki nimat'aksistüpskouauaxau otau'notssau ökskakümitseni'au moksoku'i. **33** Ki otüsksinëmatsax an'ëtsiauaie Tse'ma nökítotsipñnan'a ke'tani manisto'mükopiau mök'otkuësts o'tappiisënnna? **34** Ki Jesus anëtsiuax, Tsanetso'a ke'tanësts kitsinan'oauësts? Ki an'iu, ikit'sikaiau, ki unna'tosími inük'umix. **35** Ki an'ëtsiuax o'tappiisënnna, ksök'kum mökittapasax'ax. **36** Ki mat'simësts ikit'sikaiësts ke'tanësts ki mammix', ki a'tsimoikau, ki a'mënotsëmësts, ki

16 PHARISEES ki Saducees ipok'itotoiau ki as'sakksinnyiauaie, ai'puññmäu mökänëts'ënnomoðsax spots'im ëstap'stosënni. **2** Noküt'anistsiuax, autükkus' si, kitan'ipuan ak'etameksësts ku; ãmawk'ëssoksëstsikuists. **3** Ki ksïskunna'tünnëssi, ak'akapiksëstsiku annok' ksistsikui, amawkissoksëstsikuists ki ïkikin'inatsiu. Kitsiks'tapokämotsitappiansuai! Kitokot'ainipauu assoks'ëtsikuists ostokso'auësts; ki kimatokot'ainipauu annists'isk ksistsiku'ëtsk ëtsap'stosësts. **4** Otsauum'itsitappiisënn'a ki otau'ðkotaitappiisënn'a ap'satsëmäu apsto'sënni; ki matakokotau'axau apsto'sënni; prophet Jonas otap'stosënni akokotauaie'. Ki skitsiu'ax ki itsiñ'tapu. **5** Ki otüs'ksinëmatsax otau'pümmosau pakhts'esaiëksinëmäu mök'atüksau ke'tani. **6** Jesus itüm'anistsiuax Mokök'ik ki iskskats'ik Pharisees ki Saducees ëtsi'koputsketatsësau. **7** Ki ai'siñs'ëpsattseiau, ki an'iau, nimatotsipñnan'a ke'tani, **8** Jesus otsinno'ðsax, an'ëtsiuax, inük'aumaitükkix, kumauk'ëtsipättseipuauaisks, kitsauo'tüksuai ke'tani? **9** Kiküt'taisakaisauokhtsëmipuaua, kiküttaisauüksinëpuaua nisito'müksikepippix matap'pix ëtsiñs'ëtske'ësts ke'tanësts, ki tsanetso'a kitots'ipuauësts üksimmatük'isokaiësts? **10** Nistoyim'i omük'sikepippix matap'pix ëstokitsikaists ke'tanësts ki tsanetso'a kitots'ipuauësts üksimmatük'isokaiësts? **11** Kumauk'staiokhtsëmipuauaisks kimat'siñs'ëpsatttopuau'ats ke'tani, kökïskskatsissuai Pharisees ki Saducees ëtsi'koputsketatsësau? **12** Itüm'ëksinëmäu matsemiu'atsax moksëskatsësaie ke'tani istsi'koputsketatsës, ki ai'semiuaxmök'sëksatsësaie Pharisees ki Saducees ots'ksinëmats'tüksuai. **13** Jesus otsito'tosi Cesarea Philippi, ai'süppoötsesattsiuax otüsksinëmats'ax, Tsa aniu'axau matap'pi nesto'a nñ'n'au okku'i nök'ümsi? **14** Ki an'iau, stsik'ix

John Baptist: stsīk'ix, Elias: ki stsīk'ix, eīno'sīnni otsauomai'noōsau nīn'au okku'i Jeremias, ki stsīk'ā prophet. 15 An'īstsiuax otsīn'aipuksipusi mōks'īnaiisi.

Tsa kitak'anipuau nōk'ūm-si? 16 Ki Simon Peter nokūt'anīstsiuiae ksēsto'ākauk Christ, Ap'istotokiū ipai'tappiuūk okku'i.

17 Jesus nokūt'anīstsiuiae kitatsīm-si, Simon Bar Jonas. Ik'sisakuyi ki aa'pūni kimat'ūksīnīmatsok'astsa: nin'a spots'im kitusksīnīmats'ok. 18 Ki kita'atanīsto, ksēsto'ākauk Peter, ki am'om ok'otokūm nitak'ittokhitokoīska church; ki Hades istokh'sepīstanīsts matakatsiu'atsaie.

(Hadēs g86) 19 Ki kitai'akokoto spots' im istsīn'naiisīnni itotai'kauaipixīxtūkiopi; ksōk'kum kitai'akomianīstomopipi, spots'im ak'itomopipo; ksōk' kum kitai'akomianīstapotsippi spots'im ak'itapotsip. 20 Itūm'anīstsiuax

otūksīnīmats'ax mōkstaitsīnnikoōsax'aie osto'i otūm'si Jesus Christ. 21 Annik' Jesus itaumūtūp'anīstsiuomoyiuax

otūksīnīmats'ax manīstakittappoī Jerusalem, manīstaks'ipuinaistoto'awpianaie omūx'īmīx ki omūk'atoiapiekuax ki ai'sīnakix, ki manīstaks'enitawpiaue, manīstaks'ipuauīstotoawpiaue nioks'kai ksītsikui. 22 Peter itūmo'toyiuiae, ki aumūtūp'sitsīpsattsuaie, ki an'iu, Nin'a kōkūnīstsīp'piokosi; matakittotstsiu'ats ksēsto'a. 23 Ki itapotūkau'aie, ki an'īstsiuiae Peter apūt'tokokit, Satan; kōk'kītstsskīmskūki; kitatsskūmau'ats Ap'īstotokiū kitsksska'tūksists annom' ksōkkum. 24 Itūmanīstsiuax otūksīnīmats'ax Istdtsi'i matap'pi makopokiuo'ōssi nēsto'a, ūnnianīst'auūtsikīmatsīstotos, ki ūnnianīstto'tsīs otauai'staksīnni, ki ūnnianīstopokiuos nēsto'a. 25

Annōk'aiakitsikōmotsepiosiuok opai'tappiisīnni, akatstomaie': ki annōk' itai'akatstomōk opai'tappiisīnni, nēstoi umutak'atstomaie, ai'akokonimaie. 26

Tsanetso'a matap'pi ak'okuīstūpasokui'm'ats minan'attūssi kōnūs'ksōkkum, ki atsto'si otsipai'tappiisīnni? Awx'a otai'akokotawpiae opai'tappiisīnni? 27 Nin'au okku'i akototo'yīnaie Un'ni ots'tsapīmasīnni ki oto'tokatatsix akopokiuo'iax, ki kōnai'tappix manīstsi'piests otap'otūksuuau'ests ak'ūnīstokotsiuax. 28 Kit au'mūnīstopauu stsīk'ix annom' itai'puyiuau,

17 OTAIKSIUO'ĒSTS nauyi ksītsikūsts Jesus mat'toyiuax. Peter, James, ki John oškūn', ki itūnīstūpīp'iuax spi'tummo. 2

Ki otsakiainoōsauaie it'oketsistūmīnai; ki ostoksi'si īkkūn'natsiuiae manistīkkūnnasuyipi nato'si, ki otsīstotos'ists ksix'īnatsiēsts manīsti'ksīxīnatspī ksītsikui. 3 Ki sat'sit, itsina'kuaiēmiau Moses ki Elias, ki ai'sītsīpsattsuaie. 4 Peter itūm'anīstsiuiae Jesus, Nin'ā, ökh'siu annom' nōk'ittaupisīnan: ökh'sitūkkieniki, nōkapi'stutūsīnan annom' nioks'kai api' manists; tuks'kāii kōksinan'attosi, ki tūks'kaii Moses mōksinan'attosi, ki tuks'kaii Elias mōk sinanattosi. 5 Otsakiai'puyīssi, sat'sit īkkūn'aisoksītsikui ituyi'kūnakoiau: ki sat'sit, epo'awsīnni itots'tsiu assoksi's tsikui, ki an'iu, Am'o nitūk'omīmokos nitsekōkh'sīmmua; ökh'tok. 6 Ki ūksīnīmats'ax otokh'tsīsauiae itopi'iau ostokso'au'ests, ki eks'kaikopumiau. 7 Ki Jesus ito'to, ki i tsīxen'iuax, ki an'iu, Nipuauk', ki piniko'puk. 8 Ki ot'sūpsau matsīnnuyiuax'axau matappix, kaks'īnnuyiuax Jesus. 9 Ki nituun'moyi otsīnīssat'sosau, Jesus itsem'iuax, ki an'iu, Pinanīs'tok matap'pi kitsīnip'uau'ests, Nin'au okku'i otsauomāt'sipuausī eīnsīn'ni.

10 Ki otūs'ksīnīmatsax aisūppoōttsesat tsiauaie, ki an'iau, mauk'auanīskīsxau ai'sīnakix ak'otomoto Elias? 11 Ki Jesus nokūt'anīstsiuax, E'mūniu, Elias ak'otomoto, ki akokōnau'kōmototom. 12 Ki kitan'īstopauau, Elias ūk'auto, ki matskīnnuyiuax'axauaie ki nitsīs'tutuyiuiae manīstūp'stapiāu. Neto'yī akūnīstai'puīnattsuaie Nin'au okku'i. 13 Itūm'īksīnīmiau ūksīnīmats'ax umutai'sitsīpsi John Baptist. 14 Otsito'tosau o'tappiisīn'na, nīn'aii otsito'taakaie itsito'topīstuksīsano'pīnnaie, ki an'iu, 15 Nin'a kīm'īs noko'a; au'atusīnau ki eks'ipuīnūm: ai'kapitsuiopiu istsii ki ai'kapitsuiopiu okke'. 16 Ki nitsitsotsip'iaiauaie kītūksīnīmats'ax ki matokotokuttotu yiuaxauiae. 17 Jesus itūm'āniu, o'sauomaitūkkesinna ki otapok'apitappisīnna! Tsanetso'a kitakopokau'pimopa? Tsanetso'a kitak'itsitattopu ua? Pukisīpīp'potokīk. 18

Ki Jesus seītsīp'sattsuaie sauum'itsīstaaw; ki itsūksiinai; ki annik' pokau' ikut'totoau. 19 Ūksīnīnats'ax itūm'itotoiuiae Jesus ki an'iau, numauk'sauokotsatūppiksīstūnan?

20 Ki Jesus an'ītsiuax, Kitsauomai'tūksinni: kītau'mūnīstopuau, kemūk'enūkotsissi kitaumai'tuksinni, manīst'omūkopi mustard itotai'sūpipumaupi kitakokot'anīstop am'om netum'moyi ök'ūmīstūpotosi omim', ki ak'itūpitsiu; ki matakitsipa kikūt'taakokotsīstutsipuai. **21** Am'oi ūnanīstap'pi matomai'sūxiuats saiu'stsīsiau a'tsīmoiikani ki sauau'yisīnni. **22** Ki otsa'kiitaupīssau Galilee, Jesus an'ītsiuax, inūks'tsīmix: Nin'au okku'i ak'okotau matap'piix: **23** Ki oto'tokatatsuaux ūks'skatsīmiau aks'inittsiauaie, ki nioks'kasi ksīstsiku'īsts, ostoksīs'aie spotsim otsitau'pipi **24** Ki otsītto'tosau Capernaum, anniks'isk at'stauōk. **25** An'iu, A, ki otsipī'si nap'ioyīs Jesus piksī'pi piksi'koputsi, ki kūttomisauitappo'ats i'tomsitsipsattsuaie, ki an'iu Tsa kitīsta'pa, netum'moīsts, ki kūttomisauapsūmmiuats Simon? Tūkka' au'tuyiuwa mix'kīm ksōkkum annōk' nittūppu'ōk? **26** Kitau'mūnīstopuau manīstse'tametūkkipiax Peter an'ītsiuiae. Pie'tappix. Jesus an'ītsiuiae, piksī'pi piksi'koputsi otsai'stāpusax o'kosoauax matakotūmaiponitau'atsax. **27** Ki, itsīs'tūpskaietametūkkii annōk' ikon'īmauōk. **28** Nōkstaisau'kosatsōsau ūs'tūpuk omūk'sikīmi, Neto'i omat'sitsitanats Kin'ā spots'im tuks'kūmi ki suia'piksīstsīs amik'atś, ki mammī anniks'isk inūx'tsīmixk mōk'saiinakuaīssau. **29** Kitotom'omikani mattos'; ki pakuiñ'ainiki Stsik'i, kumu'pappiipi sauo'kōmotsīstototseniki, kitak'okonoau mix'kim: annōk' mattos', ki ko'tsīsau, kitak'siponitanuni.

18 AN NIK' otūksīnīmats'ax itoto'iau Jesus ki an'iau, Tūkka' mīstūpomūksīm' spots' im istsīn'naiisinni? **2** Ki Jesus itsīn'ikōttsiuiae inūk'sipoka ki itūt'skipotoyiuax. **3** Ki an'iu, kitau'mūnīstopuau saius'aitśinoeniki, ki saie'tumanīstsīnoeniki inūk'sipokax, kimataksipi'puaua spots'im istsīn'naiisinni. **4** Annōk' aks'inūksipoka'istutosiuōk manīst'inūksstsīmipi am'o pokai'i, itsīs'tūpomūksīm' spots'im istsīn'naiisinni. **5** Ki annōk' ak'autuyiuōk tuks'kai inūk'sipokai'istotosiīsk, nēsto'i nitau'tok. **6** Ki annōk'īstsskīm'skūkiats'iuōk tuks'kūmi anniks'isk inūk'sipokaxk nitau'maitokixk, ökh'siu pikia'liokotoki kīn'attossaie, ki inets'issi omūk'sikīmi. **7** Istsskīm'skūksīnni it'okapiu ksōkkum, Istsskīm'skūksīsts ak'itotoiau; ki annōk' nīn'auōk paiuk'sip'ppotomōk īstsskīm'skūksīnni, aks'ksīnīmaie maka'pi! **8** Ün'nikaie kotsīs' ki kokōt'si īstsskīmskūkiats'otsenikiau, kōksīnit'au, ki mīs'tūpapiksīstaiā: itōkh'siu kōk'kitsipīssi opai' tappiisīnni kōks'īstsekaiisi

ki kōk'opokōksi, kōkstaitūp'apixīkōsi kūttaiāiapunstsiuasi ki kitai'akokōtsīsts ki kitai'akōtsīsts. **(aiōnos g166)** **9** Ki koōps'pi īstsskīm'skūkiatsotseniki, sauau'tos, ki mīs'tūpapiksīstsīs: itōkh'siu kōk'kitsipīssi opai' tappiisīnni tuks'kūm moōps'pa; kōkstaitūp'apixīkōsi kūt'taiaiapunstsiuasii, ki kitaiakoōpspix. **(Geenna g1067)** **10** Mokōk'ik kōk'stauksīstotoawsi tuks'kumā am'oksk otsa'kiitaupīssau Galilee, Jesus an'ītsiuax, inūks'tsīmix: kītan'īstopuau spots'im Nin'au okku'i ak'okotau matap'piix: **11** Nīn'au akūtsitsipu'atsau. Ki eks'kaikīnetūkkiau. okkui ito'to mōkitsikōmotse'piōsae annōk' **12** Tsa kitūs'tapau? Nin'an au'tujixk mix'kim, itoto'iau Peter, ki minan'attūssi kepīp'pi emūk'ikīnax ki tuks'kūmi an'iau, kūttomisauaiponitau'atskītsīn'aim? itūnīs'tapu, kūttomisauūsskītsīniu'axau **13** Ki ikūm'okonoōssaie, istsīn'ax? Otauūt'okosīx, ki pie'tappix? **14** Kitau'mūnīstopuau manīstse'tametūkkipiax Stsik'i, kumu'pappiipi sauo'kōmotsīstototseniki, kitotom'omikani mattos'; ki pakuiñ'ainiki matan'īstsīs otsauo'kōmotsitappiisīnni, kitak'okonoau mix'kim: annōk' mattos', ki ko'tsīsau, kitak'siponitanuni. **15** Ksēsto'a ki osto'i namīs tsitappiik; okh'totseniki kitse'motsau kumu'pappiipi. **16** Ki saiiokh'totseniki, tuks'kūm tsōktau na'tokumix pokitappomīsau, kōnai'poawsīsts mōks'eikosau, otokh'tsīsau natsitappix, tsoktau nioks'kaitappix. **17** Ki sauokli'tōusax, anīstsīs'church: ki sauokh'tsīssi church, ūnnianists'is sai'etūkkiau ki publican. **18** Kitau'mūnīstopuau, kitsit'aiipipi ksōk'kum, akitaiipip spots'im: ki kitsitapotsippi ksōkkum, akūtsitapotsip spots'im. **19** Kimat'anīstopuau, netum'anistsitsitainoainiki kitak'aukōmōnisuai, Nin'a spots'im aks'īstutomoyiuaxaie. **20** Natokūmi tsoktau nioks'kūmi nītsīn'ikōsim itsitomo'oaupi nīt'sitaitūtsikiaupi. **21** Peter itūmitotoiae, ki an'ītsiuiae, Tsanetso'awtau numu'pappiipa nōksauumitsīstu-tuyīssi, ki nōks'ksīnnoōssi? Akokitsikaiasts? **22** Jesus an'ītsiuiae, Kimatanīstopa ikīt'sikaiests, ikitsikippuiests ikīt'sikaiests. **23** Spots'im istsīn'naiisinni nitum'anītsiu omūx'īna annōk' ak'okitsīmaiauōk otsitappim'ix. **24** Ki otau'mūtūpūkstūkkisi tuks'kūm otsittotsippotokaie, ke'pi omūk'sikepīppoyi mix'kīmix otai'akokotopixaie. **25** Otsai'ītsīssi

mōkokotōsai'e, Otsin'aim an'iinaie kumut'sipotomokoau kitse'usskēttsipōppisuai, mōk'apikosaie, ki otokem'an ki o'kosix ki kōkotūnīstüp'skoōssuai kotokek'anouax; ki otokōnai'nanīsts, ki mōkotoku'yīsax mīx'kimix. istsitsi'i matūtūnīstsui'ats. 9 Ki kitanīstopuau 26 Otsitappimi itopīstuksīsano'piñaie ki annōk' akūnīstüp'skuyiuōk otokem'an, atsīmmīmmi'īnaie ki an'iinaie Nin'a, sauau'ōkotasae, ki otai'kaokemaitaii pinane'tükkit ki kitaksūpanītsokoto. stsīk'i itau'ōkotau: ki annōk' ikem'attauōk 27 Ki annōk' matap'piuōk otsin'aim itüp'skoauōk, itau'ōkotau. 10 Otūs ksīnimatsax kai'īm'uiae ki paio'toyiuiae ki ūnnim anīstsiauaie ūnnianīsts'issau nin'au ki iks'ksīnnuyiuiae. 28 Ki neto'ōk matap'piuōk otokem'an, matōkhsiu'ats mōk'okemsi. 11 Ki sūx'iu, ki tuksūm'i otopok'apotükkimix an'itsiuax kōnai'tappix matokot'otsimaxaie ikon'oyiuiae otai'akokok'isk kepīp'pii annik' epo'awsīnik, anniks'isk iko'taxk a'pūnasainix; ki een'iuaie, ki paui'tsīniuaie nittsīniuaie. 12 Itsts'i iuai'itax itsipo'kaiiau; ki an'iu, Ponitat' kitai'akokopix. 29 Ki ki stsīk'ix matappix iuai'itsiuax, ki stsīk'ix otopokapotükkim'i itopīstuksīsanopīnaie, ki iuai'itastotosiau, Spots' im istsīnnaisīnni aukōm'ōnīstsiaue, ki an'iu, pinane'tükkit ki umut'uaīitastotospiau. Annōk' ikot'totsīmōk kitaksūpanīstsokoto. 30 Ki matōkhsitükkii'ats; ūnnianīstsots'īsaie. 13 Inūk'sipokax itotsipotoaii ki itappo' ki itsipsts'tapiksītsiuiae mōkīttokhitsikīns'tsaksax, ki mōkitatsīmoikiā: itai'okiakiopi, otsauomasīpānīstsiponitasae ki ūksīnīmats'ax an'itsiuax unnai'e. 14 mōkstaistūksaie. 31 Otopok'apotükkimix Ki Jesus an'iu, Pokītsīm'mokau inūk'sipokax otsīnīs'sax eks'kaīkikīnētükkiā, ki ito'toiau, ki pinanīs'tokau nōkstai'puksipaaīsau. ki otsin'aimoauai aiitsīnīkuyiuāests. ūn'nianīstaps'īau spots' im istsin'haiisīnni. 15 32 Ki otsin'aim otsin'nikōttossaie, Ki itokhītsikīns'tsakuax, ki itsīs'tūpaatomae. an'itsiuiae, Sauum'itapotükkiiā, 16 Ki, sūppīt, tuks'kūmi itsitotoīnaie ki an'iu, kitai'akokopix kitsīn'omokitan'ikipi: 33 Ōkhsīn'ai, tsanīstap'iuā nōk'ōkhsīstutspī, Kanīs'tsīkīmōpī kumauk'sauanistsikīmaisks nōkkuinan'si ūsk'sipaitappiisīnni? (aiōnīos g166) kitopokap'otükkimokā? 34 Ki otsin'aim 17 Ki an'itsiuiae, Kumauk'ainikūk'iks ôkh'si? ūtse'tükki'īnai, ki itsitūpumūts'kaiuaie Matūtsitsipa ôkhsī, nitūks'kūm, Ap'īstotokiuā, pu'īnaitappix otsauoma'i sūppiponitassaie. itōkh'siu: makitsipim'eniki opai'tappiisīnni, 35 Neto'i Nin'a spots'im kitak'anīstotokoau sat'sitēsts okōk'itsīmanīsts. 18 An'itsiuiae saiisin'īminoainiki ku'sskētspīpauāests Tsītsīmā? Jesus an'iu, kimataksenik'ipa, kumut'aukīmaupuai kumu'pappiipix. 19 Ũkomīm'mīsau kīn'a ki kiksī'sta; ki, kitak'anīstūkomīmmau kitopokau'pīmau kanīstūk'omīmmospī. 20 Man'ikōppi an'itsiuiae. Nītökōnū's satsipiau am'ostsk nītsōk'umapiisi. Tsanīstap'iuā nīkūt'tomūssatsipī? 21 Jesus an'itsiuiae maksūpanītsīminiki matap'ikōttoat kitsinan'ipi ki ko'tsīsau kīm'atapsix, ki kitak'okunani treasure spots'im: ki puk'siput, pokiuot' nēsto'a. 22 Ki man'ikōppi otokh'tsīm'si annik' epo'awsīnik, itsīkīkīn'īstapu: tūk'ka ek'akauoi otsinan'ists. 23 Jesus itūm'anīstsiuax otūksīnīmats'ax, kitau'mūnīstopuau, ako'tsapsiuā ak'skotoitsipim spots'im istsin'haiisīnni. 24 Ki kimat'anīstopuau aks'īstūpīksīstspāpī'camel mōkotsisūppoksūx atūnau'ksis ūtakūn'ikai, ki mataksiksīstspāpī'ats ako'tsapsiuā mōk'itsipīssi spots'im istsin'haiisīnni. 25 Otūksīnīmatsax otokh'tsīmsax ek'skaietükkiā,

19 KI Jesus annists'isk epo'awsīsts otaiksiu'attosēsts Galilee itsītūpāatomae. Ki Judaea istssoots'ists, Jordan mīs'taputsim, itoto': 2 Ki akai'tappix ipokiuo'iauae; ki annim'ikut'totoiyuax. 3 Pharisees itoto'iauae, ki as'saksksīnnuyiuiae ki an'itsiuiae, ôkhsī'ats nīn'au kōnai' nūkūnīstapīsts mōk'anīstūpskoōsae otokem'an? 4 Ki nokūt'anīstsiuax kikūtanīstop'ats sinak'sīn, annōk istsitsap'īstutuyiuōkax ap'īstutuyiuax nīn'au ki ake'u. 5 ūn'nikaie nīn'au itai'akskitsiu ax un'ni ki oksī'sti, ki ai'akūkomīmmi otokem'an: ki akitum'anīstoksisakumiau. 6 ūn'nikaie matsīstokūm'axau, itse'tumanīstoksisakumiau. Ap'īstotokiuā otsipo'totopīsts, pinit'stsīs matap'pi mōkai'aketotosēsts. 7 An'itsiuiae, nīauk'anii Moses ôk'okotōsī sinak'sīn, ki ôk'ūnīstūpskoawsi? 8 An'itsiuax Moses,

ki an'iau, Tükka' akokotsikōmotse'piau? ū's'taiau mōkoku'yīsauaie stsīk'i; ki
26 Ki Jesus ū'stūmmiuax, ki an'ītsiuax ikōno'kuyiau apūn'asaini. 11 Ki otoku'yīsauaie, matap'pix matokotsīstutsīm'axau; itūpaukape'poawtsiauaie nap'ioyīs īstōkhsīn'ai, Ap'istotokiuā ikotökōn'apīstutsimēsts. 12 Ki an' iau, anniks'isk sako'īsikx
27 Peter itūm'anītsiuiae, sat' sit, nituk'skau itai'ksīstsikumiopi itapotūkkiau, nitokonūsskipiñan ki nitopokiuo'pīnan ki kanīstokotaiau kanīst'okokipīnan ksēstu'a. Tsa nitakanīstokuinan'ipīnan? 28 ki ksīstsiku'i īstsiksīs'tutsīssinni Ki Jesus an'ītsiuax, kitau'mūnīstopuau, nitap'autūkkipīnan. 13 Ki an'ītsiuiae ksēsto'au kitopokiuo'puau nesto'a, tuks'kumi, Napi'a, kimat'omaikīmatsīstotopa: Nīn'au okkui otak'ittokhittaupīssi kikūt'tomaiōkhsītūkkipa tuks'kumi ots'tsapīnaiso'pōtsīs, ksēsto'au kitak'ittokh apūn'asaini? 14 Matsit' kitsinan' ki ittau pipuau na'tsikoputtuyists asso'pōtsīsts mīs'taput; nitak'anīstokotau am'o sako'īssiu kōkitokōk'itsīmattosau Israel īstsīstsikoputsix kanīst'okotopi. 15 Kūttomōkhsītuats nitsinan' matap'pix. 29 Ki anniks'isk skīm'ixk nanīstsitsitapi nōk'anīstutīssī? Kūtaukapiu'ats oko'auēsts, ki anniks'isk skīts' ixk koōps'pi, mōk'ōkhsīssī nitsinan'? 16 Ki sako'īssix umu'pappiipuauax ki ot'akemoauax ki akotom'siau, ki matom'six ak'sakoīssiau; un'oauax, ki oksist'oauax ki otkem'anoauax ki o'kosoauax, kiotsīn'sīmmannoauax, nēsto'i itskīm' iauēsts, kepīp'pi ak'okuyiau, ki akokuinan'attomiau ūsk'sipaitappiisīnni. **(aiōnios g166)** 30 Ki akai'tappix matom'six ak'sakoīssiau, sit aitūpamīssau'op Jerusalem, ki nīn'au

ki sako'īssix ak'otomiau.
20 SPOTS' IM īstsīn'naiisīnni netoi'nitsiu
nīn'au, nap'ioyīs īstsīn'aim, annōk kōk'kōnisixiuōk mōk'anīstosi ap'autūkkix, mōkāpotomoyīsax otsīn'sīmmānī. 2 Ki īkh'situkkisax mōkokuyīsax tuks'kai ksīstsikui tūks'kumi apūn'asaini itūp'skuyuiax otsīn'sīmmānī. 3 Ki nioks'kaii itai'ksīstsikumiopi mat'suxiu, ki stsi'ix nan'nuyiuax nam'itaipuyiāx itau'pumopi, 4 Ki an'ītsiuax nokōt'sitappoak īnsīm'man, ki mokōm'otsīssi kitak'okotopuau, ki itappo'iau, 5 Nau'yi itai'ksīstsikumiopi, ki piksu'yi itai'ksīstsikumiopi, mat'sūxiu, ki netoi' mat'anīstsiu. 6 Ki nitsiko'puttuyi itai'ksīstsikumiopi, itsūx'iu ki ikon'oyiuax stsi'ix nam'itaipuyiāx, ki an'ītsiuax konai'ksīstsikuyi kumaukai'amitaipuisks annom'? 7 An'ītsiuiae mats'itstspīa matap'pi nōk' anikñān. An'ītsiuax, Nokōt'sitappoak īnsīm'man; ki mokōm'otsīssi kitak'okuinapuau. 8 Ki autūkkus'si, insīm'man īstsīn'aim an'ītsiuiae otap'otomoki, ninikōt'sīsau ap'autūkkix, ki ko'tsisau saiak'inosattaupiāu, matom'okotsīsau sako'īssix, ki tūm'okotsīsau matom'six. 9 Ki īstoto'sau nitsiko'puttuyi itai'ksīstsikumiopi itaumūtūp'apotūkkix, kōnai'īnax ikōno'kuyiau apūn'asaini. 10 Ki matom'six īsto'sau,

okku'i akitūpomūts'kau omūk'atoiapiekuax ki ai'sinakix, ki akūnīstokōkitsīmūt'tsiiaue mōks'eīnsaie. 19 Ki akūtsitūp'omūtskau Gentiles mōkitapapīstotoōssauaie, ki mōkitstsīpis'ossauaie, ki mōkauai'stōsauaie; otsoks'kaiksīstsikusi ak'ūtsipuau. 20 Zebedee oku'ix oksī'toauai ipok'itotomiauax oku'ix, ki atsīmmīm'miauaie, ki au'kōmōnīstsiauaie tuks'kaii. 21 Ki an'ītsiuiae, Tsa kanīststsitapa? An'ītsiu aie. Anit am'ox nitai'akokosīx mōkittaupīsau kitsīn'naiisīnni, tuks'kūma netots'i, ki tuks'kūma e'aksīsauotsi. 22 Jesus an'iu, kimatsksīnip'uuaa kitau'kōmōnikipuau, Kikūtaiakokotsīmipuau annōk' kos'ōk nimutai'aksīmipūk? Kikūtaiakokotūstapīnūkipuau ūsta'pīnūksīnni nimutai'akūstapīnūkipi? An'ītsiuiae, nitokot'ünīstspīan. 23 An'ītsiuax kitak'ūtsīmipuau no'kosā, ki kitak'ūstapīnūkipuau ūsta'pīnūksīnni nimut'akūstapīnūkipi; ki nimatsinanēstsau kōkokotosuau kōkittaupisuai netots'i ki e'aksīsauotsi nesto'a, ki anniks'isk matap'pix Nin'a ūk'aisūppītsīstotomoyiuax, otaksinan'oaiāu. 24 Ke' pix otokh'tsīmsau īstsīmmīm'miauaax na'tsitappix ipapīmmotseiix. 25 Ki Jesus ninikōt'siuax, ki an'ītsiuax, kits'ksīnipuau Gentiles otsīn'aimoauax otain'aiīskotokoiauax ki anniks'isk

oműx'īnaxk nokötai'naiškotokoiauax. istsiprophet, Galilee ūstauōsím'im. 12 Ki 26 Ki mataketūmanistsiu'ă ksěsto'au: Jesus itsipim Ap'īstotokiuă otatoi'apioȳs annök' ak'oműksymök, ūnanistap'otüksi; ki anniks'isk itsipst'annműtskotükixk, 27 Ki annök' kitaks'īnnauükök ki itsipstawk'pumaxk natoi'apioȳs, ūnanistap'otüksi: 28 Nin'au okku'i matütoto'ats itsai'tüpiksistsiuax, ki au'ōtsuautuyixk mök'apotomoōsae, mök'apotomoōsi umut'oto, otsit'aisinakipuauests ima'piximěsts, ki ki mök'itatsuaumütskotosi akaitappix au'mütskotükixk kükku'ix otsasso'pōtsuauuests opai'tappiisinni. 29 Ki otsitsüpaatosau Jericho, ima'piximěsts. 13 Ki an'ītsiuax, Sín'aip, Noko'ai akai'tappix ipokiuo'iuaie. 30 Ki satsit, ak'anistop a'tsímoikapioȳs, ki ksěsto'au natsitappix naps'tsix pitsiko'-otsim i tau' kanis'tutsipaua kōmos'iepitsix oko'auai. 14 pix otokh'tsīsau Jesus umutak'itsskosae Ki naps'tsix ki ū'stsekaii itsipstotoyiauaie awk'umiau, ki an'iau, kím'okinan, Nin'a David Natoi'apioȳs; ki ikuttotoyiuax. 15 Ki okku'i. 31 Ki o' tappiisin'na ai'semiauax omük'atoiapiekuax ki aisinakix, otniš'ěsts mökstaie'puȳsax: ki matsiawk'umiau ki skai'přissitap'ists otap'īstutsip'ists, ki pokax an'iau kím'okinan, Nin'a, David okku'i. 32 Ki otsitsip'st'awkkumsau natoi'apioȳs, otan'issau Jesus itsipu'yiui, ki nan'niköttsiuax, ki an'iu, Hosanna ūnnianisttsitüp'itsis David okku'i, Tsa kōk'anistutopau? 33 An'ītsiuauie, Nin'a eks'kaaisauókhositükkiau. 16 Ki an'ītsiuauie, mōksikuopiisaii noöps'přnanix. 34 Ki Jesus kiküttaiatokhtsip'ă otan'ipiai am'oxi? Ki kaijm'iuax, ki itsíksen'iuax oöps'puauax, ki Jesus an'ītsiuax, A; kiküttomisauanistopa sňaksin, pokax ki ū'stak maau'auuests kumut'totssüpānistsitutsip'ītsak'sin? 17 Ki itskit'siuax ki akap'ioȳs ittüp'súxkitsi'maie Bethany; ki annim'itsok'au. 18 Ki ksískuna'tünni mat'skitapposi akap'ioȳs, itun'otsi. 19 Ki otsitsinno'ðsi moksoku'i oműx'iniiestsisi, itoto'aie ki matsitokonímau'atsaie, nam'itaitsii suo'pok'ists, ki an'ītsiuauie, ūnnianist'sauúksaïñ as it ksěsto'a. Ki oműx'iniiestsisi sotüm'ikünipisuiu. (aiōn g165) 20 Ki ūksinimatsax otsiñs'au, skai'etükkiau, ki an'iau, Mau'maikipikünipisuiu! 21 Jesus an'ītsiuax, kitau'münistopau Aumaitükkienoainiki, saietükkienoeniki itsituts'ipi oműx'īnistsisi kimataksikaksitutsipa, ki nokut'anistomñoainiki am'o nitum'moi, ūnistiup'itsit, ki ūnistiup'apiksistukit omük'sikimi; ak'ūnistiup. 22 Kitak'omianistau'kōmōnipuai a'tsímoikainoeniki aumai'tükkienoeniki, kitak'okoksuai. 23 Ki otsitsip'si natoi'apioȳs, omükatoiapiekuax ki matappix ot'oműximoauax otüs'ksinimatsstüksi ito'toiauaie, ki an'iau, Tsanistapotümapsin'na kumut'anistutipiau am'ostsk? Tükka' kit'okokaii am'ok otumapsin'nik? 24 Ki Jesus an'ītsiuax kitak'oksippođtsesattopau tuks'kaii anik'ienoainiki kitak'otanistopau otumap'siñni numut'auanistutipsi am'ostsk. 25 John ötüs'tapřnūksin'ni, Tsema itotstsiu'ats? Spots'im, ki matap'pi? Ki ai'sitsip'sattseiau, ki

21 OTSITASTOTOSAU Jerusalem otsitotosau Bethphage, itum'uasuaie Olives an'īstop Jesus itüp'skuyiuax na'tsitappix otüksinimats'ax, 2 Ki an'ītsiuax, akap'ioȳs astsi'īm ītsipi'īk, kikitakstümkonau ūsk'omükstokiuia aks'īksipistau, ki o'kosepkai ak'opokitaipuyimiu: apo'tokau ki puk'sipřpotokikau. 3 Ki sítspatsenoainiki matap'pi, kitak'anistaiiau Nin'a au'an'ītsiuax; ki ak'otümütsitüpksuyiuax. 4 I kōnan'īstutsip mōks'enüpaništotsi otan'ipiai prophet ki an'iu, 5 An'īstok Sion otün'ni, Süm'miš kitsin'aimau kitsipuksipa'ak, ikiniš'siu, ki ūskomük'stoki itokhitopiu, ki o'kosepkai ūskomük'stoki o'kosaie. 6 Ki ūksinimats'ax itappo'iau, ki Jesus itün'īstutsimiax manistanistopiax. 7 Ki itsipuksip'piauaie ūskomük'stoki ki okose'pokai, ki itokh'itstomiau otsistotos'oauuests ki itsittokhitstsi'iauaie osto'i, 8 Ki ek'akaitappix saie'kuyiuuaie otsistotos'sauuests moksokui; ki stsi'ix kaiak'īmiau okün'iksists ki moksoku'i itókh'tümiauuests. 9 Ki anniks'isk matap'pixk itomaumattoyixk itopokiuo'ixk, awk'umiau, ki an'iau, Hosanna ūnnianistsitüp'itsis David okkui: Ats'm'siu annök' aipuksip'ök nin'a otsin'ikösim; Hosanna mš'tüpşıu. 10 Otsitsip'si Jerusalem, konai'akapioyis ap'aitsitaiau, ki an'iau, Tükka'ats? 11 Ki akai'tappix an'iau annök'auk Jesus Nazareth

an'iau, mak'aninaniki spots' im; nitak'anikinān, natoi'sinaksists, Ok'otoki, annōk kumauk'stauaumaitoauaïšksix? **26** Ki itsiš'tüpapiks'istauük aiokotoksapiokoïskaiā, mak'aninaniki ma tap' pi, nitstünnauňmaniau netoi'nitsiu koke'i ıstotom'okotok; am'ok Nin'a matap'pix; tük'ka ikör'nauaniau John ot'apıstutüksinni ki skaie'tsip noöps'přinanısts? mōkoprophetsi. **27** Ki anıstsiauaie Jesus, ki **43** Ün'nikae kumut'anıstopuau Spots'im an'iau, Nimatokot'anipinan. Ki an'ıstsiauax, ıstsı'naiisinni ak'otsip ksěsto'au ki ak'okotau kimatokot'anıstopuau otümap'sinni noke'tappix, anniks'isk aks'inasııxx. **44** nimut'auanıstutıspıau am'ostsk. **28** Ki Tsa Ki annōk' ai'akittutütsınnıssiuük annōk' kit'stапuau? Tuks'kumi matap'pi, na'toküm ok'otoki, aksi'ksısiu, ki annōk' matap'iuök o'kosix; Ki matom'sii itoto'aie, ki an'iu, ai'akittutütsınnıssiuük okotoki aksipin'iau. noko'ä, matap'otük kit annok' ksıstsıku'i **45** Ki omük'atoiapiekuax ki Pharisees nitsı'nıımmen. **29** An'iu Nimat'akittappopa: otokh'tsımsau parables, ıksıınım'iau osto'auai ki itsako'isauaitsitau ki itsitap'po. **30** Ki umutai'puyisae. **46** Ki otap'sıımmösax matsıısk'i itoto'aie ki mat'anıstsiauaie. Ki an'iu mök'sixenösax, ıı'stünnuyiauax aka'i'tappix, nitak'ittappo, nin'ä; ki matsitappo'atsaie. **31** tük'ka ū, 'taiau mök'siprophetsi.

Tüma' amoxi ıı'satsııma un'ni otsitsi'taniaie? An'ıstsiauaie, Matom'siuä. Jesus an'ıstsiauax, kitau'münıstopuau kitsauomai'pisuai Apıstotokiüa ıstsı'naiisinni publicanıx ki mats'akex ai'aksipimiau. **32** Tük'ka John kitsitota'akuau mokom'otsitappiıınni ıstokh'sokui, ki kimataumaitoauau'ats: ki publicanix ki mats'akex au'maituyiauaie: ki ksěsto'au kitsııns'uaı kimatsakoisauaitsitapuuaa kokaumai'toausuai. **33** Okh'tsıık stıısk'i parable, itstsıu' tuks'kumi nıı'nau, nap'loyıı ıstsı'naim, itsüppipumattomaie ıınsıı'man min'ıstsıx, ki itsıtse'pııskıınnattomaie, ki itatun'ıakiu itsı'n'ıokkeıımskaipi, ki spıap'loyıı itap'ıstutıımaie, ki itök'kumatokuyiuax ai'ıınsımax ki itsı'pio: **34** Ki otas'ıtsıısi mın'ısts otai'akıtsetspiests itüp'skuyiuax otap'otomokix aıınsımax mök'okuyıı ıstsı'nısts. **35** Ki ai'ıınsımax mat'tuyiuax otap'otomok-ix, ki tuks'kumi, itauaıak'iauaie, ki stıısk'i initsı'auaie, ki stıısk'i okotokix itau'ıaikiauaie. **36** Ki mats'itüp'skuyiuax stıısk'i otap'otomokix: ki netoi' an'ıstutuyiauax. **37** Ki sako'okhtsim, itüp'skuyiu okku'i, ki aniu, ak'atsıımmııau noko'a, **38** Ki ai'ıınsımax otsıınnı'ııssau okku'i an'ıstseiau Am'o otak'sinan; ki, öks'enııtai, ki nöksinan'attoprıınanıau otsinan. **39** Ki een'iauaie, ki itsıı'ııtpııksııstsiauaie ıınsıı'man, ki initsı'auaie. **40** Oto'si ıınsıı'man ıstsı'naim, Tsa' akanıstutuyia'atsax anniks'isk ai'ıınsımaxk? **41** Anıstsiauaie, ak'saıınaknaiatsııstutuyiuax anniks'isk sauum'ııtsitappixk, ki ai'akökkumatuyiuax otsıı'ıısmman stıısk'i x ai'ıınsımax, anniks'isk aiakokotsiauaie ıstsı'nısts aits'ıısau. **42** Jesus an'ıstsiauax, kiküttomaisauanistopuaiıııksix

22 Ki Jesus mat'anıstsiauax parables, ki an'iu, **2** Spots'im ıstsı'naiisinni netoi'nitsiu tuks'kumi omük'inau, okuyi otokem'si. **3** Ki itüp'skuyiuax otap'otomokix moksııniköttosaxax anniks'isk otüm'axk: ki matııskak'sipuksipuax. **4** Ki mats'itüp'skuyiuax stıısk'i x otap'otomokix, ki an'ıstsiauax anıstok'au anniks'isk üm'axk, Sat'sik, nikaw'apastutıısp nııtsı'ııssıı: nitap'otskıınamııx ki nitunııstakhtsimix ııkainitaiau ūk'okonaıksııtsııau: Pukspı'atok okem'sıınni. **5** Ki ap'etsıımiauaie, ki oksoku'ııauıests itappoıau, tuks'kumi otsıı'ıısmman, stıısk'i otsıı'aumütskotükkipi: **6** Ki stıısk'i x mat'tuyiuax otap'otomokix, ki au'ııksııstutuyiuax, ki initsiu'ax. **7** Ki omük'ina otokh'tsıımsı, ıstsı'tsetükkiu: ki itüp'skuyiuax otseén'akemııx, ki itsııınakuaııstutuyiuax anniks'isk inıık'ixk, ki itsıı'ıısmaie otakap'loyıımoıuaie. **8** Itüm'anistsiauax otap'otomokix, ūk'akııstsıı mak'okemsıınni, ki anniks'isk üm'axk matsııpumapsıu'ax, **9** Itap'poak moksoku'ıısts ki ktı'oknaıukonaoaxk üm'mokau mak'okemsıınni. **10** Ki anniks'isk apotükkiıx itsıtap'poıau moksoku'ıısts, ki ikönaı'ııoipiauax ot'oknokonoauax makap'six ki ökh'six: ki itsüpanı'ııtsıımau üm'max. **11** Ki omük'ina otsıı'ııs moksıı'ıınoııssax üm'max, nan'ıınyiuiae nıı'n'ııii ikem'sıınni ıstsıı'ııkösıımi, mat'sııpskösattomaie; **12** Ki an'ıstsiauaie, Napi'a, Tsa' kanıı'ııtsııpıa kitsauomai'sııpskösattosi ikem'sıınni ıstsıı'ııkösıımi? Ki matsepuıu'ats. **13** Omük'ina itüm'anistsiauax otap'otomokix ıı'ııksııpıstok otsıısts' ki oköt'sıısts, ki ıı'ııtüp'ııppis, ki satıp'ıksııstsııski'ıınatsı;

ak'itsutsiu asain'sinni, ki papūx'ekinikani. skai'ets̄miau otūksin̄mats'tūksin̄ni. 34 Ki 14 Akai'tappix naniköttaiau: un'natosim̄x Pharisees otokh'ts̄msau ot'omaupiots̄ssax mat'toiau. 15 Itūm̄'stapuaia Pharisees, Saducees, itaūtomoi'piotseiau. 35 Ki ki itaūt'ün̄tsiiau mōkitokon̄m̄osauaie tuks'kumi, lawyer, ai'süppoöttsesatts̄siuaie, ote'poaws̄s̄tsaie. 16 Ki ipokitüp'skuyiauax ki as'aksksin̄nuyuaie, ki an'i, 36 Nia'a, otūksin̄matsauaax ki Herodians, ki tse'a omük'o okök'itsimani istse'poaws̄s̄ts? an'ist̄siuaie, Nin'a, nīts'ksin̄p̄nan kitau'm̄ni 37 Jesus an'ist̄siuaie, Kitak'ükomm̄mau, ki kitau'm̄n̄ksin̄m̄atstükk̄ Ap'istotokiua Nin'a Ap'istotokiua kitokönai'uskeettsipöppi, oksoku'i, ki kimatsüm̄man'ax matap'pix: kitokönai'staaw, ki kitokönai'itsitani. 38 Am'o tük'ka, kimatsatsipats manistüp'apitappiopia. matom'iui ki omük'o epo'aws̄nni. 39 Ki 17 Anik'inan, Tsa kit'stapa? Ökh'siuats pok'iotomi netoi'nitsiu, Kitak'ün̄stükomm̄mau mōk'otsiponitasi Cæsar, tsöktau mat'öksiuaits? kitopokau'pimok kanistük'omimmospi. 18 Ki Jesus nan'imaie ortsau'okömotsitappiuisui, 40 Annists'isk na'tokaitsk epo'aws̄s̄ts, ki an'i kumauk'saksksin̄nokipuauiists ikönaukökitsiman̄sts ki prophetix otan'ip̄sts kitsiks̄'tapokömotsitappiansui? 19 ikön'itaitsiiests. 41 Otsakiaumoi'piotseiau Ün̄s'ts̄nūmmokik mixk̄im, kumut'siponitapi. Pharisees, Jesus süppoöttsesatts̄siuaax, 42 Ki ito'ts̄ipotuyiauie nital'pūnasainiimi. Ki an'i, Tsa kitstatatau'ats Christ? Tükka' 20 Ki an'ist̄siuaax, tükka' am'o ostoks̄'ä, oko'atsaie? An'ist̄siuaie David okoai'e. 43 ki tükka' osin̄s̄n'ats? 21 An'ist̄siuaie, An'ist̄siuaax, David umut'ain̄stainiköttaupiaie Cæesar otsinan'. Itūm'anist̄siuaax kotok' Nin'ä, otanipi, 44 Ap'istotokiua an'ist̄siuaie Csesar otsinan'ists, ki Ap'istotokiua kotok' nin'a, netots'i tupo'piit, nök'ün̄stutoösau otsinan'ists. 22 Otokh'ts̄msau annists'isk kikatum'ix kitsitautütsekau'pipi? 45 David epo'aws̄s̄tsk itskai'etükkiau, ki itskit'siuaie, niniköt'tüssi Nin'a, Tsa otak'anistoko'atsaie? 46 ki oksoku'auai itappo'iau. 23 Neto'ik Ki matap'pi matsitstipsa mōk'okotsits̄psättosi ks̄tsiku'ik, Saducees, anniks'isk an'iisk tuks'kai epo'aws̄nni, ki annik' ks̄tsiku'ik matsitstipsa matsipua'osin̄ni itoto'iauaie, matap'pi matokot'sakosüppoöttsesattau. ki ai'süppoöttsesatts̄siuaie, 24 Ki an'i, Nin'a, Moses itüni'u enīs'si nñn'a, ki saaitsts̄ssi pokax, oskun' akokem'atts'iñnaii otokem'an, ki ak'ks̄stauüttomuyuaie us'i pökax'. 25 Annok' ikit'sikum̄iau umu'pappipix; ki matom'si otokem'attosi, its en'i, ki ortsai'itssts̄ssi o'kosix itskit'siuaie otokem'an oskün' mōk'okemattosae: 26 Neto'initsiu oskün'i enīs'aie, ki omat'oskün'i ki ikit'sikum̄iau ikönen'iau. 27 Ki itsako'ieniu ake'u. 28 Matsipua'osin̄ni tükka' otakokeman'atsaie, ikit'sikum̄ix? Tükka' iköna'utuyiauia. 29 Jesus an'ist̄siuaax. Kitai'pats̄stutipua kimatksin̄nokipuauests natoi'sin̄aksists ki ototümap'sin̄ni Ap'istotokiua. 30 Matsipua'sax matokemiu'axau matapikau'axau. Neto'initsiu Ap'istotokiua otatsim̄'otokatatsix Spots'im. 31 Annik' matsipua'aws̄nni kiküttonmisauanistop'ats annik' kitaniipik Ap'istotokiua. 32 Nësto'akauk Abraham ortsinan Ap'istotokiua ki Isaac ortsinan' Ap'istotokiua, ki Jacob ortsinan' Ap'istotokiua Ap'istotokiua enix' matsinan'oauats, sa'kiaitappiix ortsinan'oauax Ap'istotokiua. 33 Ki akai'tappiix otokh'ts̄msau

23 JESUS itūm's̄ts̄psiuax akai'tappix ki otūksin̄mats'ax, 2 Ki an'i, Ai'sinakix ki Pharisees, Moses ortsiso'pöts̄siaie itau'piau: 3 Ünnikaie kitomian'istaniipuai sat'sik ki nüstütsik'. Ki manistš's'tuttipiau, pinan ū'tutzik: tük'ka itan'iau, ki matsistutükkiu'axau.

4 Issoks̄'ts̄sts itau'monim̄iauests soku'ests mōkopa'tosau ki matap'pix otsistsoauuests itotom'iauests; ki osto'auai matakots̄stüpakiotsim̄'axauuests tuks'kumi okit'suaux. 5 Otokönap'otüksuuuests itsiststsimiauests mōksin̄nu'yissau matap'pix: itopūx'istutsimiauests phylacteries, ki itomūx'istutsim̄ests ortsaieno'tüksuuuests, 6 Ki ükome'ts̄miauests oye'tan̄sts istotom'iapoyiists, ki natoi'apioyiists istotom'isopöts̄sts. 7 Ki ortsitau'pissau itau'pumaupi aiksemattsin̄'otseisinni, ki mōks'ñiköttośau, Rabbi, Rabbi. 8 Pini'stsin̄nikükik Rabbi: tuks'kumi kitsin̄aimouă, Christ: ki ks̄stoa'au kitokonaix'okoauax. 9 Ki Pini'niköttoś matap'pi, annom'ksök'kum, kín'a; tuks'kumi kín'oaua annök' spots'im itau'pissau

10 Ki pinitsin'ikūkīk Nin'ax: tuks'kūma 24 Kits' apstsiotüpřnūkipuau, kitai'soautsauau kitsin'aimoaua, Christ. 11 Annök' omřx'řmök inřx'sořksřssi, ki kitaits'řsstimauau camel: 25 ksěsto'au, kitak'apotonmokoau. 12 Annök' Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki ak'omuxřstutosiuňk, aks'inuřxřstutoau; ki Pharisees, kitsiksř'tapokřmotsitappiansu! annök' aksinřx'řstutosiuňk, ak'omuxřstutoau. Kōs'ř ki saiětso'kosi sauauts'i kituřsiiupuau, 13 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki pistots'řm itui'tsiau minřk'otuřsinni ki Pharisees, kitsiksř'tapokřmotsitappiansu! ki auřt'eseisinni. 26 Kitsaps'tsii Pharisee, Kitsitaiok'iauaiau matap'pix Spots'im matom'siitau pistots'řm kos'ř ki řstsřnaiisinni: ksěsto'au kimatsitaipuau'ats, saiětso'kosa mōk'řtsitsiksřssi sauauts'i, 27 ki aiaksipimix kimats'epokkitsetomauauaxau Kitsaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix mōk'itsipisau. 14 Kitaks'ksinipuau ki Pharisee kitsiksř'tapokřmotsitappiansu! maka'pi ksěsto'au ai'sinakix Kiškoken'imaniřs kine'řumanřstspuau kitsiksř'tapokřmotsitappiansu! 28 Nam'akex oko'auřsts kitau'attopuau, ki itui'tsiau enix' okin'oauřsts ki makap'řsts. kitaisřumiksřstapatsřmoiikapuau: mřs'řtükapii Netoi'nitsii ksěsto'au kito'křmotsitappiřnipuau kitakoku'yisau. 15 Kitaks'ksinipuau matap'pix, ki pistots'řm kitotuitskitsipuai maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki Pharisees, křs'řtapokřmotsitappiřsinni 29 Kitaks'ksinipuau ki sauum'itsitappiřsinni. 30 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au ai'sinakix ki Pharisees, kitsiksř'tapokřmotsitappiansu! 31 Ŕn'nikiae kanřstsitsi'tawpi kitaumaitu'řyssi, Kitap'řstutspuau prophetix kanřstřum'ipuau ksěsto'au Hell oku'yix otoken'imanoauřsts, ki kita'nřtsřstutspuau kitak'anřstsřstokiařstutoauau. (Geenna g1067) mokřm'otsitappix otoken'imanoauřsts, 32 Kitaks'ksinipuau maka'pi ksěsto'au 30 Ki kitanipuau nitsa'kiaitappiřnanopi kitsaps'tsiotüpřnūkipuau, kitan'ipuau nřn'anřx otsa'kiaitappiřsannopiu annök' akitup'řtauřnuňk omřk'atoiapoyřs nřs'tasauopoksřstokemaumřnanopiu matsikiu'ats, ki annök' akitup'řtauřnuňk prophetix otsa'apřnoauřsts. 33 Pitseksřnax, opřx'řexřnasřnna, Tsa'a omřk'atoiapoyřs 31 Ŕn'nikiae išto'tokuřxřk, kit'auřtanipuau, ksěsto'auřkauk anniks'isk aks'řstutřsimaie! 34 Ŕn'nikiae išto'tokuřxřk, kit'auřtanipuau, ksěsto'auřkauk anniks'isk aks'řstutřsimaie! 35 Mokřtikh'ittařsissi 36 Kitřt'řsapspuau, matap'pix initisix' prophetsix o'kosoauax. 37 kitsaps'tsiipuau: Tsřma' omřk'o. Otoku'řixřk, Tu'řitok křn'oauax 37 otsauum'itsitappiřsuanerests. ki omřk'atoiapoyřs annik' itatsřm'mřmmiřs 38 Pitseksřnax, opřx'řexřnasřnna, Tsa'a otoku'řixřk. 38 Ki annök' akitup'řtauřnuňk kitakanřstupřs'řtapiřsattopats Hell altar, matsikiu'ats; ki annök' akitup'řtauřnuňk ištokök'itsimani? (Geenna g1067) 39 Ŕn'nikiae, kotük'sinni altar itokhřts'řsipi, ai'aksřstutřsimaie. sat'řsik křtakřtupřs'řskořaiau ksěsto'au prophetix, 40 Kitřt'řsapspuau, kitsaps'tsiipuau Tsřma' ki mokřk'ietappix ki ai'sinakix: ki střsik'řx omřk'o, kotük'sinni, ki altar annök' kitax'enitauaiau ki kitiikau'aistauaiau; itatsřm'etsřmok kotük'sinni? 41 Annök' ki střsik'řx kitakitsipřtřstipřs'řauaiau aiakitup'řtauřnuňk altar, itup'řtauřnuňk kitatoi'apioyimoauests, ki altar ki mian'řsttokhřtstsi. 42 Ki annök' křtak'auksřstutuaiau amian'řstakap'ioyřsts aiakitup'řtauřnuňk omřk'atoiapoyřs, otai'akitsipřsau: 43 Mokřtikh'ittařsissi itup'řtauřnuňk omřk'atoiapoyřs ki annök' ksěsto'au křnau'křmotsitappiřpni ksřk'um iko'attomřk. 44 Ki annök' aiakitup'řtauřnuňk itsai'kimskaii. Abel mokřm'otsitappiřs spots' im, itup'řtauřnuňk Ap'řstotokiřa otsa'apřn itup'řtisuaie Zacharias, otspiso'přotsis ki annök' itokhittaupiřk. 45 Barachias okku'i otsa'apřnuaie annök', Kitaks'ksinipuau makapi ksěsto'au ai'sinakix ki kitsitseňtauařk itup'řsikatsi omřk'atoiapoyřs Pharisees, kitsiksř'tapokřmotsitappiansu! ki altar. 46 Kitau'mřnřstopuau křnai'sřstskř Kitai'ponitasuai mint ki anise ki cummin, aunok' o'tappiřsinnna akitotu'řests. 47 ki išsoku'řsts kimatsatsipuauřstsau, Jerusalem, Jerusalem ksěsto'auř kitai'nřtuaie okřk'itsimaniřs, křm'apiřsinni ki prophetix, ki anniks'isk itup'řskuaxk aumai'řtřsinni: am'osts ökh'si křk'satsřsuaiau; ksěsto'auř ok'otokřk kumutauaiaiřk'iauaiau, ki mat'řkhsiuats křk stařstutřsuaiaiřs. nřkstanřtskřkapumoi'piauopi ko'kosoauax

nipuuau'ă maniștau'moipiopi o'kosix ki pînűniſts'înissaatos mök'sauautsissi itsipsts'tsii kimat'ökhsitsipau'ats! 38 Sat'sik, Koko'auai oko'ai: 18 Annök' ūnsimman itau'piuök nam'itaitsiu kît'skitomoko. 39 Kitau'istopua, piniut'ünistsskos mök'otsissi otsistotos'îsts. ūssoots'i kimatakainokipuaua sauanenoainiki 19 Anniks'isk ipitap'piix ki ūs'takataxk Atsîm'siu annök' puiukipu'ök Ap'istotokiuaă aksksinimiau makapi annists'îsts ksîstsku'îsts! 20 Atsimoiikak kôk'stautsimutasuai stuviissi, ki ūsik'opiuksistsikui. 21 Annik' omüx'ipuinasinni ak'itsitsiu, istsitsis'i ksök'kum, ki annok' maniſts'ipunapspi, aksis'tüpüniſtsipunapspiu, ki ūs'sotsk matakotumanîntsipunapspiu'ats. 22 Ki annists'ists ksîstsku'îsts sauun'natsistussests mat'akitsipsa matap'pi itsikömotse'piaiau; aumai'tükkiix, osto'auai itunnats'îstsiměsts annists'ists ksîstsku'ists. 23 Kûmîts'tsiki matap'pi kitai'akaniki Sûm'mîs, am'auk Christ, ki om'auk; pinau'maitos. 24 Ksîstapsix Christix akitsipua'iu ki ksîstapsix prophetix, ki akan'is'üsnnükiau omûk'apstosists ki pîsats'kasists; ki ikûm'itstsiki aks'ipitsiksistutuyiauax aumai'tükkiix. 25 Sat'sik, kikau'anistopua. 26 Kûm'anistsenikiau sat'sit ksîstapsksökkyi ün'amauk; pini'tappoat; Sa'sit, sîmiap'ioyists ün'amauk; pinaumai'tükki. 27 Ksîstskum' maniſttsipuksipupi umut'autstsipi apinök'kuyi, ki maniſtsitüpikünatsspame'totsi; netoi' ak'ünisttsiu nîn'au okku'i otos'aie. 28 Mîksinii otsits'tsipi, ün'nim pi'tax akomoo'iau. 29 Annists'ists ksîstsku'îstsks'istipu'înasists otaiksiuos'au, nato'si akski'înüm, ki kokum'ikesüm matakankrämauats, ki kôk'atosis akotos'înssi, ki spots'im otsis'kôpsinnti akauüt'apixip: 30 Ki Nin'auă okku'i otap'stosinnti akitsinakaoie spots'im: ki ksök'kum ūtokönai'tappix ak'otümauyesiau, ki aks'înnoyeiau Nîn'au okku'i spots'im istsissoks'is'tsiku'ists itsipsts'otosi, otümap'sinnti ki omûx'ik'kûnnasinni akopoto. 31 Ki ak'itüpskuyiuax otatsim'otokatatsix ak'soksikkiax, ki aumai'tükkiix akitotomoi'piuaux, nîssoo'îsts sopu'îsts ki spots'im umuk'itsipi: 32 Annok', îsksînik parable omüx'înîstsi; okün'iksi otsa'kiûkkîmîsssi, ki otsuo'pokassi, kitsksinipua nepu'yi itasts'tsiu; 33 Neto'i maks'înîmenoainiki annists'isk, îsksînik, mõkaststsi, ito'to okh'sep'îstanists. 34 Kitau'mûn'istopua am'oi o'tappiisînaii mataksîstapu'ats otsauomaistüpans'tsiosau annists'isk. 35 Spots'im ki ksök'kum ak'eitsînikau, ki nitse'poawsists matakeitsînikau'ëstsau. 36

24 KI Jesus itsix'iu ki itsis'tüpaatomaie omûk'atoiapoyis ki otûksinimatsax itoto'iauaie mokiñis'tsînnomoðsauaie omûk'atoiapoyis ūstab'istutuksin. 2 Ki Jesus an'îstsiuax kiküttaisauainipuauaastsa kõnai'îstsk? Kitau'mûnistopua, mataksit'aupa okotoki mokstaïina'piksistosi. 3

Otsit'tokhitaupissi nitum'moyi Olives, ūksinimats'ax isîmitoto'iauaie, ki an'iau, Anik'înan Tsanîstsi' akan'istsiu'astsa? Ki tsa akan'istsiu'a kitsipukipusin, ki punksök'kuasi? (aiôñ g165) 4 Ki Jesus an'îstsiuax Iskskats'ik kôkstaipistsiksiststu'yisuai. 5 Akai'tappix ak'ütsitotoiau nitsin'ikösim ki ak'aniau Christ nêsto'akauk; ki ak'sipitsiksistutuyiauax akai'tappix. 6

Ki kitakokhtsîmattopuaui auakaw'tseisists ki mak'auakwtseisists: Sats'sik kôkstai'apaitsitasuai; konai'istsk ak'itsitsiau; ki umut'aketsinikawpi matomoto'ats. 7 Aio'auua aksipua'tseiau aikouau'i ki nin'haiisinni aksipua'atomiau nîn'haiisinni; ki ak'unnatosiu aau'ðssin, ki ak'itsitsiu okh'tokosists, ki ksök'kumä otaks'ikauopiisists, ki akokonau'toitstsiau. 8 Am'osts Istokönau'mütüipiùnawkuuyi' sists. 9 Kitakaumûts'akipua kôk'itapauksistutoksi, ki kitaks'enikoiau: ki kõnai'okauua kumutaks'tsîmmimmokoau nitsin'ikösim.

10 Ki akai'tappix akîstskîmkskiau ki akaumûts'katseiau, ki akau'kîmotseiau. 11 Ki akai'êm'ix ksîstamps prophetix aksipuaiau ki aksipîksis'tutuyiuax. 12 Ki sauo'kômotsitappiisinni otakau'osi, akai'tappix otükome'tüksuau akstuyiuae. 13 Ki annök' eikak'îmauök umuk'itsipi aksikömotse'piau.

14 Ki am'ok nîn'haiisinni ūstök'h'itsînîksinna ak'anîstop kõnüs'ksôkkum, kõnai'okoaua moks'ksînîsauaie; ki umuk'itsipi ak'otümitoto. 15 Ninim'înnoainiki ūs'tsîmetippi Daniel otan'istopu atsîm'apii ūstai'puysi (annök' an'îstomök ūnnîsts'ksînissi:) 16 Anniks'isk Judea itau'pixk ūnnianistitüpoks'kasau nitum'moîsts: 17 Annok' itokh'itaupiuök oko'ai

Annik' ks̄stsiku'ik ki annik' itai'ks̄stsikumiopik 3 Anniks'isk mat'tsapsixk nito'ts̄miao matsks̄n̄m'ats matap'pi, Spots'im ot'anakimatsuauēsts, ki, mattotükkiu'axau īstso'tokatatsix matsks̄n̄m'axauaie, Nin'a okke'anak̄mats̄s: 4 Ki mokök'ixk ipok'iotscmiau nits'ks̄n̄maie. 37 Noe otsiks̄tsikumiōts otanakimatsuauēsts okke'anak̄matsis, manists'i'piēsts, netoi' ak'anīsttsiiēsts Nñ'au kos'ix itsūp'pitükkiau. 5 Annök' okku'i oto'siae 38 Otsauomo'kōnaiokkeusi ai'akokkemuōt otai'sūmsi, ikōnai'okano'piiāu ks̄okkum maništāu'yipiau ki maništāi'simipiau, ki ikōnai'okax. 6 Ki itüt'sikiikoko maništōk'kemipiau maništā'pikōttükkipiau, ikum'iüstutsip, sat'sik, ak'okemiuā itüp'itsiu annik' ks̄stsikuik, Noe ai'puksipu; Sūks̄k' kōkotatsemōssuai. 7 otsit'sūppopissi akh'iosats̄s. 39 Ki Itümokōnaipau'iau am'ox ake'kuax, ki matsks̄n̄m'axau otsauomo'kōnaiokkeusi ikōn'itaisüppasuyinükkiau otanakimatsuauēsts, ki itsau'inakuaüstutuaiau; netoi' ak'anīstsiu 8 Ki mat'tsapsix an'īstsiuaax mokök'ix, Nñ'au okku'i oto'siae. 40 Natsitappiix kok'īnan kitöök'keanak̄matsua; tük'ka, akotümitau'piiāu ins̄m'man: nituks'kumi nitan'akimats̄nānēsts ük'aiits̄nīkaiau. 9 Ki ak'otoau, ki sts̄k'i ak's̄ktäu. 41 Natsitappiix mokök'ix an'īstsiuaax, Sa; matakakaau'ats akex' akitaipik'iaikau; nituks'kumi ak'otoau, ks̄estün'un: Is'tapuk aumüts'kotükkix ki sts̄k'i ak's̄ktäu. 42 Ün'nikaie mokökik: kōk'opumattosuai. 10 Ki otsakiaitapposau kimats'ks̄nipau annik' itai'ks̄stsikumiopik mōk'opumattosau, aiakokemi ito'to; ki kits̄n'aimoau otai'ak̄itotopik. 43 Am'okä anniks'isk sopuiap'īstotos̄xk ipok'sipimiauaie īks̄n̄k', Napioȳs īstökhs̄n̄'auā otsks̄n̄m'opi okkem's̄nni: ki ai'okip. 11 Sako'okhtsi annik' itai'ks̄stsikumiopik otai'akitotosi mat'tsapsix noküt'otoiau ki an'iau, Nin'a, kōmos'iep̄ts̄n̄ua īs'taiūsksk̄umiopi, nin'a, kauai'p̄ixik̄nan. 12 Ki an'īstsiuaax, īstai'saeipuk̄tsets̄mopi oko'ai īstokits̄m'i kitau'mün̄stopuaau kimats'ks̄nipauaats. mōkopokse'īsiae. 44 Ün'nikaie 13 Ün'nikaie mokökik', tük'ka, kimats' ük'aiisüppuiaip̄stotos̄k; kitsit'sisauaitatopua, ks̄nipauaats annik' ks̄stsiku'ik ki Nñ'au okku'i ak'itoto. 45 Tükka'aumai'tükki annik' itai'ks̄stsikumiopik Nin'a okku'i ap'otükkiau, ki mokök'i apotükkiau annök' otai'ak̄itotopik. 14 Spots'im īts̄n̄'naiis̄nni ots̄n̄'aim otīnaiäts'okök oko'ai īts̄sitappim'ix, netum'anīstsiu nñ'au annök' piuo'ok, ki mōk'ok̄motokotōsax otso'ōs̄noauēsts? nitiköt'tsiuax otap'otomokix, ki ikotsiu'ax 46 Ats̄m'siu annök ap'otükkiau, otsinan'īsts. 15 Ki tuks'kai ikotsiu'aie n̄s̄tsi'i ots̄n̄'aim oto'siae otak'okonokaie netoi' itawk'pumaupix ki sts̄k'i na'tokai, ki sts̄k'i it'ūn̄sts̄stutusimaie. 47 Kitau'mün̄stopuaau, nituks'kai; ki kōnai'tappix itanistokotsiu'ax akokonitainaiäts'uaie otokōnai'nānsts. maništ'okots̄stutusipiau; ki itau'matto. 16 48 Ki annök sauuum'itapotükkiau, Annök' ikuyiu'ok n̄s̄tsi'i itawk'pumaupix makotots'an̄ssi u'sk̄ettsip̄ppi ai'sūmsiu its̄'tapu, ki itau'mütskotükkiau, ki ikuyiu' nits̄n̄'aim; 49 Ki makaumüttüpauaiak'iūssi sts̄k'ix n̄s̄tsix itawk'pumaupix. 17 Ki ot'opokapotükkimax, ki makopoks'oymüssi netoi annök' ikuyiu'ok na'tokumi, ikuyiu' ki mak'opoks̄imimüssi ai's̄mix; 50 sts̄k'ix na'tokumi. 18 Ki annök' ikuyiu'ok Annök' ap'otükkiau ots̄n̄'aim ak'oto nituks'kumi its̄'tapu, ki itatün'akiu'ks̄k'um, annik' kustsiku'ik otsauomüsks'kūmosaie, ki ai'ksasattomaie ots̄n̄'aim ots̄xk̄imim'iaie. 19 ki annik' itai'ks̄stsikumiopik Otai'sūmmosi, am'ox ap'otükkix ots̄n̄'aimoauai otsauomüsks̄n̄'issi, 51 Ki akaikets̄n̄'uaie, ki itoto'ȳnnai, ki ipokoks'tükimiuaax. 20 Ki aiakokotsiuiae mōk'itaupiśsaie otsitau'pipiax annök ikuyiu'ok n̄s̄tsi'i itawk'pumaupix ks̄stapok̄motis̄tappiansix: annim' ak'itstsiu ito'to ki ito'ts̄ipatopiau sts̄k'ix n̄s̄tsix asain's̄nni ki satse'k̄nani.

25 SPOTS' IM īts̄n̄'naiis̄nni aketum'anīstsiu
ke'pix ake'kuax, anniks'isk mat'tuyixk ot'anakimatsuauēsts, ki itsux'iau mōkota'tsem̄sau annök' ai'akokemiuōt. 2 Ki n̄s̄itsix mokök'iau, ki n̄s̄itsix mat'tsapsiau.

Annök' iku'yiuōk natokūm itawk'pumaupix kitse'naki, ki kitiitakopinan. **38** Tsan̄stsi'i ito'to ki an'iu, Nin'a, kit'okok natokūmi kits̄ts'īnop̄nan, kitsi'piitappiisi ki kito'tos̄n? itawk'pumaupix: Sat'sit, nimat'okuinani Ki kimats̄stotospa, ki kits̄stotos'atskop̄nan? mats̄stokai itawk'pumaupix. **23** Ots̄n'aim **39** Tsan̄stsi'i kits̄ts'īnop̄nan kitai'okhtokos, an'̄stsiaue, kitōkhs'istutükki, okhs'apotükkiuā ki kitsitau'p̄issi itai'okiakiopi ki ki emün'apotükkiuā; kits̄ts'münüssatsipiau kitsito'taatos̄nan? **40** Ki om̄x'ina ak'an̄stsiaue, un'natosests, kitak̄nai'atso akauo'iests: kitau'mün̄stopau kanistitüp̄stutsipua! Kits̄n'aim otse'tametüks̄nni ūtsipi'it. **24** tuks'kūma inūx'ts̄ma am'ox n̄x'okoax, Annök' ikuyiuōk tuks'kūmi itawk'pumaupi kitan̄sts'istutomokipau. **41** Akotūm'an̄stsiaue ito'to ki an'iu, Nin'a kits'ks̄no ks̄esto'a anniks'isk ote'aks̄sauts̄is itau'pix, ūt'apuk kitse'īnai, kiküt'tomasüppipumattopi emütskax mökseinsau, ūksustsinasii kitai'pokiaki, ki kiküttomauanit'apixipi ūt'apuk, ek'aisep̄ts̄stotomoiauax kitomoi'pitükki; **25** Ki n̄tsiko'pum, ki au'tutsokiuā ki oto'tokatatsix: (**aiōnios g166**) **42** nitsit'tappo ki nitai'ksasattop ksök'kum Tük'ka, nitau'not, ki kimats̄ssok'ipuaua: kitsinān̄ itawk'pumaupi: Sat'sit, k̄tsinān̄. **26** nitse'naki, ki kimat'tutukkokipuaua: Ots̄n'aim an'̄stsiaue, kitsauum'apotükkiuā **43** Nitsi'pitappi, ki kimat'otokipuaua: ki kitsistap'apotükkiuā, kitsks̄noki nimats̄stotospa, ki kimats̄stotosats'kokipuaua: nitai'pokiaki niküttomai'süppipumattopi, ki nitokh'tokos, ki nitsitau'pi itai'okiakiopi, nitomoi'pitükki, ni küttomauanit'apixipi: ki kimat'sip̄skotokipuaua. **44** Osto'auai **27** Kumaukstauokotaïks̄xau ak'otūman̄stsiaue, Nin'a Tsan̄stsi'i au'awtsoomütskotükki x nitsix'kīmīmx, ki kits̄ts'īnop̄nan kitau'not, ki kitse'naksi, ki nitsitotopi nök'staitokuyitopi nitsinan'ix kit'sipitappi, ki kitokh'tokosi, ki kitsitaupiissi ki umut'okuyesix. **28** Mattomok'aie itai'okiakiopi kōkstaikaw'ān̄stotos̄nan? **45** itawk'pumaupi, ki kotok' annök iku'yiuōk Ai'akotūman̄stsiaue, kitau'mün̄stopu au ke'pix itawk'pumaupix. **29** Anniks'isk iku'yixk kan̄st'saiitüp̄stutsipua! tuks'kūmā inūxts̄ma ak'okotaiau, ki otaksinanoaiau akauo'i: ki amox, kimat'an̄sts'istutomokipuaua. **46** Ki annök' itsau'okuyiuōk ak'otomoau annik' am'oxi aks̄stüp̄tappo'iau ūsk's̄itaus̄stotosp̄: ooko'ōšinik. **30** Ki ūtüp̄satüp̄kis̄stis̄ ki mokom'otsitappi akittappoiau ūsk'sipaitappiis̄nni. (**aiōnios g166**)
ap'otükk̄iuā itsau'okuyiuā ski'natsii: ak'itsis̄ asain's̄nni ki satse'kīnani. **31**
Otak'ítotosi Nin'au okku'i otsts'a'p̄nas̄nni ipokom'ōssau otokōnatsim'otokatatsix, ak'otūmotokhitaupi ots̄stasap̄issō'p̄ots̄s: **32** Ki akokōnipotamo'i piaiau ikōnai'okauaua: ki aiakan̄staiaketaipiks̄staiau emük'ikīnaikuūn manistai'aketaipiks̄stophiax emük'ikīnax ki apomük'ikīnax: **33** Ki akotüp̄piuax emük'ikīnax onet'ots̄s ki ap'omük'ikīnax otse'aks̄sauots̄s. **34** Om̄x'ina akotūm'an̄stsiaue anniks'isk onetots̄s itau'pix, Puk'sipuk, Nin'a otatsims'imix, ki n̄n'naiis̄nni matsik'annik' kitap̄stutomokiiik, otsauomap'astutoössi ksök'kum. **35** Nitse'not, ki kit'okokipuau aau'ōšin; nitse'naki, ki kitsit'tutokokipuau: nitsi'piitappi, ki kito'tokipuau: **36** Nimats̄stotospa, ki kits̄ts'totosatskокipuau; nitokh'tokos, ki kits̄p̄s'kotokipuau; itai'okiakiopi nitsitau'pi, ki kitsittotaakipuau. **37** Mokom'otsitappi akotūm'an̄stsiaue, Nin'a, tsan̄stsi'i kit sits' In o pin an' kitau'not, ki kits is' so pi Q an? Ki

26 KI itūn̄sts̄si, Jesus otaiks̄ste'poattosests am̄l̄sts epolaws̄sts, itūn̄sts̄iaue otuks̄n̄imatsax, **2** K̄tsks̄n̄ipuau aisto'kussi ks̄stsiku'īsts ak'itsts̄si passover, ki N̄n'au okka'i itaumüts'kau mök'ītsiks̄stoxösi. **3** Om̄k'atoiapiekua, ki aisinakix, ki matap'pix ots̄n'aimoauax itūmitüp̄paumooiau sp'a'toiapiakuun Caiaphas oko'aii. **4** Ki ai's̄ts̄psattseiau mök'ānistokotsis̄mmiotoössauaie Jesus, ki mök'itsenitössauaie. **5** Ki an'iau, pin̄ts'ts̄s oye'tani ūtsiks̄s'ts̄sikui ökskaküm̄sts̄sikiniau matap'pix. **6** Jesus otsitau'p̄issi Bethany, Simon leper oko'ai otsitsip̄sts'taupiissi, **7** Ake'ua itoto'aie, ipa'tükki alabaster atüxak'sin puye' itsüp̄patomaie, akai'īnxkīmasiuaie, ki otau'yisaie itsita'suyīn̄nmaie otokōn'iaie. **8** Ki otuks̄n̄imats'ax ots̄n̄s'saxaie, ūtse'tükki, ki an'iau mauk'ets̄nikatopi? **9** Am'ok ipum'atotopi ūtaikekaiīxkīmasiuaie, ki kīm'atapsix ūtauokotaupiauaie.

10 Jesus otokh'ts̄im̄si, an'̄sts̄iuax, otinik'sau natoi'̄niks̄nni itüp's̄uxiau kumauk'sauaiks̄xinoauaiisks̄x ake'uā ñkh'siu nitum'moyi Olives. 31 Jesus itüm'an̄sts̄iuax, nitap̄stutu'yipi. 11 Ks̄esto'au, k̄imatapsix n̄esto'a kitak'okn̄ussk̄im̄sk̄ukipau annok'ā kitusk̄sauopoksemokoiau; ki n̄esto'a koko'ik̄: tük'ka, s̄in'aip, nitak'auiakiau kimat'üsksauopoksemokipuaua. 12 Am'ok annök' üsks'k̄umiuōk emük'ik̄nax, ki puye' nostüm'i ots̄ita'suyiñissi its̄istuts'imaie ot'omükkinauásinna isto'mükkinax mōk̄itsopuapīstutuyiñsi nōkitak'itsasi. 13 aküneto'iau. 32 Aiks̄ists̄ipuau'eniki Kitau'mün̄stopuau am'oi ñkhs'its̄niks̄nni kitakitüp̄otoma'topuau Galilee. 33 Peter amianñstan'̄stopi kōn̄s'ks̄ökkumä, am'ok, an'̄sts̄iuiae, ik̄um'okn̄ustssk̄im̄sk̄uk̄issau am'o ake'uā otap̄istutuapīstutuyp̄i ak̄'ütan̄stomaie, ks̄esto'a, nimat'ak̄istssk̄im̄sk̄ukipa. 34 mōk'itüsks̄inōsi. 14 Na'tsikoputsix, Jesus an'̄sts̄iuiae, kitau'mün̄isto, Annok' tuks'k̄umä, an̄istau Judas Iscariot, itappo koko'ik otsauomit'awkkumsi nippaua' omük'atoiapiekuax, 15 Ki an'iu, tsan̄stap'pi nioks' kai kitakani kimatsks̄inok'ipa. 35 kitak'okokipuaii, ki nitakitüp'omutskau Peter an'̄sts̄iuiae ñks̄akümpoks'eniop, ks̄esto'au? Ki nitsi'tuyiauaie niñp'pii nimat'akanipa kimatsks̄inopa; neto'i ks̄ix'k̄im̄x. 16 Ki annik' itot'apsatsim ik̄onau'aniiax üsks̄inymats'ax. 36 Jesus mōk'itamütsk̄osae. 17 Ke'tani kūt'taikopütsstsi, itümütipopokomiuax Gethsemane an'̄stop, ki ̄stotom'iks̄tsk̄ui, üsks̄inymats'ax itoto'iau an'̄sts̄iuax otüsks̄inymatsax, annom' stau'pik, Jesus, ki an'̄sts̄iuiae, Tse'a kit'stapa nitakittappo omim' nōkitüt'ts̄imoikasi. kōk'sopuapīstutosiñan kōk'k̄itsoȳsi 37 Ki mat'tuyiuax Peter, ki Zebedee passover? 18 Ki an'iu is'tapuk akap'ioȳis, ots̄istok'iokuyix, ki itaumütüp̄ikik̄n'etukki ki om'ümä nñn'auümä an̄istok', Nin'a, ki itau'mütüpeikapitsitau. 38 Itüm'an̄sts̄iuax an'iu, nitsiks̄istskum̄i aststs'i: koko'ai nitsitüp̄ikik̄netukki e'ñns̄nni; annom' stau'pik, nitüs'ks̄inymatsax nitak'opoksoyimaiau ki ñk'itüskskatükkio. 39 Ki pa'ts̄istüp̄aats̄iuax, passover. 19 Ki üsks̄inymats'ax manñstan'̄stopiax ki ̄sstokopi'u ostoks̄i, ki itüt'ts̄imoikau itan'̄sttuts̄imiax; ki itso'poüts̄istuts̄imiau ki an'iu, Nin'a, ik̄um'okotsitssts̄ssi passover. 20 Ki otau'tükkusi, ipokitau'pimiuax am'oi kos'a ünnianist̄s'tüpipotoössi; na'tsikoputsix. 21 Ki otau'ȳsau, an'iu, nimatakitsitan'ats, ks̄esto'a kitak'itsitan. kitau'mün̄stopuau tuks'k̄umä ks̄esto'au 40 Ki matskitoto'ax otüsks̄inymats'ax, ki kitakaumüts'kauki. 22 Ki eks'kaiñkik̄n'etükkiau, ikon'oyiuax oto'kaniax, ki an'̄sts̄iuiae ki ik̄onau'mütüpan̄sts̄iuiae, Nin'a Peter, Awx'ats? Kiküttaukotüsksk̄ummokipa n̄esto'akats? 23 Ki an'iu, annök tuks'kai itai'ks̄istskumiōpi? 41 Mokök'etsik okit'sis nitopoks̄istap̄makemauok kos'i ki a'ts̄imoikak, kōkstaitsip̄issuai nitakaumüts'kauk. 24 Nin'au okku'i ̄ssaks'ks̄inüks̄nni; sta'aw itsitsi'tatomaie itan̄ists'itappo nitsñ'awpi: ak'itüpokapiu ki ñx'isakuyi matsi'uats. 42 Ki mats'istapu annök' nñn'auöök imüts'kaiuöök Nñn'au ki itüt'ts̄imoikau, ki an'iu, Nñn'a, okku'i! Küt'taipokaiiuopi annök' nñn'auöök, am'oi kos'a sauomot'aisimmieniki is'taökhsiuopi. 25 Judas anni'ñsk sauom̄s'tüpipotomokoeniki, kitak'itsitan. 43 Ki itse'müttskaukisk, itüm'an̄sts̄iuiae, Nin'a mat'oto ki mat'okonoyiuax otsok'asax: tük'ka n̄esto'akats? An'̄sts̄iuiae, kitan'i. 26 Ki otau'ȳsau ̄ssoks̄im'au oöps'puauax. 44 Ki itsk̄itsiuax, ki Jesus ito'ts̄im̄iae ke'tani ki itatsñ'̄sttuts̄imiae, mats'istapu, ki nioks'kai itüt'ts̄imoikau, ki ki itaumin'̄imiae, kí ikotsiu'ax üsks̄inymats'ax, neto'i au'aniu. 45 Itüm'itotoiax otüsks̄inymats'ax ki an'iu, Matsik', oyik'; am'oiak nöstüm'i. ki an'̄sts̄iuax okak' annok, ki issik's̄istsikok: 27 Ki mat'tuyiuiae kos'i ki thanks ikotük'k'iu, sat'sik aststs'i' itai'ks̄istskumiopix, ki Nin'au ki ikotsiu'ax, ki an'iu kōnai's̄imattok; 28 okku'i itüp'aumütskau sauum'itsitappix Am'okauck nitsa'apün, manan̄ists'etoks̄nni otsu'auësts. 46 Nipuak', ñkittäppau'op: itüp'itsiu itsai'kimskau akai'tappix annök' nitakaumüts'kaukók aststs'i'. otsauum'itsitappiisauaüests mōk'sinñs̄ests. 29 47 Ki otsa'kiai epuyiñsi, Sat'sik, Judas, Ki kitan'̄stopuau nimataküts̄imattoppa am'ok na'tsikoputsix tuks'k̄umä ito'to ki akai'tappix mñoikke sauomo'pokitsipstsimattomänaniki ipokom'iauaie inus'stoanix ki sôks̄is'ts̄ists manñ'si nin'a ots'ïnnaiñs̄nni. 30 Ki ipa'tükkix, itototoiau omük'atoiapiekuax

ki matap'pix otsin'aimoauax. **48** Ki annok' mat'anistsiuiae, kita'tauunisto Äp'istotokiuia imüts'kaüökaie ikotsiu'ax apsto'sinni, ipai'tappiuä, kök'aniksünan iküm'ümeniki ki an'iu, annok' nitak'sünnauskippauök, Christ, Ap'istotokuä okku'i. **64** Jesus an'nökauk: mi'eenok. **49** Ki iköm'itoto Jesus, an'istsiuiae, kitsemünianni; ki kitan'isto ki aniu, Hail, Nin'a; ki itsin'nauskippiuiae. sako'okhtsim kitaks'inoauai'ini Nin'au **50** Ki Jesus an'istsiuiae, Napiä, okku'i, otsitaupi'sissi otümap'sinni kumauk'sipuksipuksiks? Itümitoto'iauaie ıstset'otsisi ki umutsipuk'sipusi Spots'im ki een'iauaie Jesus, ki mat'tuyuaiae. ıstsisosks'tsikuüts. **65** Sp'atoi'apieküün **51** Ki sat' sit, anniks'isk ipokom'iskaie itümai'pinotsümests otsistotos'ists ki Jesus, tuks'küma itsitüpikins'tsakiuiae an'iu, itüpepo'atomaie Ap'istotokuä; otsin'usstoan itsau'tuyuaiae, ki sp'a'toapieküün nitak'otskipänana stsik'ix e'enüpanix? Sat'sik, tuks'kümi otap'automok ot'auaikioakaie, kikai'okhtoaaua oksis'tapiniköttsimani. **66** ki kök'sünömaie okhtok'isaie. **52** Jesus Tsa kit'stapauaä? An'iu, moks'einsi. **67** itüm'anistsiuiae, kitsin'usstoanä otsits'tsipi Itüm'itaisokuttütsiuiae ostoks'siae, ki ıststs'i; anniks'isk matap'pix mat'tuyixk oto'auësts itsitauaiak'iauaie: ki stsik'ix inus'stoan, inus'stoan itax'enittaiau. **53** omi'tsixikinstspuauësts itsitauaiak'iauaie. **68** Kit'stapa nöküttokotsitüp'atsmöökan nin'ä, Ki an'iu, ksësto'a Christ e'enüpanikinan, ki annok' nök'okuyissi otsitsksütskopsutsix Tükka' kïtauaiak'ioka? **69** Annok' Peter legionix otatsüm'otokatatsix? **54** sauauts'im itau'piu, ıstokitsim'i pıstots'im: Tsa akokotötümüniütsütsipsa ki ake'kuün itoto'aie, ki an'iu, ksësto'a natoi'sünaksists, mök'itünütsissi? **55** kitopokom'au Jesus Galilee ıstsitappim'i. **70** Ki Neto'ik itai'ksütsikumiopik Jesus an'istsiuax paito'anistsiuax matap'pix nimatsksünau'ats akai'tappix, kiküt'anistsipuksipa'akipuua nimatsksünipa kitan'ipi **71** Ki otsitüp'süksi kanıst'sitappopuau körmos'lepätsi annok' kïtsim'iapoyis, stsik'i ake'kuün nan'nuyenae pa'tükkiuoök inus'stoax ki söksis'tsists, ki an'istsiuax anniks'isk matap'pix kök'otoksuai? Anis'tsiksütsküsts itau'pix, anio nin'au nokü'opoksimiuiae kitopokau'pimopuau omük'atoapioyis Jesus, Nazareth ıstsitappim'i. **72** Ki köküsksünömats'opuau ki kimatseen'okipuuaä. mata'touiu, ki an'iu, nimatsksün oau'ats **56** Ki am'ostsk ikönaüstutsipi nin'au. **73** Ki otai'pıstıksısiümmosi moks'enüpanıstosau prophetix osınak'suauësts. anniks'isk itai'puyixk itoto'iauaie, ki ikönüsksünömatsax itüm'skütsiiau ki an'istsiuiae Peter, E'müniu, ksësto'akauk ai'tsümmutaiau. **57** Ki anniks'isk tuks'küma: kitse'poawsısts kitse'enüpaniki. een'ixkaie Jesus itüp'piuaiae Caiaphas, **74** Itüm'aumütüpipako'sinepuyiu, ki sp'atoapieküün, itomo'i'piawpiau ai'sünakix itaumütüpütau'üniu, nimats'ksünau'ats ki omüks'ümix nin'ax. **58** Ki Peter nin'au. Ki nipaual'ä sokit'okumi. **75** Ki Peter piaapütsitüp'a'tseuaiae sp'atoapieküün ıksin'm'aie Jesus ote'poawsinniaie, annik' oko'ai, kiitsipim' ki ipokau'pimiuax itanis'tsuaiae, otsauomokh'kumsi nipaau'a ap'otükkix mökitokönai'nis. **59** Annok', nioks'kai kitak'ani kimatsksünokipats. Ki omük'atoapiekuaax ki omüks'ümix nin'ax ki itsü'iu, ki itsok'auasainiu. ikönaü'kökitsümä, ıstüp'iksütsapenüpanıssnni ap'satsümä moks'enitösaiae Jesus; **60** Ki matokonim'axau; otsito'tosax akai'tappix aiksütsapenüpanix, matokonim'axau. Sako'okhtsim ito'toiau na'tsitappiix ai'tapksüsenüpanix, **61** Ki an'iu, am'o nin'au an'iu nitokot'opüksünip Ap'istotok'iuä otatoi'apioyis ki nitokot'sokapıstutsip nioks'kai ksütsiku'i. **62** Ki Sp'atoi'apieküün itsipuau, ki an'istsiuiae, kitakstaie'puyipa? Tsanıstapiu'a am'ox kitse'nüpanipiau? **63** Ki Jesus matsepuyiu'ats. Ki Sp'atoi'apieküün

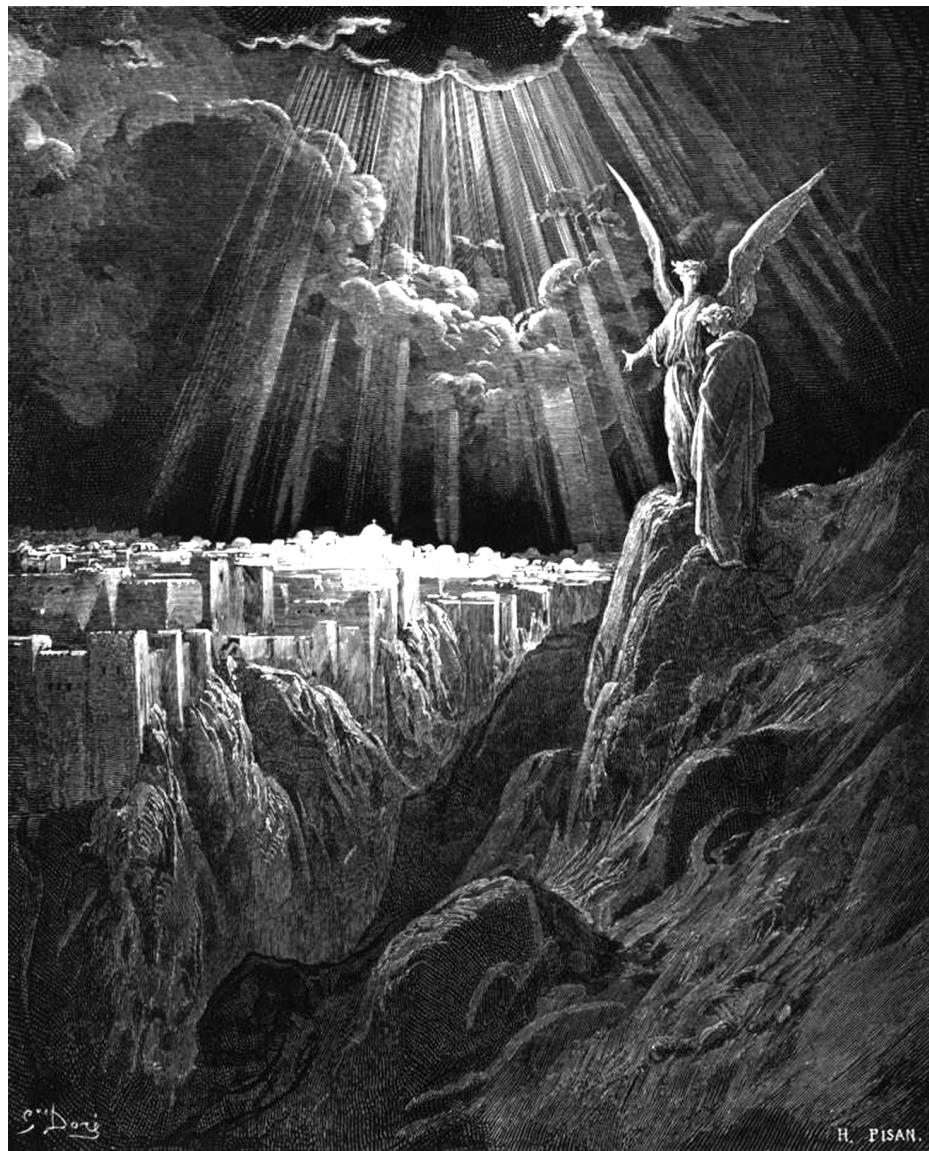
27 OTAP'INÖKKUSI, könau'mükatoapiekuaax ki matap'pix otsin'aimoauax itüp'okökitsümäiau Jesus moks'enitösaiae; **2** Ki otai'ıksipıstössauaie, itüm'ıstüppip'iauaie, ki itüp'aumütskaiuaiae Pontius Pilate, anni'ısk nıñai'isk. **3** Judas, anni'isk otse'mütskaukışk, otsinno'osaie, otanis'sax moks'einsi, itsisauai'tsitaü, ki mat'skittotsüpotuyiuax omük'atoapiekuaax ki omüks'ümix nin'ax niip'pix ksixx'kümix, **4** Ki an'iu, nikai'sauumitsappi nitse'mütskatop

mokõm'otsaapünni. Ki an'iau, Tsan̄stappi 24 Otsin̄s'si, otsau'otokan̄stappikissaie, nitokan̄stappikipin̄nan'a? Ksēsto'a kitak'satsip. ki otai'akitssts̄ssi āšnata'pii ito'tükkiu 5 Ki itsipsts'īstūpapiks̄stsuaix ksixix'k̄mix okke', ki itus'ts̄mmiu otsipot'aipuyimõsax omūk'atoiapoȳs, ki itsis'tapu, ki itsiko'k̄psiu. matap'pix, ki itūniu', nimat'ototoimoko'ā am'o 6 Ki omūk'atoiapiekuaax mat'tuyiauax mokõm'otsitappiaā otsa'apünni: ksēsto'auaă ksixix'k̄mix, ki an'iau, matōkhisiu'ats sat's̄ik. 25 Itūmokon̄ai'puyiau matap'pix, ōk'itsūppits̄sau atsim'isokaīs, tük'ka aa'pünni otsa'apünni ūnnian̄sttots'ts̄saie nēstün'an ipum'attomiau. 7 Ki itau'k̄kotomotseiau ki no'kos̄nanix. 26 Itūmipo'tomoyiuax ki itopum'attomiau potter otsin̄s'mman, Barabbas: ki otai'ks̄st̄sts̄pis̄s̄saie Jesus, pie'tappix mok'itsts̄sau. 8 Ün'nikaie emüts'kaiuaie öksiks̄'tox̄s̄saie. 27 itüsks'unniñtaiñköttop a'apünni īts̄in̄s̄mman. Ninauă otseñnnakem'ix itüp̄p'iauaie Jesus 9 Itūmeññpan̄istomaie annik' otan'ipikaie itokõno'paipi, ki itokõnaumoi'piiua eēn'nakex. Jeremy prophet, ki an'iu, Ki mat'tuyiauax 28 Ki itsau'tomoyiauaie ots̄stotos'īts̄saie, niip'pix ksixix'k̄mix, umutopum'attopiaie ki mawks'isokös̄imi itsūps'kaiauaie. 29 annök' Israel itūniu ūnni mökan̄sts̄xk̄masi; Otaí'amitsin̄ssau ks̄st̄sts̄s̄ummokoni, 10 Ki itopum'attomiauaie potter otsin̄s'mman, itsis'ts̄ummokiauaie ki apai'i itstom'iauaie nan̄stün'ik Ap'īstotokiuaă. 11 Ki Jesus onet'otsisaie: ki auanaukopiststuks̄'aköttsiauaie, paio'tsipuyimuaie, nñn'aii; ki nñn'auă ki ai'ks̄stapan̄sts̄saiaue, ki an'iau, ai's̄ippoðtsesattsuaie, ki an'iu kik̄täm'ipa Hail, Jews otsin̄aimoauai! 30 Ki Jews otsin̄aimoauai? Ki Jesus an'īts̄saiae, ai'sokotuttsiauaie, ki mats̄miau apai'i kitan'i. 12 Ki Omūk'atoiapiekuaax ki omux'īnax ki otokon̄'iae itsitau'aiak iauaie. 31 ote'ēñpan̄st̄sauaie, matsepuyiu'ats. 13 Pilate Otaí'ks̄st̄sts̄s̄stapan̄st̄sauaie, asso'k̄s̄imi itūm'an̄sts̄saiae, kiküttaisauokhtou'axau itsauts'imiauaie, ki otau'ūtsisokös̄imaie akauo'yi k̄ktse'nūpaniko'ists? 14 Ki itsūps'kaiuaie, ki its̄stap̄p'iauaie tuks'kai epo'aws̄in̄ matan̄sts̄u'atsaie; mōk'auaiistasauaie. 32 Ki otsūks'au, ki Nñn'auă eik'skaietükkiu. 15 Annok' ikonoyiauaie nñn'aii Cyrene istsitappim'i, oye'tani nñn'aua itüsksaipotoyuaie otsin̄nikös̄im Simon: ūsskuopa'atsiauaie tukskum'i eēn'naii ot'statauaie matap'pix. otauai'staks̄in̄, 33 Ki otsito'tosau Golgotha 16 Annik', nannan'attsiau tuks'kumi an'īstop, itokisasiik, mūksikin̄ukotokon̄ik, 34 eēn'naii, Barabbas an'īstau. 17 Ün'nikaie Ikotsi'auaie moks̄imatossaiaii' īts̄ipoku'yi ki otokõnau'moõsax, Pilate itūni's'tsuaix, gall ipa'sokasuyin̄miauaie: ki otūt'tots̄saie, Tükka' k̄kt'statauă kōks'ipotomosuai? mat'skaks̄imattom'atsaie. 35 Ki itau'aiastaiuaie, Tsöktau Barabbas, tsöktau Jesus, annök' ki ots̄stotos'īsts, ki aiaketotsipiests, an̄stauök Christ? 18 Tük'ka ūksin̄im'aie itsi'kōtsotsiests: mōks'eēñpan̄st̄s̄ti annik' umutsiks̄ssat'siuõsau, itaumüts'kau. 19 otan'ipik prophet, itai'aketotsipiests Otsitau'p̄ssi okök'itsimani ītsiso'pōts̄s, nits̄stotos'īsts ki itsi'kōtsopnaaiua. 36 otokem'an itüp̄t'oköttsiaue ki an'īts̄saiae, Ki ito'piiua ki ūs'summiauaie annim'; pinotokan̄stappikit om'ā mokõm'otsitappiuā: 37 Ki itstom'iauaie otokon̄'i spots'i tük'ka akauo'iests nit'okuyipists pu'inasists ks̄is'tapaniñnni sinaip', Am'ok Jesus, Jews ni'papaukan̄sts annok' ks̄st̄sts̄u'ik, osto'i otsin̄aimoauai. 38 Na'tsitappix kōmos'iepit six itots'tsiests. 20 Ki omūk'atoiapiekuaax ki ipauai'istauax tukskum'i onet'ots̄si ki sts̄ik'i omux'īnax eikak̄mattsiauaax matap'pix otse'aksissauts̄. 39 Ki anniks'isk itsits'skuixk mōk'aukõmõñst̄sauaie Barabbas, ki Jesus au'kapsits'psattsiauaie, ki auauükia'pixiau, mōks'eïnsaie. 21 Nin'auă an'īts̄saix, Tükka' 40 Ki an'iau ksēsto'a annök' ipüxiñ'īmōk na'tokumix kitstataua' kōks'ipotomoõssuai? omūkatoi'apoȳs, ki nioks'kai ks̄st̄sts̄kuiests An'iau Barabbas. 22 Pilate an'īts̄saix Tsa itsiks̄ist'ap̄stutsimōk, kōmotse'piosit. nitakññstutoau'ats Jesus, an̄stauök Christ. Iküm'ūmeniki Ap'īstotokiuaă okku'i īn̄sa'atoat Ikõn'auan̄sts̄saiae, ūnnian̄stauai'īstais. 23 auai'staks̄in̄. 41 Neto'i omūk'atoiapiekuaax Ki nñn'auă an'iu, kumauk'an̄stauaisks̄s̄ks? neto'i nitaiks̄stapan̄sts̄saiae, kiai's̄nakix ki Tsan̄stapiu'āts otsauum'itsitutks̄in̄? Ki omux'īmix ipokaniau, 42 Kōmotse'piuax sts̄ik'ix akauo'yi itsokse'puyiau ūnnian̄stauai'īstais. ki matokotsikōmotsepiosiu'ats. Ikümüm'īssi

Israel ots'ñ'aim, ūnanistsiññsa'atos ki its'istapu. **61** Ki Mary Magdalene, ki auai'staksñi, ki nitakaumai'tauñnan. stsñk'i Mary, itotau'piauaie aken'imani. **62** **43** Au'maituyuaie Ap'istotoki'i: annok' Ki annik' ksñstsiku'ik otókh's'ap'istutosa, ūnnianistsikd'motse'piøsaie, maksinan'attüsae: mat'apinökkusi, omük'atoiapiekuax ki Pharisees tük'ka iüniu', nësto'akauk Ap'istotokiua ikönitoto'iauaie Pilate, **63** Ki an'iau, Nin'a, okku'i. **44** Kõmos'iepitsix ipok'auaistapixk nitüksksñnipan om'ä ai'piestsiksñstutükkiua neto'yistsk nokütsitüp'apiximiauësts otan'ipi, otsakaitap'piisi, nioks'kai ksñstsiku'i okhpe'kïsts. **45** Nau'yi itai'ksñstsikumiopi nitak'aatsipau. **64** Anit' ökhs'istutsissi konüs'ksökkumä itüp'skinatsiu piksu'yi aken'imani nioks'kai ksñstsiku'ïsts, itaiksñstsikumiopi. **46** Ki otsipik'susi otüs'ksñnimatsax mökstai'sepiotosax, itai'ksñstsikumiopi, Jesus aisokse'puyiu. Ki mökstai'kõmosa'lsax, mökstai'anëstosauax itüni'u, Eli, Eli, lama sabachthani? Annik' matap'pix, ük'apiuu: ki sako'ipatsñstutükñnni ito'kïsasiik, Nitap'istotokim, Nitap'istotokim, aks'istüpskïts top matom'ipatsñstutükñnni. kumauk'skïkiks? **47** Stsñk'ix itai'puyÿx, **65** Pilate an'istsiuax mattok'au eëñ'akex; otokh'tsëmsau', an'iau, Am'o nñnau ÿ'tapuk, mi'istutsik. **66** Ki itappo' iau, ki nan'niköttsiuiae Elias. **48** Ki tuks'kumä mi'istutsimau ake'niman, ūkskum'iauaie itauks'kasiu ito'tukkiu ai'ksippuyñip, ki ok'otoksökh'sepistan, ki ists'iiauaie eëñ'akex. ito'kïmuaie ūtsipoku'yi, ki itstom'aie apai'i, ki ikotsiu'aie mëksñmattosaaiai'. **49** Stsñk'ix an'iau, ki'ka, ök'satsip maks'ikümpuksipusi mëksikd'motse'piøsaie. **50** Jesus ota'atsoksepuyÿssi, itaumüts'kaiuaie Sta'aw. **51** Ki Sat'sit, omük'atoiapioyis itsi'koksok'iaikiopi ai'aketsñnikau, spots'im itots'ipinikau; ki ksök'kumä itsi'papuyiu, ki ok'otokskuïts ai'aketopiiu; **52** Ki a ken 'i man ists kau'opiiu; ki atsñm'six anniks'isk ai'okaxk akaiëm ostüm'ouauests itsipuau'ax, **53** Ki ota'atsipuawi Jesus, itsux'iau aken'imaniësts, ki itüp'ipimiau atsñmakap'ioyÿsi, ki otsñok'oaiau akai'tappiix. **54** Annok' eënakin'au'ä, ki otopokom'ixk, otopoküs'satükkimaxk Jesus, otsñnno'ösau ksök'kumi otsi'papuyiisi, ki otsññ'sau annists'isk istsutsp'ütsk, eks'kaikopumiau, ki an'iau am'o emüñ'iümu Ap'istotokiua okku'i. **55** Ki akai'tappiix akex' pie'tsi itüs'sümmiauaie, anniks'isk itotopokiuo'iiyxk Jesus Galilee, ki apotomoyiixkiae: **56** Ki ipokom'iauax Mary Magdalene, ki Mary, James ki Joses oksñs'touauii, ki Zebedee okku'ix oksñs'touaui. **57** Otau'tükkussi, akotsin'auä Arimathæa istsitappim'i anëstau Joseph, ito'to, tuks'kuma Jesus otüksññmats'aie: **58** Itappo' Pilate, ki iköm'önistomaie Jesus stüm' i aie. Pilate itümñ'iu mëkaumütskatosae mostüm'i. **59** Ki Joseph otots'issi mostüm'i, itsñssø'monimiae ksñxistokh'aip'istsi, **60** Ki itsipststotomaie otauüts' sinani aken'imani, maniu'aie, annik' itatün'ipik ok'otokskui: ki omük'okotoki itüp'auapimuaie aken'imani istsokitsñm'i,

28 ISSÍK'SÍSTSÍKUYII ksñstsiku'i otai'ksuosaie, otaumütüpapinök'kusiae issík'atoiksñstsikui, Mary Magdalene ki stsñk'i Mary itoto'iau mëks'iniñsau ake'niman. **2** Ki, sat'sit, ksök'kumä ai'papuyiu: tük'ka Ap'istotokua oto'tokatatsi spots' im itsñnnissö'ÿnnai, ki ito'to ki matskoap'imiuaie ok'otoksökh'sepistan ki itop'auaie. **3** Ostoksñ'si netoinitai'natsiuiae popos'ists, ki kaii'ksñstotosiu neto'i kon'skui: **4** Ki usks'katükkix stun'noyiauaie, ki ai'papuyeian netoi'nitsiau enix'. **5** Ki oto'tokatatsi an'istsiuax a kex', piniko'puk; nits'ksñnip kitap'üssümmuaau Jesus annök' kaiñs'toksauö. **6** Matsñakuaiëm'ats: tük'ka, ük'apiuu otan'ipi. Puk'sipuk, sat'sik otsit'sipi Nññ'ä. **7** Ki kïpi'tappoak, ki anëstok'ax otüs'ksñnimatsax otse'ÿnsinni ūkaipua'atomaie; ki, sat'sit, kitse'tomomattaak Galilee; omim' kitak'itsñnoaua: sat'sik, kikau'anëstopau. **8** Ki itsikp'üstupaatomaiaue ake'niman ai'kopumau, ki eks'kaetametükkiua; ki auks'kasua mokitots'ipotosauaie otüs'ksñnimatsaxaie, otse'poawsñniaie. **9** Ki otsitappo'sauax mëkitsñnnikoösauax otüs'ksñnimatsaxaie, süm'mës, Jesus ito'tatsemiuax ki an'istsiuax All hail! Ki ito'toiauaie ki eññ'imiuaiae oköt'sistsaie, ki ita'tsñmmimmauaie. **10** Jesus itüm'itüniñtsiuax, Pinikopuk; mës'tapuk, anëstok'au nñx'okoax mëk'ittapposau Galilee, ki omim' nitak'itsñokiau. **11** Annok' otsa'kiaitapposau, süm'mës, stsñk'ix usks'katükii itoto'iau akap'ioyis,

ki aitsin'nikoyiauax omuk'atoiapiekuax nitap'ii. **12** Kiotokõnau'moðsau ki omúx'íñax otokõnai'puyšau, ikotsi'auax een'akex akaiëm'i itawk'pumaupix, **13** Ki an'ístsiuax, ünnik' otüs'ksinimatsax nitsa'kiaiokaśinan, sepioto'iax ki itsikõmos'attsiuiae. **14** Ki nín'a okhtsí'saie, nitaksemünan ki kitakitsikõmotse'piopřnan. **15** Mat'toyiauax itawk'pumaupix, ki otsksinimatsipuauaiax iia'tutsimiau ki annik' anissiñ'nik Jews sa'kiauanistomiax. **16** Nitsi'koputsiax otüs'ksinimatsax itappo'iax Galilee nitum'mo, Jesus otan'ístopi. **17** Ki otsinno'ðsauaše itatsim'mimmauaiae: ki stsík'ix sai'etükkiax. **18** Ki Jesus ito'toax ki ai'sitsipsattsiuax, ki an'ístsuiuax, kõnau'tumapsinni spots'im ki ksök'kum nit'okoko. **19** Ün'nikiae, ū'stapuk, ūksinimats'okau kõnau'mianistsitappii, ū'stapřnokau niniköt'tokěsts otsin'ikösiměsts křn'un, ki okku'i, ki atsím'istaaw: **20** Isksinimats'okau mōk'satsšauěsts křtan'ístopuauěsts; ki sat'sit, kitušks'opoksemopuau amistsiks's'tikuěsts aiksiuo'si ksök'kum. (aiõn g165)

The New Jerusalem

"I saw the holy city, New Jerusalem, coming down out of heaven from God, prepared like a bride adorned for her husband. I heard a loud voice out of heaven saying, 'Behold, God's dwelling is with people, and he will dwell with them, and they will be his people, and God himself will be with them as their God.'"

Revelation 21:2-3

Reader's Guide

Siksiká at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, "*As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him.*" Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, "*And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned.*" So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, "*Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth.*" 2 Timothy 2:15. "*God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,*" 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Siksiká at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12

Greek: proper noun, place

Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses

Meaning:

Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aīdios g126

Greek: adjective

Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6

Meaning:

Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165

Greek: noun

Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses

Meaning:

A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166

Greek: adjective

Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses

Meaning:

From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653

Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular

Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32

Meaning:

To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possibility, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067

Greek: proper noun, place

Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses

Meaning:

Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hades g86

Greek: proper noun, place

Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses

Meaning:

Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442

Greek: proper noun, place

Usage: Phrase 5 times in the New Testament

Meaning:

Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585

Hebrew: proper noun, place

Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses

Meaning:

The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020

Greek: proper noun, place

Usage: 1 time in 2 Peter 2:4

Meaning:

Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Blackfoot---Matthew/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luke 8:31
Romans 10:7
Revelation 9:1
Revelation 9:2
Revelation 9:11
Revelation 11:7
Revelation 17:8
Revelation 20:1
Revelation 20:3

aïdios

Romans 1:20
Jude 1:6

aiōn

Matthew 12:32
Matthew 13:22
Matthew 13:39
Matthew 13:40
Matthew 13:49
Matthew 21:19
Matthew 24:3
Matthew 28:20
Mark 3:29
Mark 4:19
Mark 10:30
Mark 11:14
Luke 1:33
Luke 1:55
Luke 1:70
Luke 16:8
Luke 18:30
Luke 20:34
Luke 20:35
John 4:14
John 6:51
John 6:58
John 8:35
John 8:51
John 8:52
John 9:32
John 10:28
John 11:26
John 12:34
John 13:8
John 14:16

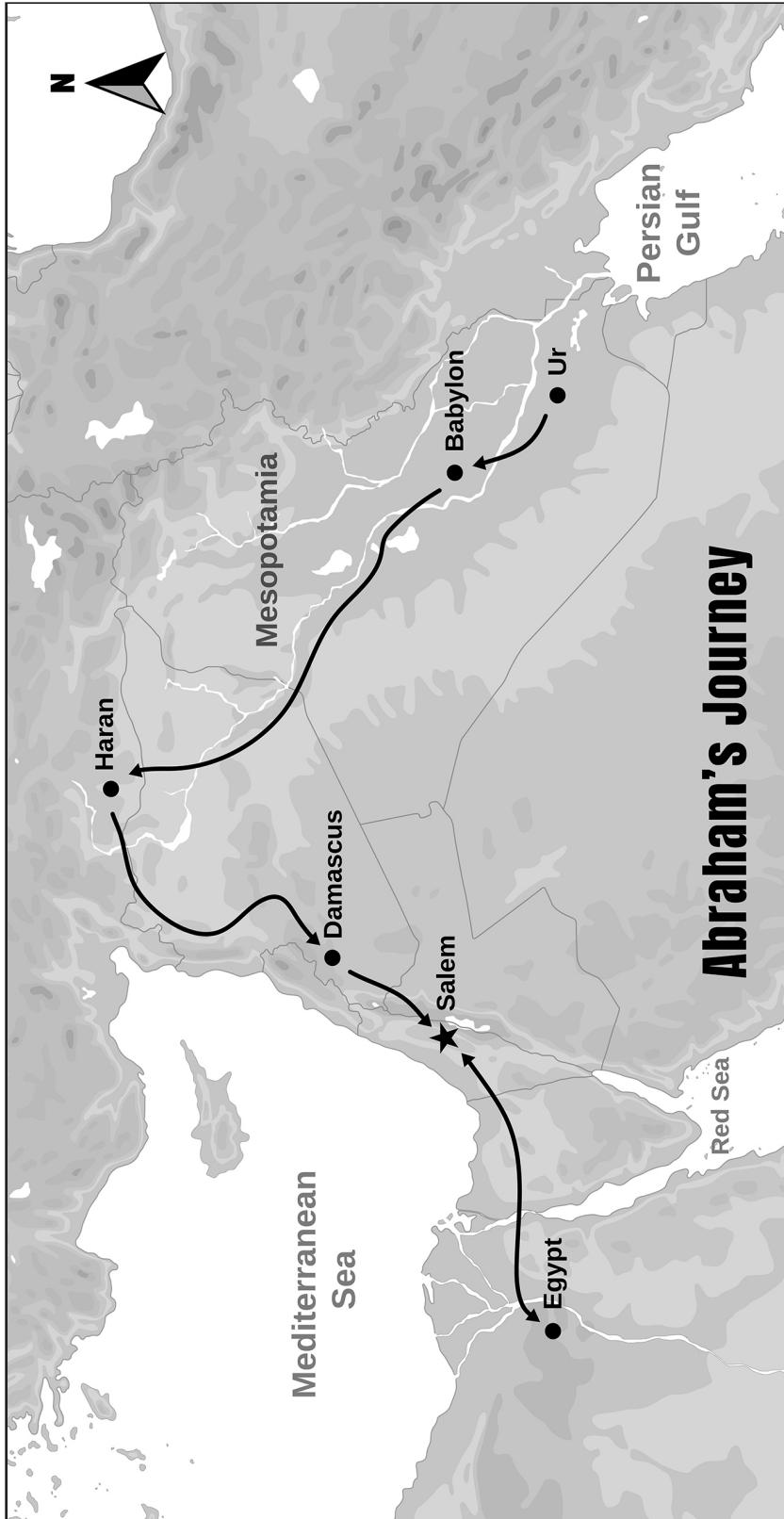
Acts 3:21
Acts 15:18
Romans 1:25
Romans 9:5
Romans 11:36
Romans 12:2
Romans 16:27
1 Corinthians 1:20
1 Corinthians 2:6
1 Corinthians 2:7
1 Corinthians 2:8
1 Corinthians 3:18
1 Corinthians 8:13
1 Corinthians 10:11
2 Corinthians 4:4
2 Corinthians 9:9
2 Corinthians 11:31
Galatians 1:4
Galatians 1:5
Ephesians 1:21
Ephesians 2:2
Ephesians 2:7
Ephesians 3:9
Ephesians 3:11
Ephesians 3:21
Ephesians 6:12
Philippians 4:20
Colossians 1:26
1 Timothy 1:17
1 Timothy 6:17
2 Timothy 4:10
2 Timothy 4:18
Titus 2:12
Hebrews 1:2
Hebrews 1:8
Hebrews 5:6
Hebrews 6:5
Hebrews 6:20
Hebrews 7:17
Hebrews 7:21
Hebrews 7:24
Hebrews 7:28
Hebrews 9:26
Hebrews 11:3
Hebrews 13:8
Hebrews 13:21
1 Peter 1:23

1 Peter 1:25
1 Peter 4:11
1 Peter 5:11
2 Peter 3:18
1 John 2:17
2 John 1:2
Jude 1:13
Jude 1:25
Revelation 1:6
Revelation 1:18
Revelation 4:9
Revelation 4:10
Revelation 5:13
Revelation 7:12
Revelation 10:6
Revelation 11:15
Revelation 14:11
Revelation 15:7
Revelation 19:3
Revelation 20:10
Revelation 22:5

aiōnios

Matthew 18:8
Matthew 19:16
Matthew 19:29
Matthew 25:41
Matthew 25:46
Mark 3:29
Mark 10:17
Mark 10:30
Luke 10:25
Luke 16:9
Luke 18:18
Luke 18:30
John 3:15
John 3:16
John 3:36
John 4:14
John 4:36
John 5:24
John 5:39
John 6:27
John 6:40
John 6:47
John 6:54
John 6:68

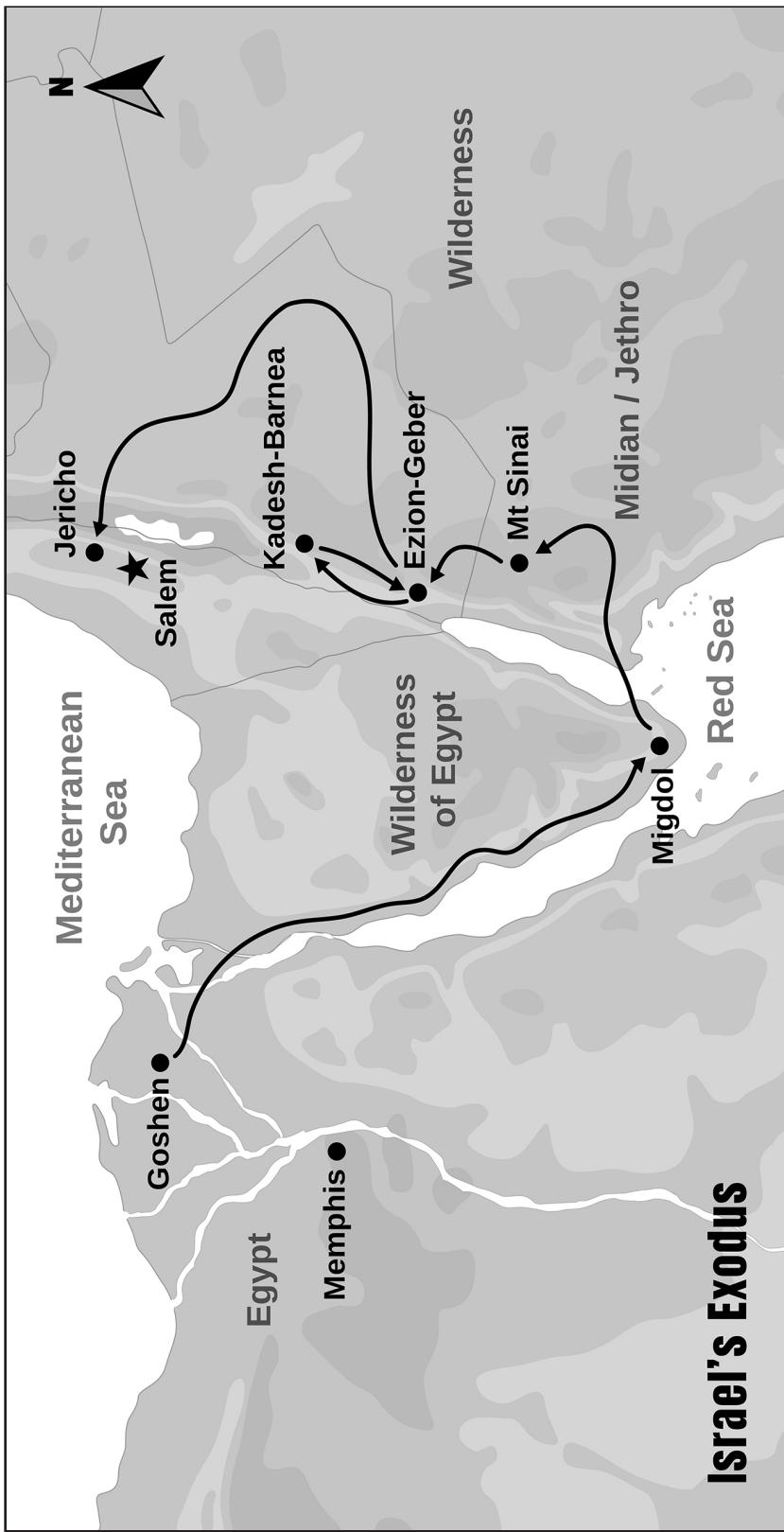
John 10:28	Mark 9:45	Psalms 116:3
John 12:25	Mark 9:47	Psalms 139:8
John 12:50	Luke 12:5	Psalms 141:7
John 17:2	James 3:6	Proverbs 1:12
John 17:3	Hadēs	Proverbs 5:5
Acts 13:46	Matthew 11:23	Proverbs 7:27
Acts 13:48	Matthew 16:18	Proverbs 9:18
Romans 2:7	Luke 10:15	Proverbs 15:11
Romans 5:21	Luke 16:23	Proverbs 15:24
Romans 6:22	Acts 2:27	Proverbs 23:14
Romans 6:23	Acts 2:31	Proverbs 27:20
Romans 16:25	1 Corinthians 15:55	Proverbs 30:16
Romans 16:26	Revelation 1:18	Ecclesiastes 9:10
2 Corinthians 4:17	Revelation 6:8	Song of Solomon 8:6
2 Corinthians 4:18	Revelation 20:13	Isaiah 5:14
2 Corinthians 5:1	Revelation 20:14	Isaiah 7:11
Galatians 6:8	Limnē Pyr	Isaiah 14:9
2 Thessalonians 1:9	Revelation 19:20	Isaiah 14:11
2 Thessalonians 2:16	Revelation 20:10	Isaiah 14:15
1 Timothy 1:16	Revelation 20:14	Isaiah 28:15
1 Timothy 6:12	Revelation 20:15	Isaiah 28:18
1 Timothy 6:16	Revelation 21:8	Isaiah 38:10
2 Timothy 1:9	Sheol	Isaiah 38:18
2 Timothy 2:10	Genesis 37:35	Isaiah 57:9
Titus 1:2	Genesis 42:38	Ezekiel 31:15
Titus 3:7	Genesis 44:29	Ezekiel 31:16
Philemon 1:15	Genesis 44:31	Ezekiel 31:17
Hebrews 5:9	Numbers 16:30	Ezekiel 32:21
Hebrews 6:2	Numbers 16:33	Ezekiel 32:27
Hebrews 9:12	Deuteronomy 32:22	Hosea 13:14
Hebrews 9:14	1 Samuel 2:6	Amos 9:2
Hebrews 9:15	2 Samuel 22:6	Jonah 2:2
Hebrews 13:20	1 Kings 2:6	Habakkuk 2:5
1 Peter 5:10	1 Kings 2:9	Tartaroō
2 Peter 1:11	Job 7:9	2 Peter 2:4
1 John 1:2	Job 11:8	Questioned
1 John 2:25	Job 14:13	None yet noted
1 John 3:15	Job 17:13	
1 John 5:11	Job 17:16	
1 John 5:13	Job 21:13	
1 John 5:20	Job 24:19	
Jude 1:7	Job 26:6	
Jude 1:21	Psalms 6:5	
Revelation 14:6	Psalms 9:17	
eleēsē	Psalms 16:10	
Romans 11:32	Psalms 18:5	
Geenna	Psalms 30:3	
Matthew 5:22	Psalms 31:17	
Matthew 5:29	Psalms 49:14	
Matthew 5:30	Psalms 49:15	
Matthew 10:28	Psalms 55:15	
Matthew 18:9	Psalms 86:13	
Matthew 23:15	Psalms 88:3	
Matthew 23:33	Psalms 89:48	
Mark 9:43		

Abraham's Journey

"By faith, Abraham, when he was called, obeyed to go out to the place which he was to receive for an inheritance. He went out, not knowing where he went"

Hebrews 11:8

"When Pharaoh had let the people go, God didn't lead them by the way of the land of the Philistines, although that was near; for God said, 'Lest perhaps the people change their minds when they see war, and they return to Egypt'" Exodus 13:17

Mediterranean Sea

Sidon
Tyre
Caesarea-Philippi

Galilee
Capernaum
Bethsaida

Cana
Nazareth

Sychar

Samaria

Ephraim

Jerusalem ★
Bethany

Bethlehem

Judea

► Egypt

Decapolis

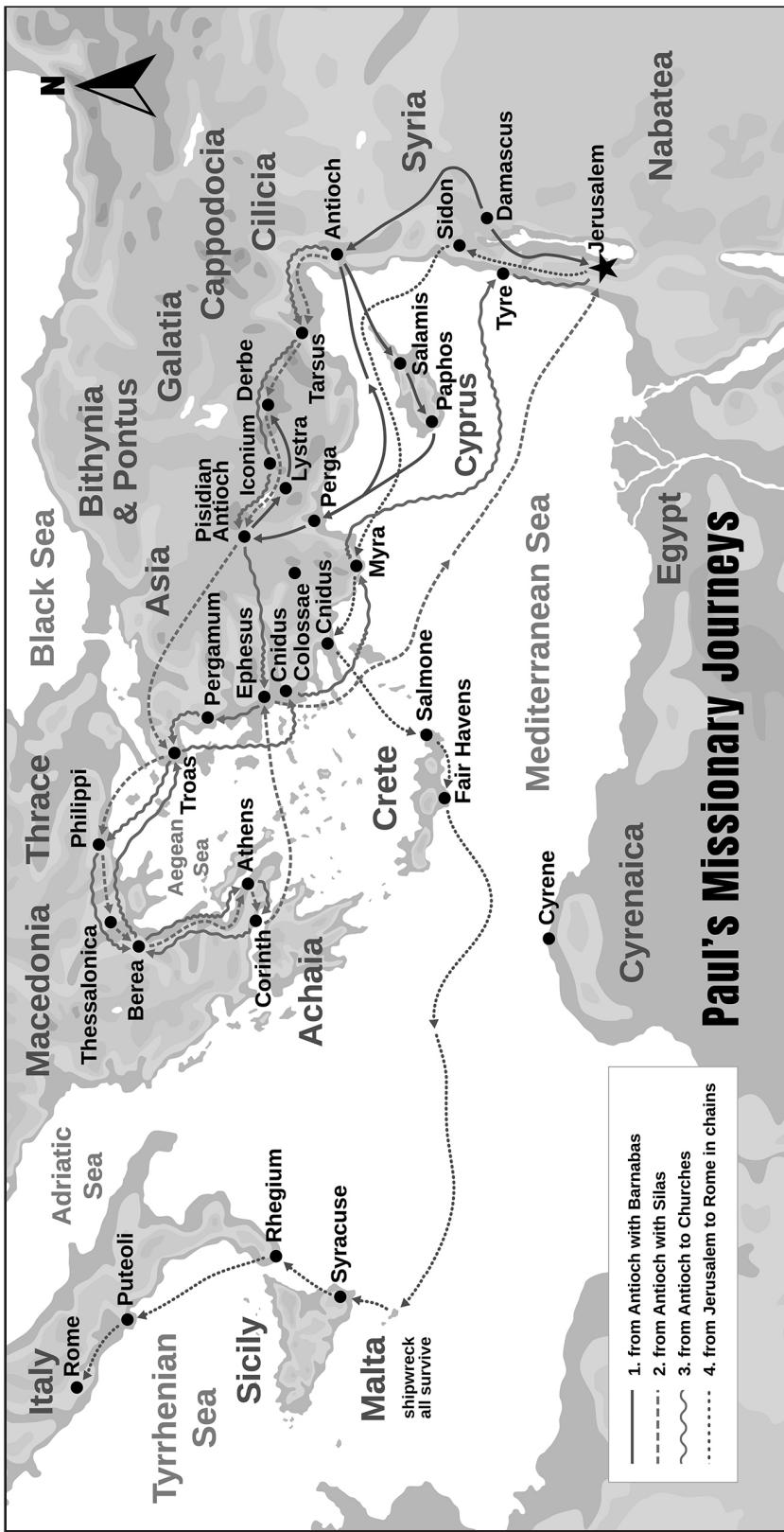
Peraea

Jericho

"For the Son of Man also came not to be served, but to serve, and to give his life as a ransom for many"

Mark 10:45

Jesus' Journeys

"Paul, a servant of Jesus Christ, called to be an apostle, set apart for the Good News of God"

Romans 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophesies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Usher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

- Christ returns for his people
- 1956 Jim Elliot martyred in Ecuador
- 1830 John Williams reaches Polynesia
- 1731 Zinzendorf leads Moravian mission
- 1614 Japanese kill 40,000 Christians
- 1572 Jesuits reach Mexico
- 1517 Martin Luther leads Reformation
- 1455 Gutenberg prints first Bible
- 1323 Franciscans reach Sumatra
- 1276 Ramon Llull trains missionaries
- 1100 Crusades tarnish the church
- 1054 The Great Schism
- 997 Adalbert martyred in Prussia
- 864 Bulgarian Prince Boris converts
- 716 Boniface reaches Germany
- 635 Alopen reaches China
- 569 Longinus reaches Alodia / Sudan
- 432 Saint Patrick reaches Ireland
- 397 Carthage ratifies Bible Canon
- 341 Ulfilas reaches Goth / Romania
- 325 Niceae proclaims God is Trinity
- 250 Denis reaches Paris, France
- 197 Tertullian writes Christian literature
- 70 Titus destroys the Jewish Temple
- 61 Paul imprisoned in Rome, Italy
- 52 Thomas reaches Malabar, India
- 39 Peter reaches Gentile Cornelius
- 33 Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we? ►			Genesis 1:26 - 2:3	
How are we sinful? ►			Romans 5:12-19	
Where are we?			Innocence	
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.
► Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden
		Son		
		Holy Spirit		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people	Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels
		Deceased believing		
		Deceased unbelieving		
	Angels	Holy		
		Imprisoned		
		Fugitive		
		First Beast		
		False Prophet		
		Satan		
Why are we? ►			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7	

Mankind is created in God's image, male and female He created us

Sin entered the world through Adam and then death through sin

When are we?

Fallen				Glory				
Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth				
1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3				
John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City				
Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers						
Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth								
Luke 16:22 Blessed in Paradise								
Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				Matthew 25:41 Revelation 20:10				
Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command								
2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus								
1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind				Revelation 20:13 Thalaasa				
				Revelation 19:20 Lake of Fire				
				Revelation 20:2 Abyss				

For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all

Destiny

Siksiká at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, "*the gates of Hades will not prevail*," Matthew 16:18. Paul asks, "*Hades where is your victory?*" 1 Corinthians 15:55. John wrote, "*Hades gives up*," Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, "*Do not be afraid*," because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our Good News sounds like a warning to "*be afraid*" because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, "*out of the frying pan, into the fire?*" Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, "*Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'*" Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. "*If the first fruit is holy, so is the lump*," Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Disciple All Nations

Üñ'níkaie, Is'tapuk, Isksinimats'okau kókau'mianistitappi, üs'tapnokau nimiköt'tokésts otsín'ikósímésts kín'un, ki okku'i, ki atsím'istaaw: - Matthew 28:19

